UCHWAŁA NR XXXVI/295/2014
RADY MIEJSKIEJ W MIESZKOWICACH

z dnia 27 lutego 2014 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Mieszkowice na lata 2014 – 2017

Na podstawie podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) Rada Miejska w Mieszkowicach uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Mieszkowice na lata 2014 – 2017, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Mieszkowic.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po 14 dniach od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Wiceprzewodniczący Rady
Miejskiej

mgr Henryk Rzepczak

Załącznik
do Uchwały Nr XXXVI/295/2014
Rady Miejskiej w Mieszkowicach
z dnia 27 lutego 2014 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

DLA MIASTA I GMINY MIESZKOWICE

NA LATA 2014 – 2017

Opracowała:
mgr Agnieszka Dębska

MIESZKOWICE 2013

SPIS TREŚCI

1. Wstęp 4

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami 5

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce 7

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego 11

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 11

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu 17

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego 31

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy) 31

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy 37

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony 51

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków 56

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń 58

7. Założenia programowe 60

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami, ich kierunki działań i omówienie zadań 60

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami 64

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami 65

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami 67

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków 70

Aneksy

Aneks 1. Rejestr zabytków nieruchomych – wykaz 72

Aneks 2. Rejestr zabytków ruchomych – wykaz 77

Aneks 3. Stanowiska archeologiczne – wykaz 80

Aneks 4. Gminna ewidencja zabytków – wykaz 97

Załączniki

Załącznik nr 1 147

Przykładowe priorytety, kierunki działań i zadania

Załącznik nr 2 153

Uchwała Nr XXXI/244/2013 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 września 2013 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice (Dz. Urz. Woj. Zacho. z 2013, poz. 3326).

Załącznik nr 3 164

Zarządzenie Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 1/2013 z dnia 24 stycznia 2013 roku w sprawie wprowadzenia procedur trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz procedury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie w sprawie trybu i zasad udzielania dotacji celowej przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

Załącznik nr 4 187

Uchwała Nr XII/143/11 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 20 grudnia 2011 roku w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zacho. z 2012, poz. 526 ze zmianami).

Załącznik nr 5 199

Uchwała Nr V/35/2011 Rady Powiatu w Gryfinie z dnia 14 kwietnia 2011 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze Powiatu Gryfińskiego (Dz. Urz. Woj. Zacho. z 2011, Nr 76 poz. 1434).

1. Wstęp

Rada Miejska w Mieszkowicach Uchwałą Nr XXV/201/08 z dnia 23 grudnia 2008 roku przyjęła „Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Mieszkowice na lata 2009-2013", realizując jeden z ustawowych obowiązków samorządu, który wynika z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2003, Nr 162, poz. 1568 ze zmianami).

„Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Mieszkowice na lata 2014-2017" opracowany został na bazie doświadczeń wynikających z realizacji wcześniejszego dokumentu programowego i stanowi jego kontynuację. Nadrzędnym celem obu programów opieki nad zabytkami jest zahamowanie degradacji substancji zabytkowej i zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie atrakcyjnego wizerunku Gminy Mieszkowice. Samorząd realizuje wytyczone zadania przede wszystkim poprzez działania prawne (zapisy dotyczące ochrony zabytków w zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), jak i finansowe (przeznaczanie środków z budżetu Gminy na ochronę zabytków).

Zasadniczym kontekstem opracowania „Gminnego programu opieki nad zabytkami" jest uznanie zasobów dziedzictwa kulturowego za główny czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej. Zasoby te określają i wyznaczają wieloaspektowe uwarunkowania rozwoju Gminy, przyczyniają się do upowszechniania kultury oraz atrakcyjności turystycznej regionu. W działaniach samorządu lokalnego, podobnie jak w polityce państwa, istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska przyrodniczego. Sprawny, ale przede wszystkim skuteczny system ochrony zabytków i opieki nad zabytkami powinien odbywać się przy udziale samorządu, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych.

Cechą charakterystyczną Gminy Mieszkowice jest bogactwo jej krajobrazu kulturowego. Według definicji ustawowej *„krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, która zawiera wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze".* Środowisko kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym świadectwem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kulturowego może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, a tym samym do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Zabytki zlokalizowane na terenie Gminy Mieszkowice zostały wielokrotnie omówione i scharakteryzowane w różnego typu opracowaniach w językach niemieckim i polskim. Na bardzo liczną bibliografię składają się zarówno dokumentacje historyczno-konserwatorskie, opracowania o charakterze studialnym, jak również wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe. Dla potrzeb „Gminnego programu opieki nad zabytkami" wykorzystano zarówno publikacje, jak też dokumentacje udostępnione w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie. Ocena zachowanej historycznej substancji zabytkowej z terenu miasta i gminy oraz weryfikacja wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków dokonana została także po przeanalizowaniu historycznego materiału ikonograficznego i kartograficznego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2003, Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) sporządzenie programu opieki nad zabytkami – istotnego instrumentu ochrony zabytków – należy do ustawowych obowiązków samorządu gminnego. Zasadnicze cele programu opieki nad zabytkami, które określa powyższa ustawa to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej, w planach rozwoju regionalnego i lokalnego;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na ochronę i opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Programy opieki nad zabytkami winny być postrzegane jako instrument polityki samorządowej. Ich uchwalenie, poprzedzone wyrażeniem opinii przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, ma przy tym charakter obligatoryjny. Nie mają one jednak statusu aktów prawa miejscowego – nie mogą stanowić samodzielnej podstawy rozstrzygnięć władczych względem jednostek spoza aparatu administracji publicznej.

Przy tworzeniu programu opieki nad zabytkami korzystano z metody oraz instrukcji Narodowego Instytutu Dziedzictwa (dawny Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków), zawartych w opracowaniu pt. „Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny" (opublikowany m.in. w „Kurierze Konserwatorskim" 2009, nr 3 oraz na stronie internetowej www.nid.gov.pl/idm,872,gminny-program-opieki-nad-zabytkami.html).

Zespół ekspertów, opracowujący w/w poradnik, wyraził pogląd, iż: *„(...) Program opieki nad zabytkami powinien pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Wskazane w programie działania powinny być skierowane na poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Jednocześnie mogą przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności regionów, podniesienia konkurencyjności oferowanych produktów tury-stycznych, a także szerszego od dotychczasowego wykorzystania potencjału związanego z zachowanym dziedzictwem kulturowym (...)"*.

Przyjęta metoda opracowania gminnych programów opieki nad zabytkami, zgodnie z zaleceniami ekspertów, powinna obejmować następujące etapy postępowania:

1. Faza rozpoznawcza – zebranie i analiza istniejących materiałów o charakterze strategicznym i planistycznym oraz rozpoznanie zasobu dziedzictwa kulturowego gminy.
2. Faza analiz i wniosków – analiza stanu zasobu zabytkowego gminy.
3. Faza programowania – określenie priorytetów, kierunków działań i zadań wraz z odpowiednim ku temu instrumentarium (w tym finansowym).

Zgodnie z art. 21 cytowanej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Zarządzeniem Nr 575/09 Burmistrz Mieszkowic z dnia 6 marca 2009 roku przyjął „Gminną ewidencję zabytków Gminy Mieszkowice". Z uwagi na przepisy obecnie obowiązujące oraz wytyczne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2012 przeprowadzono weryfikację ewidencji zabytków. Nowa „Gminna ewidencja zabytków Miasta i Gminy Mieszkowice", po uzyskaniu pozytywnej opinii Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, została przyjęta Zarządzeniem Nr 376/2012 Burmistrza Mieszkowic z dnia 30 października 2012 roku i stanowi podstawę niniejszego programu.

„Gminny program opieki nad zabytkami" stanowi całościową i wieloletnią strategię ochrony zabytków, położonych w granicach administracyjnych Gminy Mieszkowice. Program opieki nad zabytkami – już z samej ustawowej definicji – jest dokumentem wymagającym cyklicznej aktualizacji. Pierwszy program był realizowany w latach 2009-2013 i był kluczowy dla dalszych programów w tym zakresie.

Kolejny „Gminny program opieki nad zabytkami" – po zaopiniowaniu przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – zostanie przedstawiony Radzie Miejskiej w Mieszkowicach, w celu przyjęcia go uchwałą. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych aktów planowania. Z realizacji zadań „Gminnego programu opieki nad zabytkami" – co dwa lata – Burmistrz Miasta zobowiązany jest do sporządzenia sprawozdań i przedstawienia ich Radzie Miejskiej.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

W preambule Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej podkreśla się istnienie po stronie narodu polskiego (tzn. wszystkich obywateli Rzeczypospolitej) obowiązku przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku. Art. 5 stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. W myśl art. 6 Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (ust. 1), oraz udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (ust. 2).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 594 ze zmianami) do zadań własnych gminy należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w szczególności dotyczących sfery kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W tym przypadku dla gminy instrumentami realizacji interesu publicznego są m.in. uchwalanie dokumentów strategicznych i programowych, w tym sporządzanie i uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto utrzymywanie jednostek specjalistycznych w zakresie muzealnictwa oraz działania właścicielskie wobec zabytków stanowiących własność gminy i jej jednostek.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2003, Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) znacznie rozszerzyła kompetencje samorządów, dając im różnorodne możliwości działań w sferze ochrony zabytków. Weryfikacja tych działań należy do administracji rządowej, tzn. wojewody, w imieniu którego zadania i kompetencje wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Obowiązujące przepisy prawa, obok wpisu do rejestru zabytków dokonywanego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków i uznania zabytku za pomnik historii przez Prezydenta Rzeczpospolitej Polski, właśnie samorządom gminnym umożliwiły wyznaczenie dwóch dodatkowych form ochrony zabytków, czyli określenie formy ochrony poprzez zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz utworzenie parku kulturowego. Wzmiankowana ustawa nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

Art. 4 tejże ustawy stwierdza, że: *„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:*

1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska."

Art. 5 określa w sposób otwarty kwestię opieki nad zabytkami: *„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:*

1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury."

Art. 6 ust. 1 i 2 klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty ochrony i zarazem stanowi szczegółową definicję zabytku: *„1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:*

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
a) krajobrazami kulturowymi,
b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
c) dziełami architektury i budownictwa,
d) dziełami budownictwa obronnego,
e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
f) cmentarzami,
g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobowości lub instytucji;
2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystyczny-mi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz. U. z 1997, Nr 85, poz. 539; z 1998, Nr 106, poz. 668; z 2001, Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002, Nr 113, poz. 984),
f) instrumentami muzycznymi,
g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
b) cmentarzyskami,
c) kurhanami,
d) reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej."

Kwestie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami regulują także następujące akty prawne:
Ustawy, m.in.:

- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2010, Nr 130, poz. 871);
- Ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010, Nr 75, poz. 474);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2010, Nr 243, poz. 1623 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2012, poz. 647 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008, Nr 25, poz. 150);

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 627 ze zmianami);
- Ustawa z 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008, Nr 1999, poz. 1227 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2012, poz. 406);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2010, Nr 102, poz. 651 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2004, Nr 121, poz. 1266 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach (tekst jednolity: Dz. U. z 2011, Nr 12, poz. 59 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jednolity: Dz. U. z 2011, Nr 118, poz. 687 ze zmianami).

Rozporządzenia, m.in.:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z 2011, Nr 165, poz. 987);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011, Nr 113, poz. 661);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 roku w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011, Nr 89, poz. 510);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 lutego 2011 roku w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011, Nr 50, poz. 256);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 roku w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2005, Nr 112, poz. 940), zmienione Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 11 stycznia 2006 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i robo-ty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2006, Nr 12, poz. 73) i Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 lipca 2008 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2008, Nr 139, poz. 881);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 28 stycznia 2005 roku w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kul-tury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Pro-mocji Kultury (Dz. U. z 2005, Nr 24, poz. 200);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004, Nr 212, poz. 2153);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 roku w sprawie rzeczoznawców

Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz. U. z 2004, Nr 124, poz. 1302);

- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 roku w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz. U. z 2004, Nr 84, poz. 798);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 roku w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. z 2004, Nr 75, poz. 706);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 roku w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004, Nr 71, poz. 650);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 roku w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004, Nr 30, poz. 259).

Inne:

- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 roku (Dz. U. z 1957, Nr 46, poz. 212);
- Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobieganiu nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, sporządzona w Paryżu dnia 17 listopada 1970 roku (Dz. U. z 1974, Nr 20, poz. 106);
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 roku przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. z 1976, Nr 32, poz. 190);
- Porozumienie o współpracy i pomocy wzajemnej w sprawie zatrzymywania i zwrotu dóbr kultury nielegalnie przewożonych przez granice państw, sporządzone w Plowdiw dnia 22 kwietnia 1986 roku (Dz. U. z 1988, Nr 38, poz. 296);
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 roku (Dz. U. z 2012, poz. 210);
- Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 roku (Dz. U. z 1996, Nr 120, poz. 564);
- Konwencja UNESCO sporządzona w Paryżu dnia 20 października 2005 roku w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego (Dz. U. z 2007, Nr 215, poz. 1585);
- Europejska Konwencja Krajobrazowa sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 roku (Dz. U. z 2006, Nr 14, poz. 98);
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 roku (Dz. U. z 2011, Nr 172, poz. 1018);
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o ochronie określonych dóbr kultury, podpisana w Waszyngtonie dnia 11 maja 2004 roku (M. P. z 2010, Nr 71, poz. 902);
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) o utworzeniu funduszu powierniczego w celu ukończenia raportu oceniającego stan stanowiska archeologicznego Babilon, podpisana w Paryżu dnia 25 czerwca 2008 roku (M. P. z 2008, Nr 63, poz. 552).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Dokumenty, do których odwołuje się „Gminny program opieki nad zabytkami" zgrupowano na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym (gminnym). Stanowią je różnego rodzaju strategie, studia i programy.

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI 2013-2016 – PROJEKT

W dniu 20 września 2013 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaprosił do udziału w konsultacjach społecznych projektu „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2013–2016". Termin składania uwag mija dnia 23 października 2013 roku.

Jednym ze strategicznych założeń „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami" (przyjętych na etapie prac nad dokumentem i odzwierciedlonych w brzmieniu jednego z celów szczegółowych) jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Jest ono wyrazem przekonania, iż jakościowa przemiana w zakresie ochrony zabytków w Polsce może nastąpić jedynie dzięki łączeniu zasobów, lepszemu sieciowaniu struktur i działań organów ochrony zabytków. Jednocześnie, odwołując się do kompetencji Generalnego Konserwatora Zabytków należy wskazać, iż rolą Krajowego Programu jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań.

Cel główny „Krajowego programu" to: ***„Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków"***.

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe oraz następujące kierunki działań z wyznaczonymi zadaniami:

Cel szczegółowy 1: Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

Kierunek działania 1: Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych

Rejestr zabytków jest podstawowym narzędziem prawnej ochrony obiektów zabytkowych. Rejestr zabytków został utworzony na mocy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 roku o opiece nad zabytkami i usankcjonowany wszystkimi kolejnymi aktami prawnymi. Rozwój rejestru zabytków w wyniku wpisywania doń kolejnych obiektów spowodował także niejednolitość wydawanych decyzji. Prowadzona obecnie weryfikacja rejestru zabytków nieruchomych uzasadnia podjęcie prac porządkujących polegających na skreśleniu z rejestru obiektów fizycznie nieistniejących, a także skreśleniu z rejestru obiektów, które utraciły wartości artystyczne, historyczne lub architektoniczne leżące u podstaw wcześniejszego wpisu do rejestru.

Zadania:

1. Przygotowanie list zabytków wpisanych do rejestru zabytków (księgi A i C), które nie istnieją, zostały przeniesione do muzeów, lub utraciły wartości uzasadniające ich wpis do rejestru zabytków.
2. Opracowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków odnośnie standardu dokumentacji dotyczącej obiektów nieistniejących, przeniesionych do muzeów oraz standardu dokumentacji obiektów, które utraciły wartości uzasadniające ich wpis do rejestru; przekazanie list obiektów do Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków wraz z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków do realizacji – opracowywanie i przekazywanie do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dokumentacji tych obiektów.
3. Realizacja przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego procedury skreślenia z rejestru

obiektów nieistniejących, przeniesionych do muzeów oraz obiektów, które utraciły wartości zabytkowe.

Kierunek działania 2: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego

Przygotowanie procedury ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego i opracowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z późniejszą implementacja jej zapisów w polskim systemie prawnym wpłynie na ugruntowanie prestiżu Polski jako aktywnego członka światowej społeczności UNESCO. Wprowadzenie zapisów konwencji usprawni procedury ochrony dziedzictwa podwodnego na polskim obszarze Morza Bałtyckiego oraz procedury badań i dokumentacji dziedzictwa podwodnego przez wyspecjalizowane służby.

Zadania:

1. Przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego.
2. Przeprowadzenie konsultacji i złożenie projektu ustawy ratyfikacyjnej do Sejmu RP.
3. Ocena stanu ochrony dziedzictwa podwodnego w Polsce.
4. Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z implementacją postanowień Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego w Polsce.

Kierunek działania 3: Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryna konserwatorską

Prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych oparte jest na przepisach art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, na podstawie których właściwy wojewódzki konserwator zabytków określa w wydanym przez siebie pozwoleniu sposób, zasady i technologię prowadzenia prac przy obiekcie zabytkowym. Pozwolenie ma charakter uznania administracyjnego, w związku z czym niezbędne jest wypracowanie standardów postępowania przy obiektach zabytkowych ujednoliconych dla wybranych typów i kategorii zabytków – architektura modernistyczna/ dobra kultury współczesnej, zabytki inżynierii i techniki, założenia zieleni zabytkowej, architektura drewniana.

Zadania:

1. Powołanie zespołu eksperckiego Generalnego Konserwator Zabytków dla wypracowania założeń standardów konserwatorskich dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych – w oparciu o istniejące struktury Rady Ochrony Zabytków i Głównej Komisji Konserwatorskiej.
2. Konsultacje Generalnego Konserwatora Zabytków (przy udziale ekspertów) z Wojewódzkimi Konserwatorami Zabytków, organizacjami branżowymi (Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Polski Komitet The International Commitee for the Conservation of the Industrial Heritage TICCIH), środowiskami akademickimi.
3. Opracowanie instrukcji opisujących standardy konserwatorskie dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.
4. Przygotowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków dla Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków określających standardy konserwatorskie dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.
5. Szkolenia specjalistyczne w zakresie stosowania standardów konserwatorskich dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.
6. Działania propagujące standaryzację działań ochronnych zgodnych z wytycznymi Generalnego Konserwatora Zabytków.

Kierunek działania 4: Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego

Potrzeba zmiany podejścia od obiektów do obszarów chronionych, zgodna m.in. z Rekomendacją

UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego z 2011, w tym w szczególności krajobrazów kulturowych, wymaga rewizji istniejących instrumentów działania pod kątem efektywniejszego ich wykorzystywania. Dotyczy to w szczególności ochrony historycznych założeń przestrzennych wpisanych do rejestru. Wnioski z prowadzonych działań pozwolą ocenić czy obowiązująca regulacja wymaga ewentualnych zmian legislacyjnych w przyszłości, gwarantujących ochronę cennych kulturowo obszarów.

Zadania:

1. Przygotowanie wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków dla Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków określających zakres i sposób ochrony obszarów wpisanych do rejestru zabytków zapewniający ochronę krajobrazu kulturowego, w szczególności historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz otoczenia zabytków wpisanych do rejestru.
2. Analiza skuteczności ochrony obszarowej w ochronie zabytków wraz ze sformułowaniem wniosków de lege ferenda.

Kierunek działania 5: Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych

Zgodnie z danymi z dnia 30 czerwca 2013 roku na podstawie 14.357 decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych (księga B) w rejestrze znajduje się 236.502 obiekty, z czego 72% stanowi wyposażenie świątyń, 20% to kolekcje, wpisywane głównie w związku z przepisami o wpieraniu kolekcjonerów, obowiązującymi w latach 1962–1996, a pozostałe 8% stanowią inne zabytki ruchome, w tym ruchome zabytki techniki. Wobec zmian legislacyjnych, w tym w szczególności w związku z ustawą z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2010, Nr 75, poz. 474), potrzebne stało się opracowanie diagnozy dotyczącej prawnej ochrony zabytków ruchomych w Polsce, zapewniającej właściwe zachowanie i zabezpieczenie tego zasobu, w tym spójność regulacji z zakresu ochrony zabytków z innymi obowiązującymi przepisami. Diagnoza ochrony zabytków ruchomych obejmie nie tylko zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków, ale także muzealia w rozumieniu Ustawy z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach, czyli przedmioty wpisane do inwentarza danego muzeum, w przypadkach, kiedy takie rozszerzenie zakresu badań uzasadnione będzie względami natury prawnej, standardami opieki konserwatorskiej czy też – standardami ewidencjonowania zbiorów.

Zadania:

1. Sporządzenie analizy rozwiązań prawnych w ochronie zabytków ruchomych dla wybranych krajów europejskich.
2. Przygotowanie raportu dotyczącego stanu ochrony prawnej oraz kierunków zmian w zakresie prawnej ochrony zabytków ruchomych w Polsce.
3. Konsultacje ze środowiskami akademickimi w zakresie kierunków zmian w ochronie zabytków ruchomych w Polsce.
4. Przygotowanie założeń zmian legislacyjnych w zakresie ochrony zabytków ruchomych.

Kierunek działania 6: Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych

Analiza stanu zachowania zabytków przeprowadzona w latach 2003–2004, zakończona opracowaniem Raportu o stanie zabytków, stanowi do chwili obecnej jedyne realne źródło informacji o zasobie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków. Jest to jednak źródło informacji nieobejmujące obiektów nowo wpisanych do rejestru zabytków w ostatnich 10 latach, a ze względu na dynamiczny rozwój gospodarczy, w tym liczne inwestycje w części jest to źródło nieaktualne. Konieczne jest zatem pilne przeprowadzenie badań mających na celu opracowanie nowego, aktualnego raportu o stanie zachowania zabytków, niezbędnego dla wszelkich działań ochronnych realizowanych przez organy państwa.

Zadania:

1. Opracowanie założeń metodologicznych dla raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych.

2. Przeprowadzenie terenowych prac badawczych.
3. Opracowanie i prezentacja kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych.

Kierunek działania 7: Kontynuacja badań w ramach Archeologicznych Zdjęć Polski (AZP) na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego

Program badań AZP opracowany i wdrożony do realizacji przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków (ob. NID) w latach 80. XX wieku jest unikalnym w skali światowej programem rozpoznania występowania stanowisk archeologicznych na terenie całego kraju. W ciągu 35 lat realizacji projektu przeprowadzono badania na terenie ponad 92% powierzchni kraju; do zakończenia realizacji projektu pozostało 624 arkuszy AZP (z 8541 wszystkich zaplanowanych). Przeprowadzenie syntezy uzyskanych wyników – tj. przeprowadzenie analiz osadniczych, jest działaniem niezbędnym, stanowiącym podstawę do określania zakresu niezbędnej ochrony archeologicznej przy wszelkich działaniach inwestycyjnych i planistycznych. Dla zachowania założeń metodologicznych projektu niezbędne jest przeprowadzenie badań powierzchniowych na obszarach najistotniejszych ze względu na planowane lub przewidywane formy zagospodarowania przestrzeni, w tym zagrożenia inwestycyjne.

Zadania:

1. Opracowanie programu realizacji prac AZP – analiza obszaru i liczby arkuszy AZP niezbędnych do przeprowadzenia badań wg przyjętych założeń.
2. Przeprowadzenie prac terenowych w wytypowanych obszarach.
3. Analiza zasobu ewidencyjnego – wypracowanie modelu działań w sferze ochrony dziedzictwa archeologicznego.

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

Kierunek działania 1: Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach

Celem wdrożenia infrastruktury informacji przestrzennej jest zwiększenie efektywności zarządzania przestrzenią oraz wzrost skuteczności ochrony środowiska. Jednym z ważniejszych elementów zasobu kulturowego środowiska są zabytki. Uwzględnienie danych o zabytkach w infrastrukturze informacji przestrzennej zapewni narzędzia do ich skuteczniejszej ochrony, da możliwość bardziej efektywnego wykorzystania zasobu zabytkowego dla rozwoju społeczno-ekonomicznego oraz stworzy warunki do bardziej świadomej współpracy różnych środowisk związanych z ochroną zabytków i zarządzania przestrzenią.

Zadania:

1. Wprowadzenie danych o zabytkach nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków do infrastruktury informacji przestrzennej.
2. Opracowanie i przekazanie do wojewódzkich konserwatorów zabytków wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków dotyczących weryfikacji i aktualizacji danych zgromadzonych w infrastrukturze informacji przestrzennej.
3. Opracowanie wytycznych dotyczących uwzględnienia zabytków objętych ewidencją w infrastrukturze informacji przestrzennej.
4. Opracowanie propozycji zmian prawnych zapewniających bieżącą aktualizację danych w infrastrukturze informacji przestrzennej dotyczących zabytków.

Kierunek działania 2: Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną

W rozwijającym się społeczeństwie obywatelskim, działania służb konserwatorskich powinny być jasno komunikowane i zrozumiałe dla społeczeństwa. Uruchomienie procedur pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy służbami konserwatorskimi a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną, będzie służyć budowaniu świadomości społecznej wartości

zabytków oraz zrozumieniu i akceptacji działań służb konserwatorskich związanych z ochroną zabytków. Istotnym elementem będzie również wypracowanie zasad konsultacji z organizacjami pozarządowymi zaangażowanymi w ochronę zabytków. Istotą niniejszego zadania jest wypracowanie Kodeksu Dobrych Praktyk, przy czym zasadnicze znaczenie będzie odgrywał tu proces dochodzenia do standardów wskazanej komunikacji społecznej, poprzez otwarte konsultacje, spotkania warsztatowe i konferencje z udziałem organizacji pozarządowych, jak i przedstawicieli społeczności lokalnych oraz wszystkich zainteresowanych.

Zadania:

1. Opracowanie Kodeksu Dobrych Praktyk komunikacji społecznej dla organów ochrony zabytków w zakresie informowania właścicieli zabytków oraz społeczności lokalnych o celu i powodach podejmowania decyzji administracyjnych.

Kierunek działania 3: Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków

Działalność organów ochrony zabytków w podstawowym zakresie opiera się na wydawaniu decyzji administracyjnych. Oparcie tych rozstrzygnięć o przepisy zawierające liczne pojęcie niedookreślone oraz ich wydawanie w ramach uznania administracyjnego, stanowi poważne wyzwanie dla prawidłowości przeprowadzanych postępowań administracyjnych. W związku z tym niezbędne jest ciągłe doskonalenie kompetencji pracowników organów ochrony zabytków w zakresie prawa ochrony zabytków, stosowania procedur administracyjnych, przepisów karnych i egzekucyjnych, a także wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków. Nieodzowne jest także podniesienie kompetencji specjalistycznych w zakresie wykorzystywania mechanizmów negocjacyjnych, mediacyjnych oraz partycypacji społecznej w procesie decyzyjnym organów ochrony zabytków.

Zadania:

1. Opracowanie materiałów szkoleniowych dla pracowników organów ochrony zabytków.
2. Wdrożenie programu stałych szkoleń w zakresie procedur administracyjnych i przepisów ochrony zabytków.
3. Organizacja warsztatów specjalistycznych.
4. Przeprowadzenie kompleksowego audytu jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.

Kierunek działania 4: Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków

Samorząd terytorialny odgrywa niezwykle ważną rolę w zakresie ochrony zabytków. Przepisy ustaw samorządowych wyraźnie wskazują, że działania ochronne zaliczone zostały do zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Jednocześnie najważniejsze zadania powierzone zostały gminom, które odpowiadają m.in. za ewidencjonowanie zasobu zabytkowego, zachowanie krajobrazu kulturowego, jak i odpowiednie gospodarowanie otoczeniem zabytków w procesie planowania przestrzennego. Zwiększeniu efektywności wykonywanych zadań służyć może wsparcie merytoryczne dotyczące zarządzania tym dziedzictwem, tak w formie ogólnodostępnego portalu informacyjnego, jak i bezpośrednich szkoleń i warsztatów dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego, a także wsparcie merytoryczne w formie opracowań studialno-dokumentacyjnych.

Zadanie:

1. Przygotowanie i prowadzenie portalu informacyjnego dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków.
2. Cykl szkoleń dotyczących zarządzania dziedzictwem w samorządzie.
3. Wsparcie prac studialno-dokumentacyjnych dla gmin w powoływaniu nowych parków kulturowych.

Cel szczegółowy 3: Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Kierunek działania 1: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005

Ratyfikacja przez Polskę Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa oraz implementacja jej zapisów w polskim systemie prawnym będzie wzmacniała na forum europejskim wizerunek państwa polskiego jako kraju dbającego o właściwe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego przez swoich obywateli. Jednocześnie przyjęcie zaleceń Konwencji będzie skutkowało z jednej strony bardziej świadomym wykorzystaniem zasobów dziedzictwa dla rozwoju społeczno-ekonomicznego z drugiej strony zwiększy odpowiedzialność społeczną za stan zabytków.

Zadania:

1. Przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa.
2. Przeprowadzenie konsultacji i złożenie projektu ustawy ratyfikacyjnej do Sejmu RP.
3. Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z implementacją postanowień Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa w Polsce.

Kierunek działania 2: Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych

Dziedzictwo kulturowe ma znaczący udział w kształtowaniu tożsamości narodowej i społeczności lokalnych. Społeczne uświadomienie tego faktu będzie skutkować większą odpowiedzialnością obywateli za stan zachowania jego składników oraz rosnącą wolą zachowania zabytków dla kolejnych pokoleń. Biorąc pod uwagę, że radio i telewizja stanowią najbardziej powszechne źródło informacji dla społeczeństwa, należy podjąć możliwe formalnie działania zmierzające do większego nasycenia treściami promującymi dziedzictwo kulturowe programów emitowanych przez radio i telewizję oraz opracowania, atrakcyjnej dla odbiorców, formuły programu promującego społeczne wartości zabytków. Ponieważ warunkiem skutecznego kształtowania społecznej świadomości wartości dziedzictwa kulturowego jest rzetelna wiedza obywateli, nie uda się zbudować pożądanej świadomości społecznej bez zwiększenia treści związanych z dziedzictwem kulturowym na trzech poziomach edukacji formalnej.

Zadania:

1. Podjęcie współpracy z TVP i Polskim Radiem w sprawie większego nasycenia kanałów regionalnych treściami promującymi lokalne dziedzictwo kulturowe w programach, emitowanych przez radio i telewizję w ramach misyjności mediów publicznych.
2. Podpisanie listu intencyjnego i nawiązanie współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej w celu zwiększenia treści związanych z dziedzictwem kulturowym na trzech poziomach edukacji formalnej.
3. Podpisanie porozumienia pomiędzy Generalnym Konserwatorem Zabytków a Państwowym Instytutem Sztuki Filmowej dotyczącego opracowania i ogłoszenia corocznego konkursu Generalnego Konserwatora Zabytków na film dokumentalny budującego świadomość społeczną wartości dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działania 3: Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu

Dziedzictwo kulturowe odgrywa bardzo ważną rolę społeczną – kształtuje tożsamości narodową i lokalnych „małych ojczyzn", buduje poczucie wspólnoty, rozwija kapitał społeczny. Warunkiem pozytywnego wpływu dziedzictwa na rozwój społeczny jest prawidłowe rozpoznanie zasobu dziedzictwa przez społeczności lokalne. Jednym z działań zwiększających społeczny dostęp do zasobów dziedzictwa jest digitalizacja i publikowanie cyfrowych nośników treści zaliczających się do dziedzictwa kulturowego. W przypadku zabytków nośnikiem wartości społecznych jest nie tylko forma ale także autentyczna substancja składająca się na zabytek, jego kontekst historyczny oraz walory krajobrazowe położenia obiektu in situ. W związku z powyższym digitalizacja zabytków nie może być rozumiana jako wytwarzanie cyfrowego substytutu oryginalnego obiektu. Celem digitalizacji zabytków jest promocja ich wartości oraz zachęcenie wszystkich zainteresowanych do

odwiedzenia i poznania zabytku w jego autentycznej formie i pierwotnym kontekście krajobrazowym.

Zadania:

1. Digitalizacja oraz publikacja w Internecie informacji o zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.
2. Udostępnienie informacji o zabytkach na urządzenia mobilne umożliwiających planowanie wyjazdów turystycznych.
3. Rozwój i utrzymanie repozytorium cyfrowego przechowującego i publikującego w Internecie cyfrowe wizerunki zabytków.

Kierunek działania 4: Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego

Dziedzictwo kulturowe wpływa pozytywnie na rozwój społeczny poprzez zaangażowanie obywateli w proces społecznej interpretacji jego elementów. Jednocześnie proces takiego społecznego „oswajania" elementów dziedzictwa buduje więź emocjonalną między społeczeństwem i „jego" dziedzictwem. W efekcie obywatele stają się bardziej odpowiedzialni za stan zabytków i jasno artykułują wolę zachowania dziedzictwa. Kluczowe w tym wypadku będzie podjęcie działań skutkujących zaangażowaniem na szeroką skalę społeczności lokalnych w aktywne poznawanie zabytków in situ i ich kontekstu historycznego, społeczne wykorzystanie wartości, których zabytki są nośnikami oraz ich ochronę.

Zadania:

1. Ogłoszenie dorocznego konkursu Generalnego Konserwatora Zabytków dla właścicieli i posiadaczy zabytków na działalność edukacyjną angażującą obywateli w proces poznawania dziedzictwa lokalnego.
2. Opracowanie materiałów edukacyjnych dla szkół w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
3. Opracowanie i publikacja podręcznika dobrych praktyk edukacyjnych organizowanych na rzecz dziedzictwa kulturowego.
4. Koordynowanie Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce.
5. Organizacja i prowadzenie programu „Wolontariat dla dziedzictwa" angażującego społeczności lokalne w proces właściwego zachowania zabytków.

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

„Gminny program opieki nad zabytkami" w swych założeniach jest zgodny z następującymi dokumentami:

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2013-2017

„Wojewódzki program opieki nad zabytkami dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2013-2017" (WPONZ WZ) został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XXIII/310/13 z dnia 23 marca 2013 roku. Program opracowany został na bazie doświadczeń wynikających z realizacji wcześniejszego „Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2008-2012", szeroko zakrojonych konsultacji z gminnymi i powiatowymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz wydziałami Urzędu Marszałkowskiego. Podstawę stanowiła zaś analiza zasobu kulturowego województwa i potrzeb w zakresie jego ochrony i opieki nad nim, w celu zachowania dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Cel perspektywiczny I. Utrzymanie zabytków budujących krajobraz kulturowy województwa zachodniopomorskiego

Cel operacyjny I.1. Ochrona i opieka nad zabytkami i krajobrazem kulturowym w dokumentach strategicznych i planistycznych

Zadania:

I.1.1. Uzupełnienie Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego (SRWZ) do 2020 roku.

- Uzupełnienie o cele strategiczne, kierunkowe i działania jednoznacznie ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego (analogicznie do ochrony dziedzictwa przyrodniczego) oraz uwzględnienie zapisów WPONZ WZ w części dotyczącej innych strategii i programów.

I.1.2. Uwzględnienie WPONZ WZ w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego (RPO WZ).

- Uzupełnienie celów kierunkowych o działania ukierunkowane na ochronę zabytków (obszarów i obiektów) z uwzględnieniem WPONZ WZ.
- Uwzględnianie priorytetów określonych w WPONZ WZ w regulaminach konkursowych dotyczących obszarów i obiektów zabytkowych (np. dofinansowywanie prac konserwatorskich, modernizacyjnych, rewitalizacyjnych przy zabytkach).

I.1.3. Aktualizacja Strategii Rozwoju Turystyki z uwzględnieniem WPONZ WZ.

Strategię Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2015, opracowano w 2000 r. Niezbędna jej aktualizacja powinna uwzględniać obecny stan zagospodarowania i udostępniania turystycznego dziedzictwa kulturowego. Ponieważ cele i zadania WPONZ WZ i Strategii w części są zbieżne, zalecana jest spójność tych dokumentów.

I.1.4. Uwzględnienie WPONZ WZ w dokumentach planistycznych dotyczących gospodarki przestrzennej.

Zagadnienia i zadania określone w niniejszym Programie są kontynuowane w wielu dokumentach planistycznych szczebla wojewódzkiego, w tym:

- przy aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego WZ (PZP WZ);
- przy opracowaniach planistycznych dotyczących obszaru trans granicznego;
- przy innych opracowaniach obejmujących obszary wytypowane w WPONZ WZ.

I.1.5. Wspieranie i monitorowanie procesu opracowywania i wdrażania powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami i gminnych ewidencji zabytków.

- Propagowanie korzyści tworzenia gminnych ewidencji zabytków (GEZ) oraz gminnych (GPOnZ) i powiatowych programów opieki nad zabytkami (PPOnZ).
- Popularyzacja WPONZ WZ (na lata 2008-2012 i 2013-2017) oraz odpowiednio opracowanych uchwalonych powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami.

I.1.6. Uwzględnianie WPONZ WZ w dokumentach programowych w powiązanych dziedzinach dotyczących np. turystyki, środowiska przyrodniczego, edukacji, rozwoju kapitału ludzkiego.

- Upowszechnienie przyjętego WPONZ WZ wśród jednostek organizacyjnych Województwa Zachodniopomorskiego.
- Uwzględnienie zagadnień dotyczących krajobrazu kulturowego i dziedzictwa materialnego oraz niematerialnego w dokumentach tworzonych przez jednostki organizacyjne samorządu województwa, dotyczących powiązanych dziedzin, np. turystyki, środowiska przyrodniczego, edukacji, rozwoju kapitału ludzkiego.

Cel operacyjny I.2. Integracja ochrony dziedzictwa, krajobrazu kulturowego i ochrony przyrody

Zadania:

I.2.1. Opracowanie Programu Ochrony Krajobrazu Województwa Zachodniopomorskiego.

Budowa systemu ochrony krajobrazu jako jedności przyrodniczo-kulturowej jest zgodna z wytycznymi europejskich konwencji. Ochrona przestrzeni publicznej, jaką jest krajobraz, należy do sfery interesu publicznego.

- Powołanie zespołu eksperckiego z zakresu ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego, którego zadaniem będzie: określenie obszarów stanowiących o tożsamości województwa walorach krajobrazowo-kulturowo-przyrodniczych oraz opracowanie wytycznych do ochrony określonych obszarów.
- Popularyzacja idei zintegrowanej ochrony krajobrazu.

I.2.2. Wzmocnienie ochrony i wykorzystania potencjału dziedzictwa przez budowę systemu ochrony krajobrazu kulturowego w formie parków kulturowych i obszarów kulturowo-krajobrazowych.

Park kulturowy (forma prawnej ochrony wg ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) stanowi formę zintegrowanej ochrony wartości kulturowych i przyrodniczych, w oparciu o inicjatywy lokalne mieszkańców i samorządu. Obszary o wartościach kulturowo-krajobrazowych, jako obszary o określonej specyfice, zostały określone w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

- Powołanie zespołu eksperckiego do spraw budowania systemu ochrony w skali województwa.
- Propagowanie idei tworzenia parków kulturowych, jako zintegrowanej formy ochrony krajobrazu i lokalnych wartości kulturowych.
- Propagowanie idei identyfikacji obszarów kulturowo-krajobrazowych, w oparciu o zapisy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.
- Współdziałanie z lokalnymi samorządami w zakresie przygotowywania i dofinansowywania opracowań studialnych i projektowych stanowiących podstawę merytoryczną do utworzenia parków kulturowych.

I.2.3. Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytkowej Zieleni w tym Zabytkowych Parków, Cmentarzy i Alei Przydrożnych (II etap: kontynuacja i integracja działań)

Historyczne aleje przydrożne wraz z historycznymi nawierzchniami drogowymi (liczne i stosunkowo dobrze zachowane, a zagrożone na skutek modernizacji układów komunikacyjnych), wzbogacają krajobraz województwa i są unikalnym w skali europejskiej przykładem zagospodarowania przestrzeni publicznej. Obecnie ochrona zabytkowych alei może być realizowana na podstawie ustawy o ochronie zabytków i ustawy o ochronie przyrody, a tym samym przez różne organa administracji. Niezbędne jest zintegrowanie działań i środków finansowych w celu rozpoznania, waloryzacji i ustanowienia skutecznego i racjonalnego systemu ochrony historycznych alei.

- Kontynuacja rozpoznania i dokumentowania, scalenie zebranych informacji (m.in.: ZWKZ, RDOŚ, ZUT) – możliwość uzyskania dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na programy związane z ochroną zabytkowych założeń zieleni.
- Rozpoznanie stanu ochrony prawnej zabytkowych parków, alei i cmentarzy.
- Założenie wspólnej bazy danych o stanie inwentaryzacji i ochrony zabytkowych parków, alei i cmentarzy.
- Opracowanie wydawnictwa nt. zabytkowych parków, alei i cmentarzy.
- Prace nad dokumentacją dotyczącą alternatywnych rozwiązań projektowych dotyczących budowy i modernizacji, na wybranych przykładach – promocja „dobrych praktyk".

<u>Cel operacyjny I.3. Poprawa materialnego stanu zasobu dziedzictwa kulturowego</u>

<u>Zadania:</u>

I.3.1. Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Drewnianego Budownictwa Ryglowego i powołanie skansenu lub parku etnograficznego

Sakralne i świeckie budowle wzniesione w drewnianej konstrukcji ryglowej należą do cennych, wyróżniających województwo w skali kraju, elementów krajobrazu kulturowego o szczególnym znaczeniu dla tożsamości kulturowej województwa. Jednocześnie należą do najbardziej zagrożonych (szczególnie ryglowa zabudowa wsi).

- Rozpoznanie stanu zachowania i dokumentowania zachowanego drewnianego budownictwa ryglowego.
- Identyfikacja zagrożeń.
- Określenie potrzeb organizacyjnych i finansowych w zakresie zapobiegania zagrożeniom.
- Określenie zasad prawidłowych prac budowlano-konserwatorskich dla drewnianego budownictwa ryglowego.

- Popularyzacja zasad właściwej konserwacji i rewaloryzacji.
- Przyznanie priorytetu przy dystrybucji środków będących w dyspozycji Samorządu Województwa na działania związane z poprawą stanu technicznego i popularyzacją wiedzy o budownictwie ryglowym.
- Prowadzenie działań zmierzających do wytypowania najcenniejszych obiektów i przygotowania materiałów koniecznych do utworzenia np. szlaku kulturowego i opracowania wniosku o uznanie za Pomnik Historii.
- Przygotowanie założeń programowych do powołania skansenu/ parku etnograficznego – I etap, w tym: rozpoznanie możliwości lokalizacji skansenu, wytypowanie obiektów do relokacji w skansenie, opracowanie koncepcji/ projektu i planu finansowania – z docelowym wdrożeniem w perspektywie 8-letniej.
- Stworzenie warunków sprzyjających współpracy ponadregionalnej (np. „Kraina w kratę") i międzynarodowej.

I.3.2. Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Średniowiecznych Umocnień Miejskich i Historycznych Zespołów Urbanistycznych.

Ze względu na liczbę, walor historyczny, przestrzenny i architektoniczny średniowieczne systemy obronne historycznych miast należą do najcenniejszych, wyróżniających województwo w skali kraju, elementów krajobrazu kulturowego o szczególnym znaczeniu dla tożsamości kulturowej województwa. Liczne średniowieczne założenia urbanistyczne, występujące w wielu miastach, dobrze zachowane nowożytne zespoły o znacznych walorach urbanistyczno-architektonicznych, stanowią istotny potencjał województwa. Jednocześnie zdiagnozowany zły stan techniczny (dekapitalizacja) większości zespołów mieszkalnych, głównie drewnianej zabudowy mieszkalnej na terenach ośrodków staromiejskich, stanowi istotny czynnik dewaloryzujący. Brak funduszy na odpowiednie przygotowanie procesów rewaloryzacji zabudowy i rewitalizacji ośrodków miejskich, w tym na badania (archeologiczne, architektoniczne, archiwalne), które muszą stanowić podstawę do właściwego zagospodarowania zabytkowych założeń, powoduje dalszą degradację tych cennych obszarów.

- Rozpoznanie stanu zachowania średniowiecznych umocnień miast zachodniopomorskich i historycznych zespołów urbanistycznych.
- Identyfikacja zagrożeń i określenie potrzeb.
- Priorytet w przyznawaniu środków w dyspozycji samorządu wojewódzkiego na działania związane z poprawą stanu technicznego i popularyzacją wiedzy o średniowiecznych umocnieniach i historycznych zespołach urbanistycznych.
- Publikacja wydawnictw nt. średniowiecznych umocnień obronnych i historycznych zespołów urbanistycznych.

I.3.3. Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytków Dziedzictwa Technicznego, cz. I: Młynarstwo (wodne, wiatrowe)

Historyczne, geograficzne i gospodarcze uwarunkowania sprawiają, iż na terenie województwa znajduje się wiele obiektów techniki, o ponadregionalnych walorach – np. latarnie morskie, dźwigi portowe, budowle hydrotechniczne, młyny, wzbogacając krajobraz województwa. Są wśród nich unikalne w skali europejskiej przykłady. Obecnie działania wobec tych zabytków są rozproszone i ograniczone do nielicznych elementów. Niezbędne jest zintegrowanie działań i środków finansowych w celu rozpoznania, waloryzacji i ustanowienia skutecznego i racjonalnego systemu ich ochrony. Z uwagi na skalę zasobu typuje się „Młynarstwo wodne, wiatrowe" jako działanie stanowiące I etap działań.

- Rozpoznanie stanu zachowania zabytków, badań nad zabytkami, sporządzanie dokumentacji.
- Rozpoznanie stanu zachowania zasobu.
- Utworzenie bazy danych o zasobie, umożliwiającej stworzenie szlaku kulturowego.
- Stworzenie warunków sprzyjających współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej.

- Opracowanie wydawnictwa nt. zabytków młynarstwa.

I.3.4. Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytkowych Zespołów Dworsko-Parkowo-Folwarcznych

- Rozpoznanie stanu zachowania zabytkowych zespołów dworsko-parkowo-folwarcznych.
- Identyfikacja zagrożeń i określenie potrzeb.
- Publikacja wydawnictw nt. historycznych dworów, parków i założeń folwarcznych.

I.3.5. Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą

Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem czy kradzieżą jest niewystarczające – brak systemów ochronnych nawet w obiektach, w których przeprowadzono kosztowne prace konserwatorskie i renowacyjne. Na terenie województwa przeprowadzono dopiero kilka całościowych projektów dotyczących zabytków z rządowego programu „Razem bezpieczniej".

- Udzielanie dotacji na montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej obiektów zabytkowych, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowania zabytków ruchomych.
- Promowanie zasadności odpowiedniego zabezpieczenia zabytków.
- Wspomaganie właścicieli, użytkowników zabytków i jednostek samorządowych w prowadzeniu działań prewencyjnych i ochronnych.

I.3.6. Promocja prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków zgodnie z zasadami konserwatorskimi

Zdiagnozowano zły stan techniczny znaczącej części dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym zanikaniu tradycyjnych form i sztuki budowlanej (rzemiosł) i niedostatecznej liczbie profesjonalnych wykonawców prac konserwatorskich.

- Organizacja warsztatów, prelekcji, wystaw, konferencji, seminariów.
- Przygotowanie wydawnictwa – poradnika nt. prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków.

I.3.7. Wspieranie właścicieli i użytkowników zabytków w prowadzeniu prawidłowej opieki nad zabytkami z obszaru województwa zachodniopomorskiego

- Dokumentowanie aktualnego stanu zabytków.
- Opiniowanie konieczności podejmowania prac i działań dla jednostek zewnętrznych.
- Prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz i dokumentacji dotyczących zabytków poprzez wyspecjalizowane instytucje Samorządu Województwa.

<u>Cel operacyjny I.4. Decentralizacja zadań ochrony i opieki nad zabytkami</u>

<u>Zadania:</u>

I.4.1. Wspieranie działań na rzecz budowy samorządowego systemu służb ochrony zabytków – gminnego i powiatowego.

- Propagowanie tworzenia samorządowych służb ochrony zabytków i przygotowania kadr, poprzez m.in. organizację szkoleń w zakresie ochrony zabytków dla urzędników samorządowych.
- Wspieranie merytoryczne miejskich i gminnych służb i pracowników ochrony zabytków, np. poprzez udostępnianie baz danych, współpracę przy opracowywaniu specjalistycznych dokumentacji, szkolenia.

<u>Cel operacyjny I.5. Delimitacja (wyznaczenie granic) wartościowych obszarów krajobrazu kulturowego do zachowania i budowa systemu ich ochrony</u>

<u>Zadania:</u>

I.5.1. Budowa systemu ochrony i opieki nad zabytkami z terenu województwa zachodniopomorskiego w formie uznania za Pomniki Historii.

Liczne zabytki województwa zachodniopomorskiego o znaczeniu ponadregionalnym kwalifikują się do przyznania miana Pomnika Historii (w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wytypowano 10 takich zabytków i zespołów – w tym Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie). Uznanie zabytku za Pomnik Historii podnosi rangę dziedzictwa kulturowego regionu i służy jego promocji ponadregionalnej.

- Propagowanie idei i zasad nadawania zabytkom rangi Pomnika Historii.

- Wspieranie właścicieli zabytków o cechach pomnika historii w przygotowaniu dokumentacji i wnioskowaniu do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o uznanie za Pomnik Historii.
- Wspieranie wszelkich działań – inwestycyjnych, edukacyjnych, promocyjnych – prowadzonych przez właścicieli i zarządców obiektów uznanych za Pomnik Historii.

Cel operacyjny I.6 Utrzymanie w dobrym stanie zabytków stanowiących własność województwa zachodniopomorskiego lub będących w użytkowaniu przez jednostki organizacyjne WZP.

W budynkach zabytkowych funkcjonuje wiele instytucji – w tym część Urzędu Marszałkowskiego WZ (np. w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie), Muzeum Narodowe w Szczecinie czy wiele jednostek oświatowych (np. Zespół Szkół w budynkach. tzw. Kückenmüle w Szczecinie) i służby zdrowia (np. szpitale). Zespołom budynków towarzyszą często zespoły zabytkowej zieleni lub parki (np. park w Stanominie przy dworze, ob. Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień). Zapewnienie w budżecie WZ – także przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych – środków finansowych na utrzymanie i poprawę stanu zabytkowych budynków stanowiących element mienia samorządu WZ, jest niezbędne by utrzymać ten majątek w niepogorszonym stanie lub wykorzystywać adekwatnie do aktualnych wymogów.

Zadania:

I.6.1. Realizacja prac remontowych i rewaloryzacyjnych obiektów zabytkowych (wpisanych do rejestru i ujętych w ewidencji zabytków): znajdujących się w posiadaniu Województwa Zachodniopomorskiego, będących w użytkowaniu przez jednostki organizacyjne WZ, będących w użytkowaniu wojewódzkich osób prawnych.

- Coroczne monitorowanie potrzeb remontowych i inwestycyjnych.
- Składanie propozycji do budżetu WZP.
- Planowanie harmonogramu inwestycji i remontów.
- Zapewnienie finansowania inwestycji.
- Nadzór nad inwestycjami.

Cel perspektywiczny II. Funkcjonowanie zabytków w procesie aktywizacji ekonomicznej i społecznej województwa

Cel operacyjny II.1. Tworzenie warunków finansowych i organizacyjnych do opieki nad dziedzictwem kulturowym regionu materialnym i niematerialnym

Zadania:

II.1.1. Dofinansowywanie z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami – dotacje.

Ustalenie priorytetu wykorzystania funduszy budżetowych województwa na zadania związane z rewitalizacją obszarów zabytkowych i aktywizacją gospodarczą w oparciu o zasoby zabytkowe, w tym na wybrane prace badawcze i dokumentacyjne związane z zabytkami stanowiącym o tożsamości kulturowej województwa i zgodnych z priorytetami WPOnZ WZ.

- Zapewnienie w budżecie samorządu województwa środków finansowych na udzielenie dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych.
- Ogłaszanie corocznego konkursu na dotacje na prace konserwatorskie w oparciu o środki budżetowe WZP, podpisywanie umów o dotacje, monitoring działań, rozliczenie dotacji.

II.1.2. Finansowanie z funduszy strukturalnych i zewnętrznych będących w dyspozycji samorządu województwa zachodniopomorskiego zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.

- Zapewnienie wykorzystania funduszy strukturalnych i zewnętrznych na zadania związane z rewitalizacją obszarów zabytkowych i aktywizacją gospodarczą w oparciu o zasoby zabytkowe.
- Tworzenie warunków konkursowych adekwatnych do ustaleń WPOnZ WZ.
- Prowadzenie postępowań adekwatnych do zasad naboru (np. konkursy, komisje, umowy, rozliczenie, monitoring).
- Dofinansowywanie wybranych prac badawczych i dokumentacyjnych związanych z zabytkami

stanowiącym o tożsamości kulturowej województwa i zgodnych z priorytetami WPOnZ WZ.

Cel operacyjny II.2. Zwiększanie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości

Zadania:

II.2.1. Rozbudowa wojewódzkiego samorządowego systemu/ portalu informacji o zabytki województwa zachodniopomorskiego dostępne turystycznie.

- Inwentaryzacja i rozpoznanie zabytków dostępnych turystycznie (zabytków budownictwa i architektury, gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach i in.).
- Opracowanie informacji o wartościach zabytkowych obiektów.
- Tworzenie kalendarza cyklicznych imprez związanych z popularyzacją dziedzictwa kulturowego województwa.
- Rozbudowa specjalistycznych portali (strony www, np. www.morzeprzygody.eu).

II.2.2. Rozwój tematycznych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, wodnych, samochodowych, kolejowych, konnych) promujących dziedzictwo kulturowe regionu (w oparciu o wydarzenia historyczne, zespoły zabytków).

- Wspieranie finansowe i organizacyjne inicjatyw (w tym lokalnych samorządów, społeczności i organizacji pozarządowych) na rzecz budowy tematycznych szlaków turystycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionu.
- Wspieranie działań na rzecz włączenia województwa zachodniopomorskiego do europejskiej sieci szlaków kulturowych, mających szczególne znaczenie dla tożsamości i kultury Europy (np. Parki, Ogrody i Krajobrazy, Transromanica, Camino de Santiago, Szlak Cysterski).
- Opracowanie modułu dydaktycznego dla planowanych i rozwijanych szlaków.

II.2.3. Zagospodarowanie na cele turystyczne obiektów zabytkowych.

Promocja i wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie na cele turystyczne zabytkowych obiektów.

II.2.4. Budowa i promocja produktów turystycznych i kulinarnych w oparciu o zasób dziedzictwa kulturowego (w tym niematerialnego).

- Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat powstawania produktów turystycznych.
- Upowszechnianie wiedzy na temat elementów dziedzictwa kulturowego posiadającego potencjał produktu turystycznego (w tym w oparciu o elementy dziedzictwa niematerialnego).
- Wspieranie inicjatyw samorządów i organizacji mających na celu tworzenie lokalnych i regionalnych produktów turystycznych i kulinarnych.

Cel perspektywiczny III. Kształtowanie świadomości regionalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i potrzebę jego zachowania dla przyszłych pokoleń

Uwarunkowania historyczne województwa zachodniopomorskiego decydują o szczególnej potrzebie kształtowania świadomości regionalnej mieszkańców i społeczności ponadlokalnej, z uwzględnieniem jego przeszłego jak i współczesnego dorobku. Dziedzictwo kulturowe w tym kontekście rozumiane jest jak najszerzej – jako zabytki materialne i niematerialne, dobra kultury współczesnej, czy dziedzictwo kultury mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkałych na terenie województwa.

Cel operacyjny III.1. Edukacja regionalna

Edukacja regionalna w województwie zachodniopomorskim, ze względów na uwarunkowania historyczne, ma szczególne znaczenie dla budowania tożsamości regionu i identyfikacji jego mieszkańców z Pomorzem Zachodnim. Kierowana winna być do różnych grup docelowych, ze szczególnym wskazaniem na młodzież szkolną.

Zadania:

III.1.1. Tworzenie warunków organizacyjnych i prawnych dla funkcjonowania instytucji zajmujących się dziedzictwem kulturowym i zabytkami województwa.

Jednostki kultury działające w sferze historycznego dziedzictwa kulturowego prowadzone są lub

współprowadzone przez samorząd Województwa Zachodniopomorskiego, jako wysoko wyspecjalizowane ośrodki realizujące zadania z różnych dziedzin kultury i nauki, na rzecz społeczności lokalnej i ponadregionalnej.

- Prowadzenie Muzeum Narodowego w Szczecinie – instytucji kultury samorządu województwa zachodniopomorskiego.
- Prowadzenie Książnicy Pomorskiej – instytucji kultury samorządu województwa zachodniopomorskiego.
- Prowadzenie Biura Dokumentacji Zabytków – instytucji kultury samorządu województwa zachodniopomorskiego.
- Prowadzenie Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie – instytucji kultury samorządu województwa zachodniopomorskiego.
- Realizacja zadań pozostających w kompetencjach wydziału ds. Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego WZ.

III.1.2. Organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa na terenie województwa zachodniopomorskiego

Europejskie Dni Dziedzictwa ustanowione zostały przez Radę Europy w 1991 r. Dni Dziedzictwa to cykliczny projekt społeczno-edukacyjny dotyczący zabytków kultury Europy, kierowany do szerokich rzesz społecznych. W ramach EDD corocznie we wrześniu organizowane są spotkania, wystawy, konkursy, udostępnianie obiektów zabytkowych zwykle niedostępnych – na wzór francuskich Dni Otwartych Zabytków. Publikacje i spotkania mają charakter bezpłatny, popularyzatorski i edukacyjny, dotyczą regionu, by dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców.

- Promocja idei EDD na terenie województwa zachodniopomorskiego.
- Koordynacja działań organizacyjnych jednostek lokalnych.
- Organizowanie inauguracji wojewódzkiej EDD z udziałem władz samorządowych i lokalnych i wręczaniem dorocznych odznak Gryfa Zachodniopomorskiego, wyróżnień Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego „Swojskie Zabytki" itp.
- Promocja wydarzeń EDD – wydawnictwa, plakaty, foldery, strona internetowa.

III.1.3. Popularyzacja wiedzy o historii i zabytkach województwa, w tym o dynastii Gryfitów oraz ochrony i opieki nad zabytkami.

Wspieranie finansowe i organizacyjne różnorodnych inicjatyw (w tym lokalnych samorządów, społeczności i organizacji pozarządowych, środowisk zawodowych – np. nauczycieli) na rzecz popularyzacji wiedzy o historii i dziedzictwie kulturowym województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa dynastii Gryfitów – oraz ochrony i opieki nad zabytkami, z preferencją dla działań związanych z realizacją zadań WPOnZ WZ.

III.1.4. Włączenie problematyki dziedzictwa kulturowego do programów edukacyjnych.

- Współpraca przy opracowaniu wytycznych merytorycznych i metodologicznych do nauczania regionalnego.
- Współpraca przy budowie programów edukacyjnych w oparciu o wiedzę o historii i dziedzictwie kulturowym.
- Współpraca przy opracowaniu projektu podręczników i materiałów pomocniczych dotyczących tematyki: np. „Moja mała ojczyzna" z uwzględnieniem specyfiki regionów.
- Promocja zagadnień w wydawnictwach oświatowych (np. w Zachodniopomorskim Dwumiesięczniku Oświatowym Refleksje).

III.1.5. Tworzenie lokalnych muzeów i izb regionalnych.

Inicjowanie i wspieranie inicjatyw związanych z tworzeniem i rozwojem lokalnych muzeów lub izb regionalnych.

III.1.6. Tworzenie oferty edukacyjnej kierowanej do właścicieli i użytkowników zabytków w zakresie opieki nad zabytkami i pozyskiwania funduszy na remonty i adaptacje zabytków.

- Organizacja szkoleń, warsztatów, wystaw i innych działań.

III.1.7. Promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury i budownictwa oraz dawnych

rzemiosł i technik budowlanych, ginących zawodów, dziedzictwa niematerialnego regionu.
- Organizowanie wystaw dotyczących tradycyjnej zabudowy, rzemiosła i technik budowlanych, ginących zawodów, dziedzictwa niematerialnego.
- Organizowanie warsztatów teoretycznych (w formie pokazów multimedialnych) i praktycznych z udziałem rzemieślników.
- Wspieranie lub przeprowadzenie konkursów np. na najlepszą renowację zabytku, projekty nowej zabudowy w historycznym kontekście otoczenia lub z wykorzystaniem tradycyjnych rozwiązań architektoniczno-budowlanych (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych) i publikacja wyników konkursu.
III.1.8. Popularyzacja wiedzy o dobrach kultury współczesnej, zwłaszcza zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.
- Wspieranie finansowe i organizacyjne różnorodnych inicjatyw (w tym lokalnych samorządów, społeczności i organizacji pozarządowych, środowisk zawodowych – np. architektów) na rzecz popularyzacji wiedzy o dobrach kultury współczesnej, jako szczególnego rodzaju dziedzictwa kulturowego, z uwzględnieniem zapisów PZP WZ.
- Rozpoznanie i dokumentowanie stanu obiektów, historii powstania i funkcjonowania.
- Opracowanie informacji o wartościach zabytkowych obiektów.
- Upowszechnianie wiedzy, m.in. na wyspecjalizowanych portalach www.

Cel operacyjny III.2. Promocja walorów kulturowych regionu

Zadania:

III.2.1. Popularyzacja wiedzy o zasobach dziedzictwa kulturowego i potrzebie jego ochrony
- Promowanie właściwej opieki nad zabytkami poprzez wyróżnienia i nagrody przyznawane przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego (m.in. wyróżnienia Swojskie Zabytki, Odznaki Honorowej Gryfa Zachodniopomorskiego, nagrody).
- Organizacja Europejskich Zachodniopomorskich Dni Dziedzictwa jako corocznej imprezy popularyzującej dziedzictwo kulturowe.
III.2.2. Popularyzacja i upowszechnianie wiedzy nt. historii Pomorza Zachodniego i znaczenia dynastii Gryfitów.
- Przygotowanie i publikacja wydawnictw edukacyjnych i popularyzatorskich o zabytkach materialnych i niematerialnych dotyczących historii Pomorza Zachodniego, w tym dynastii Gryfitów.
- Organizacja konkursów związanych z wiedzą o historii Pomorza, dynastii Gryfitów i jej dziedzictwie.
III.2.3. Wspieranie działalności wydawniczej, wystawienniczej, multimedialnej promującej walory kulturowe regionu – materialne i niematerialne.
- Przygotowanie i publikacja wydawnictw o zabytkach materialnych i niematerialnych tworzących tożsamość kulturową województwa na tle historii Pomorza Zachodniego (w tym bezpłatnych).
- Opracowanie i realizacja projektów pamiątek/ suwenirów przedmiotów promujących województwo zachodniopomorskie nawiązujących do dziedzictwa kulturowego regionu.

„Wojewódzki program opieki nad zabytkami dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2013-2017” szczegółowo omówił wartości obszarów krajobrazowo-kulturowych (OKK), które zostały wpisane do **„Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego”**. Na terenie miasta i gminy Mieszkowice zostały wyznaczone następujące obszary:

OKK 14 „GRANITOWE KOŚCIOŁY”

położony w północno-wschodniej części gminy Mieszkowice obejmujący miasto Mieszkowice oraz wsie: Goszków, Kamionka, Kłosów, Kurzycko, Sitno, Troszyn, Zielin i Smolnica w gminie Dębno.

Walory kulturowe

Tereny od 2 połowy XIII wieku opanowane przez margrabiów brandenburskich. Przejęte na krótko w 1 połowie XV wieku przez krzyżaków. W tym czasie (1433 rok) Mieszkowice i okoliczne wsie zostały splądrowane i spalone przez oddziały czeskich husytów. Prawa miejskie otrzymały Mieszkowice w 1297 roku. Na koniec XIII wieku datuje się najstarsze kamienne partie kościoła mariackiego z granitowym portalem. Wkrótce po lokacji miasta rozpoczęto budowę kamienno-ceglanych murów obronnych. Z końca XIII wieku pochodzą także najstarsze znane wzmianki o okolicznych wioskach (Kłosów, Kurzycko). Założenie staromiejskie w Mieszkowicach należy do najlepiej zachowanych w województwie. Otoczone niemal na całym obwodzie murami z Basztą Prochową, gotyckim kościołem mariackim (XIV-XV wiek) z partiami starszych granitowych murów, licznie zachowaną zabudową mieszczańską (zespół kamienic ryglowych), ratuszem z XIX wieku.

Wsie o średniowiecznej metryce posiadają historyczne układy (owalnice), z kościołami posadowionymi centralnie na placu o kształcie wrzeciona, otoczonego zabudową zagrodową, z budynkami lokowanymi szczytowo (głównie w Kłosowie, Troszynie) i kalenicowo do ulicy. Zabudowa wsi murowana z cegły (budynki mieszkalne) i ceglano-kamienia (budynki gospodarcze, folwarczne). Kościoły z 2 połowy XIII – początku XIV wieku z granitowej kostki układanej w regularnych rzędach, rozbudowane o wieże w XVIII-XIX wieku, tworzą dominanty kulturowe i przestrzenne większości wsi na tym obszarze, znajdują się w: Goszkowie, Kurzycku, Kłosowie, Troszynie, Smolnicy, Zielinie.

Układy większości wsi były rozbudowywane o założenia rezydencjalno-folwarczne w XVIII-XIX wieku. Do najstarszych należy dobrze zachowany zespół pałacowo-parkowy w Zielinie (koniec XVIII wieku). Założenia parkowe w: Goszkowie, Wierzchlasie, Troszynie (XVIII wiek).

Walory krajobrazowo-przyrodnicze

Obszar położony w otulinie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Ukształtowanie otwartych terenów o rolniczym charakterze pozwala na obserwacje z dalekich widoków zabudowy miejscowości akcentowanych wieżami kościołów.

Elementy charakterystyczne

Staromiejski układ przestrzenny Mieszkowic z zachowanymi budowlami z początków funkcjonowania miasta (kościół mariacki, mury obronne), należący do najlepiej zachowanych w województwie. Zespół wsi o średniowiecznej metryce, w których występuje historyczna zabudowa o utrzymanej oryginalnej architekturze (4 ćwierć XIX – początek XX wieku), założenia rezydencjalne, parki o genezie XVIII-wiecznej. Wyróżnikiem obszaru jest grupa wczesnogotyckich kościołów granitowych.

OKK 20 „SKARPA NADODRZAŃSKA”

obszar położony na zachodnich krańcach gmin Cedynia i Mieszkowice, wzdłuż skarpy nadodrzańskiej, w granicach którego znajdują się miejscowości: Stary Kostrzynek, Stara Rudnica, Siekierki (gm. Cedynia), Stare Łysogórki, Gozdowice, Stary Błeszyn i Czelin (gm. Mieszkowice).

Walory kulturowe

Wsie posadowione na wysokiej skarpie nad doliną Odry z udokumentowaną XIII- i XIV-wieczną metryką. Do najstarszych należy Czelin, w którym znajduje się kościół wzniesiony z granitowych ciosów w XIII wieku. Pomimo zniszczeń powstałych w trakcie forsowania Odry w 1945 roku zachowały się do dzisiaj elementy historycznej kompozycji architektoniczno-przestrzennej wsi nadodrzańskich, w których dominowała zabudowa zagrodowa wznoszona w konstrukcji ryglowej. Tego typu zabudowa najliczniej występuje w Starych Łysogórkach. Reliktowo zachowana w Starym Kostrzynku, Starym Błeszynie, Starej Rudnicy. Dominantami przestrzennymi i historycznymi pozostały kościoły w Starym Kostrzynku (XV/ XVI wiek), Starej Rudnicy (murowany, koniec XIX wieku), Gozdowicach (XIII/ XIV wiek, przebudowany w szacie barokowej w 1 połowie XVIII wieku). Obiektami dokumentującymi współczesną historię tego terenu jest cmentarz wojenny żołnierzy I.

Armii Wojska Polskiego w Siekierkach (z pomnikiem wykonanym w 1961 roku przez Sławomira Lewińskiego znanego szczecińskiego rzeźbiarza).

Walory krajobrazowo-przyrodnicze

Obszar położony w Dolinie Dolnej Odry, na stromej skarpie. Krawędź doliny jest bardzo zróżnicowana pod względem ukształtowania terenu. Poprzecinana jest licznymi dolinami o stromych krawędziach przechodzących miejscami w rozgałęzione jary i wąwozy. Szczególnie urozmaicona rzeźba terenu charakteryzuje zbocza doliny w rejonie Siekierek, Starej Rudnicy i Starego Kostrzynka. Widok ze skarpy na dolinę rzeki. Niemal cały obszar znajduje się w granicach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.

Elementy charakterystyczne

Obszar integracji wybitnych walorów krajobrazowych z zachowanymi elementami historycznego zagospodarowania – wsie o zabytkowych układach, z pozostałościami tradycyjnej ryglowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej i kościołami tworzącymi dominanty historyczno-przestrzenne.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XLV/530/10 z dnia 19 października 2010 roku uchwalił zmianę „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego" (Dz. U. Woj. Zacho. z 2010, Nr 136, poz. 2708). Plan nie jest aktem prawa miejscowego i nie narusza uprawnień gmin w zakresie miejscowego planowania przestrzennego. Nie stanowi również podstawy prawnej wydawania decyzji administracyjnych. Cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa sformułowane zostały w oparciu o istniejące uwarunkowania, z uwzględnieniem pożądanego kształtu przestrzeni regionalnej i rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w perspektywie obowiązywania planu.

Strategicznym celem zagospodarowania przestrzennego jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa zachodniopomorskiego, służący integracji przestrzeni regionalnej z przestrzenią europejską i krajową, spójności wewnętrznej województwa, zwiększeniu jego konkurencyjności oraz podniesieniu poziomu i jakości życia mieszkańców do średniego poziomu w Unii Europejskiej. Do jego realizacji służą wyznaczone cele szczegółowe, w tym ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazu, w obrębie którego wskazano następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego:

Kierunek 1. Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego

Ustalenia

1. Uwzględnienie wskazanych do utworzenia parków kulturowych (PK) w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego – **na terenie miasta i gminy Mieszkowice nie wskazano parku kulturowego do utworzenia**.
2. Utrzymanie zasad kompozycji przestrzenno-architektonicznej i jej różnorodności na terenach poszczególnych projektowanych parków kulturowych.
3. Ochrona elementów kulturowych: obiektów budowlanych, komponowanej zieleni, stanowisk archeologicznych oraz przyrodniczych tworzących specyfikę obszaru parków kulturowych.
4. Zakaz wprowadzania na terenach projektowanych parków kulturowych elementów i form zagospodarowania degradujących krajobraz.
5. Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego obowiązku sporządzania planów miejscowych uwzględniających obiekty, założenia zabytkowe i stanowiska archeologiczne wraz z ich otoczeniem.
6. Uwzględnianie wytycznych wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego.

Zalecenia

1. Uwzględnienie wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych (OKK) w polityce przestrzennej

jednostek samorządu terytorialnego, w tym: **OKK14 „Granitowe kościoły" (gm. Mieszkowice) i OKK20 „Skarpa Nadodrzańska" (w granicach gmin: Cedynia, Mieszkowice)**.

2. Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego.

3. Utrzymanie i eksponowanie otwarć krajobrazowych, punktów widokowych, miejsc ekspozycji wartościowych krajobrazów kulturowych i przyrodniczych.

4. Wykluczenie z lokalizacji inwestycji wielko kubaturowych, wielkoprzestrzennych, dominat wysokościowych obszarów zapewniających ekspozycję sylwetek historycznych jednostek osadniczych oraz dominant krajobrazowych.

5. Sporządzanie studiów krajobrazu kulturowego/ wpływu inwestycji wielkoprzestrzennych na krajobraz – wyprzedzająco w stosunku do zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

6. Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego ochrony wskazanych i rekomendowanych do ustanowienia pomników historii wraz z ich otoczeniem.

7. Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego ochrony układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych i wskazanych do wpisania do rejestru zabytków wraz z obowiązkiem sporządzania dla nich planów miejscowych.

8. Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołów parkowo-pałacowo-folwarcznych.

9. Rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych urbanistycznych i ruralistycznych.

10. Porządkowanie i utrzymanie historycznych nekropolii z elementami sepulkralnymi i zielenią komponowaną.

11. Inwentaryzacja i waloryzacja zieleni przydrożnej, wprowadzenie zakazu wycinki alejowych obsadzeń drogowych lub obowiązku stosownych kompensacji.

12. Wyprowadzenie poza centra miast wpisanych i projektowanych do wpisu do rejestru zabytków historycznych układów ruchu tranzytowego, parkingów, sklepów wielkopowierzchniowych.

<u>Projekty</u>

1. Studia historyczno-krajobrazowe (identyfikacja, delimitacja specyficznych wartości krajobrazu, w tym krajobrazu otwartego z uwzględnieniem otwarć krajobrazowych, panoram miejscowości, punktów widokowych, miejsc ekspozycji cennych krajobrazów kulturowych i przyrodniczych, naturalnych i kulturowych dominant terenu, granic kra-wędzi leśnych, topografii i „fizjonomii" układów przyrodniczych) dla wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych wraz z wytycznymi do polityki przestrzennej gmin, w tym w szczególności dla: **zespołu zabudowy ryglowej w Mieszkowicach – OKK14 „Granitowe kościoły"**.

2. Programy rewitalizacji zabytków opuszczonych i niszczejących z wykorzystaniem różnych środków finansowania, w tym funduszy UE.

3. Program modernizacji i wykorzystania zabytkowych budowli hydrotechnicznych.

4. Studium przebiegu dróg o szczególnych walorach krajobrazowych jako wytyczne do wskazań i budowy systemu turystycznych tras komunikacyjnych regionu.

5. Opracowanie i upowszechnianie regionalnych katalogów historycznej zabudowy i zagospodarowania terenu, wdrażanie ich do stosowania przez odpowiednie zapisy w prawie miejscowym.

Rekomendacje

1. Ustanowienie 10 pomników historii (PH) lub – w przypadku braku takiej decyzji – utworzenie parków kulturowych – **na terenie miasta i gminy Mieszkowice nie wskazano do ustanowienia pomnika historii i parku kulturowego**.

2. Objęcie ochroną 17 zespołów zabytkowych – układów urbanistycznych i ruralistycznych – przez wpisanie ich do rejestru zabytków (Rp) – **na terenie miasta i gminy Mieszkowice nie wskazano takich zespołów**.

3. Określenie zasad wspierania, w tym finansowego, zabiegów renowacyjnych zabytków, a także sporządzenie planu i harmonogramu priorytetowych działań remontowo-konserwatorskich.
4. Opracowanie zasad sprzedaży, dzierżawy i udostępniania zabytków w celu ich lepszej ochrony i monitorowania stanu.
5. Finansowe wspieranie i promowanie zagospodarowania zabytków na cele kulturalne, turystyczne i inne publiczne z funduszy prywatnych, krajowych, europejskich – budowa systemu dofinansowania i ulg motywujących inwestorów.
6. Rozszerzenie listy muzeów i zabytków budowlanych, w których wymagane jest sto-sowanie systemu sygnalizacji pożarowej (wszystkie kościoły z wyposażeniem, muzea, zamki, pałace).
7. Powołanie międzyresortowego zespołu na rzecz opracowania wytycznych ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo.

Kierunek 2. Ochrona dóbr kultury współczesnej

Ustalenia

1. Ustanowienie i ochrona dóbr kultury współczesnej przez wprowadzenie stosownych przepisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w planach miejscowych i innych aktach prawa miejscowego dla następujących obiektów, figurujących w katalogu obiektów (lista otwarta do rozszerzenia), w tym **cmentarz wojenny żołnierzy I. Armii Wojska Polskiego – Siekierki-Stare Łysogórki (gm. Mieszkowice)**.

Zalecenia – Nie wprowadza się.

Rekomendacje

1. Stworzenie i wdrożenie systemu oznaczania dóbr kultury współczesnej objętych ochroną.
2. Opracowanie i wdrożenie trybu zbierania, weryfikowania i publikowania informacji nt. dóbr kultury współczesnej objętych i wskazywanych do objęcia ochroną wraz ze wskazaniem lub utworzeniem jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie działań w tym zakresie.

Kierunek 3. Ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego

Ustalenia

1. Konsekwentna realizacja ustaleń dokumentów planistycznych samorządów terytorialnych w celu kształtowania spójnego wizerunku miejscowości.

Zalecenia

1. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów suburbiów z uwzględnieniem:
- ograniczenia nieuzasadnionego rozprzestrzeniania się terenów mieszkalnych przez odpowiednie ustalenia granic aglomeracji ściekowych i niedopuszczenia do lokalizacji zabudowy poza ich granicami,
- ograniczenie lokalizacji zabudowy mieszkalnej na terenach pozbawionych sieci kanalizacyjnych lub w odległości od publicznych placówek (oświaty, zdrowia, usług itp.) przekraczającej standardy racjonalnej dostępności pieszej,
- powiązania rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej z programami rozwoju sieci transportu publicznego,
- kreowania wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych w powiązaniu z przystankami transportu publicznego,
- zapewnienia ciągłości i wysokiej jakości przestrzeni publicznych.
2. Rewitalizacja i uzupełnianie wielofunkcyjnej zabudowy śródmiejskiej.
3. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, w tym powojskowych i poprzemysłowych.
4. Rozwój systemów zieleni miejskiej w wyniku łączenia istniejących terenów zielonych korytarzami ekologicznymi, z wyjątkiem zabytkowych centrów staromiejskich.
5. Ograniczanie terenów lokalizacji naziemnych parkingów w przestrzeniach publicznych, budowa

parkingów podziemnych, wyprowadzenie sklepów wielkopowierzchniowych poza centra miast.
6. Ochrona sylwet miast i wsi ze szczególnym uwzględnieniem ekspozycji od strony wjazdów do miejscowości.
7. Zastosowanie wysokiej jakości materiałów konstrukcyjnych, wykończeniowych, nawierzchni tras komunikacyjnych, kształtujących przestrzeń publiczną.
8. Regulacja w dokumentach planistycznych zasad lokalizacji, gabarytów, wyglądu oraz zagęszczenia reklam.
9. Wykonanie studiów krajobrazowych dla planowanych lokalizacji inwestycji wielkokubaturowych, wielkoprzestrzennych, wielkopowierzchniowych, urządzeń infrastruktury technicznej (naziemne sieci inżynieryjne, wieże anten telekomunikacyjnych, wieże elektrowni wiatrowych) w celu określenia ich wpływu na krajobraz kulturowy i przyrodniczy.

Projekty

1. Stworzenie narzędzi monitoringu i zaangażowanie mieszkańców w kontrolę i utrzymanie ładu przestrzennego.

Rekomendacje

1. Stworzenie podstaw „dobrej praktyki" planistycznej w formie narzędzi doradczych definiujących i rozstrzygających zasady kształtowania zabudowy i krajobrazu na poziomie lokalnym i regionalnym.
2. Wytworzenie mechanizmów prawnych, organizacyjnych, społecznych służących przeciwdziałaniu wyludniania się centrów miast.
3. Określenie zasad lokalizowania zespołów elektrowni wiatrowych (z wykluczeniem obszarów chronionych) z uwzględnieniem gabarytów, gęstości, wzajemnych odległości i wpływu na krajobraz.

Powiat gryfiński nie posiada aktualnych dokumentów programowych, które dotyczyłyby ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

„Program opieki nad zabytkami" zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym oraz dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej miasta i gminy Mieszkowice:

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY MIESZKOWICE

W obowiązującej „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice 2003-2015" wskazano 41 celów w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego (gospodarka, przestrzeń, ekologia, infrastruktura, społeczność), które są podstawą prawidłowego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Mieszkowice.

Dla potrzeb „Gminnego programu opieki nad zabytkami" wynotowano następujące cele:

- Podjąć działania w kierunku wykorzystania walorów historycznych, przyrodniczych, krajobrazowych i turystycznych gminy.
- Podjąć działania zmierzające do ochrony zabytków.

W ostatnim czasie Gmina Mieszkowice podjęła działania związane z opracowaniem „Strategii Rozwoju Społeczno Gospodarczego na lata 2014 – 2024". Poproszono mieszkańców miasta i gminy o czynny udział w opracowywaniu tegoż dokumentu strategicznego i zaproponowano wypełnienie ankiety, której wyniki zostaną szczegółowo przeanalizowane i będą pomocne do ustalenia kierunków rozwoju Gminy.

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY MIESZKOWICE

Rada Miejska w Mieszkowicach przyjęła „Zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Mieszkowice" Uchwałą Nr XXI/156/2012 z dnia 18 października 2012 roku.

Przedmiotowy dokument określa zasady prowadzenia polityki przestrzennej na tym terenie w długoletniej perspektywie. Studium nie będąc tzw. przepisem gminnym, nie stanowi podstawy do wydania decyzji administracyjnych i w odróżnieniu od miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie stanowi prawa miejscowego. Natomiast jest zobowiązaniem władz gminy do działań zgodnie z wyznaczonymi kierunkami. Kierunki rozwoju określone w tym dokumencie przez wiele lat stanowić będą wytyczne koordynacyjne w wielu dziedzinach związanych z rozwojem gminy.

Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego, w jego ukierunkowaniu równie ważną rolę jak ochrona środowiska przyrodniczego mają pełnić przyjęte kierunki ochrony środowiska kulturowego. Przedmiotem ochrony są w tym zakresie:

- krajobraz kulturowy,
- historycznie ukształtowany układ zabudowy miasta Mieszkowice,
- pojedyncze obiekty i zespoły obiektów zabytkowych w miejscowościach gminy,
- zabytkowe założenia sakralne,
- cmentarze i parki publiczne,
- zabytkowe aleje,
- stanowiska archeologiczne.

Celem ochrony wartościowych dóbr kultury jest utrwalenie tożsamości i odrębności kulturowej regionu oraz ochrona i rehabilitacja historycznie ukształtowanych zespołów zabytkowych lub pojedynczych obiektów. Dla ochrony tych wartości zmiana studium ustala następujące działania i zasady:

1) ochronę obszarów historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego-w szczególności obszaru starego miasta i jego otoczenia;
2) utrzymanie wyznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego granic urbanistycznego rozwoju miasta;
3) przeprowadzenie aktualizacji i weryfikacji wykazu obiektów zabytkowych wraz z częściowym poszerzeniem rejestru zabytków o obiekty z tego wykazu;
4) konieczność uwzględnienia zaleceń WKZ w odniesieniu do obiektów ujętych w spisie konserwatorskim;
5) przywrócenie wysokiej wartości walorów architektoniczno-urbanistycznych zabudowy terenów położonych w historycznym centrum miasta.

W celu realizacji ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych zmiana studium ustala następujące kierunki działań:

1) wyznaczenie obszarów objętych ochroną konserwatorską oraz utrzymanie zasad ich zagospodarowania,
2) wyznaczenie obszarów objętych archeologiczną oraz utrzymanie zasad ich zagospodarowania,
3) opracowanie ewidencji konserwatorskich oraz projektów zagospodarowania dla wszystkich założeń parkowych i cmentarnych,
4) opracowanie i uchwalenie lokalnej polityki finansowej i preferującej utrzymanie lokalnych walorów kulturowych oraz realizację obiektów o twórczych rozwiązaniach architektonicznych, dla obiektów wznoszonych w tradycyjnej konstrukcji i formie.

Dla ochrony zabytkowych układów przestrzennych miejscowości zmiana studium określa system stref ochrony konserwatorskiej, na który składają się:

1) strefy „B" – ochrony układów przestrzennych miejscowości lub ich części w obrębie których dominuje historyczne rozplanowanie, o niewielkim stopniu zdegradowania, których stan zachowania pozwala na przeprowadzenie działań konserwatorsko-rewaloryzacyjnych, w obrębie tych stref ochronie podlega:
    a) rozplanowanie i przekroje ulic i placów wraz z ich nawierzchniami (m.in. zachowanymi historycznymi nawierzchniami),
    b) linie zabudowy jej rozplanowanie (usytuowanie budynku mieszkalnego, obiektów gospodarczych),
    c) formy architektoniczne zabudowy mieszkalnej i gospodarczej (w tym gabaryty wysokościowe, formy dachów, tradycyjnie stosowany materiał budowlany),
    d) historyczne obiekty małej architektury,
    e) zieleń komponowana w postaci alejowych lub szpalerowych obsadzeń ulic i in.,
2) strefy „K" – ochrony krajobrazu związanego z historycznymi układami przestrzennymi parków i cmentarzy, w obrębie tych stref ochronie podlega:
    a) historyczna granica założeń zieleni komponowanej,
    b) rozplanowanie i skład gatunkowy zieleni,
    c) rozplanowanie dróg i ścieżek,
    d) układ kwater cmentarnych,
    e) historyczne obiekty małej architektury,
    f) zabytki sepulkralne (nagrobki, ogrodzenia grobów, i in. elementy urządzenia cmentarzy).
3) strefy „E" – ochrony ekspozycji historycznego zespołu miasta, obejmująca tereny umożliwiające widok na panoramy i dominanty z ustalonych kierunków widokowych, w obrębie tych stref ochronie podlega teren stanowiący zabezpieczenie widoku na zabytek.

Do objęcia ochroną w formie stref „B" – ochrony układów przestrzennych miejscowości lub ich części wskazuje się:

1) Goszków,
2) Kurzycko,
3) Nowy Kłosów,
4) Stary Kłosów,
5) Troszyn.

Do objęcia ochroną w formie stref „K" – ochrony krajobrazu związanego z historycznymi układami przestrzennymi parków i cmentarzy wskazuje się:

- założenia parkowe w miejscowościach:
  1) Kamionka,
  2) Kurzycko,
  3) Stary kłosów,
  4) Zielin,
- cmentarze w miejscowościach:
  1) Czelin,
  2) Goszków,
  3) Sitno,
  4) Stary Błeszyn (2)
  5) Stare łysogórski (2)
  6) Wierzchlas.

Do objęcia ochroną w formie stref „E" – ochrony ekspozycji wskazuje się założenie przestrzenne miasta Mieszkowice.

W obrębie obiektów wpisanych do rejestru zabytków dla ochrony ich form architektonicznych (wysokości, formy dachu, kompozycji elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiału budowlanego) oraz ich funkcji, zmiana studium ustala:

1) nakaz trwałego zachowania formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu,
2) nakaz utrzymania otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
3) nakaz uzyskania zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków dla dokonywania wszelkich zmian w obiekcie zabytkowym.

Obiekty w ewidencji konserwatorskiej, prowadzonej przez gminę podlegają wymogom ochronnym dla zachowania ich form architektonicznych (wysokości, formy dachu, kompozycji elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiału budowlanego), podlegają ochronie dzięki wprowadzaniu odpowiednich zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w zakresie:

1) nakazu utrzymania tradycyjnej kompozycji architektonicznej obiektu,
2) nakazu opiniowanie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków działań mających wpływ na wygląd obiektu,
3) nakazu opracowania dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki.

Obszar gminy Mieszkowice posiada znaczne zasoby archeologiczne. Mimo iż nie występują na tym terenie stanowiska wpisane do rejestru zabytków, gmina posiada znaczne zasoby stanowisk o wysokiej randze, chronionych ustanowieniem wokół nich stref ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych:

1) strefy „W. II" – częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych,
2) strefy „W. III" – ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych.

Zmiana studium ustala następujące działania w obrębie wymienionych powyżej stref ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych:

1) w obrębie stref „W. II" – częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami, gdzie obowiązuje:
   a) współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami

ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków, w tym powiadamianie o zamiarze podjęcia prac ziemnych,

b) przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków,

2) w obrębie stref „W. III" – ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badan archeologicznych w przypadku podejmowania praz ziemnych, gdzie obowiązuje:
   a) współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków, w tym powiadamianie o zamiarze podjęcia prac ziemnych,
   b) przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie objętym realizacją prac ziemnych na zasadach określonych przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków.

W związku z powyższym ustalono warunki ochrony w poszczególnych miejscowościach:

Czelin – ochronie podlegają:
1) cmentarz ewangelicki, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
3) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków,
4) pomnik, upamiętniający forsowanie Odry w 1945 roku.

Goszków – ochronie podlegają:
1) cmentarz ewangelicki, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) obszar zabudowy wskazany do objęcia strefą „B" – ochrony układów przestrzennych miejscowości,
3) założenie parkowe, chronione wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
5) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Gozdowice – ochronie podlega kościół Wniebowzięcia NMP.

Kamionka – ochronie podlegają:
1) założenie parkowe i folwark, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Kępa Troszyńska – w obszarze miejscowości nie występują obecnie obiekty historycznego zagospodarowania, wskazane do objęcia ochroną.

Kłosów – ochronie podlegają:
1) obszar zabudowy miejscowości Stary Kłosów oraz Nowy Kłosów, wskazane do objęcia strefą „B" – ochrony układów przestrzennych miejscowości,
2) założenie parkowe, wskazane do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
3) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Kurzycko – ochronie podlegają:
1) obszar zabudowy wskazany do objęcia strefą „B" – ochrony układów przestrzennych miejscowości,
2) założenie parkowe, wskazane do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
3) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Ranowo – ochronie podlegają:
1) folwark, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Sitno – ochronie podlegają:
1) cmentarz ewangelicki, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
3) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Stare Łysogórki – ochronie podlegają:
1) cmentarz ewangelicki, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) cmentarz wojenny, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
3) 2 zagrody, chronione wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków,
5) pomnik, upamiętniający forsowanie Odry w 1945 r.

Stary Błeszyn – ochronie podlegają:
1) dawny cmentarz przykościelny, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) cmentarz ewangelicki, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
3) 2 zagrody, chronione wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków,
5) pomnik, upamiętniający forsowanie Odry w 1945 r.

Troszyn – ochronie podlegają:
1) obszar zabudowy wskazany do objęcia strefą „B" – ochrony układów przestrzennych miejscowości,
2) założenie parkowe, chronione wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
3) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, inne budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Wierzchlas – ochronie podlegają:
1) cmentarz ewangelicki, wskazany do objęcia strefą „K" – ochrony krajobrazu,
2) założenie parkowe, chronione wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
3) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Zielin – ochronie podlegają:
1) założenie parkowe, chronione wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
2) pałac, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
3) budynek kościoła, chroniony wpisem do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków,
4) budynki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MIESZKOWICE NA LATA 2010-2016

„Lokalny Program Rewitalizacji" jest dokumentem, który w swoim zakresie zawiera szczegółową analizę sytuacji społecznej, gospodarczej i ekonomicznej gminy, gdzie na podstawie przyjętych kryteriów wyznacza się obszar szczególnie zagrożony i zmarginalizowany, który zostanie poddany działaniom rewitalizacyjnym. Idea rewitalizacji polega na pobudzeniu rozwoju gospodarczego, zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej zdegradowanego obszaru jak również na przeprowadzeniu inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej. Kompleksowość planowanych do przeprowadzenia projektów stanowi klucz do faktycznego i długotrwałego wyjścia wyznaczonego obszaru z sytuacji kryzysowej.

W wyniku przeprowadzonych analiz ustalono, że najbardziej zdegradowanym obszarem jest Centrum Miasta, położony w obrębie murów obronnych z XIII wieku. W związku z powyższym Gmina planuje zrealizować kompleksowy, kilkuletni program w obszarze Centrum Miasta, który pozwoli z zaniedbanego terenu uczynić rejon atrakcyjny, co spowoduje osiągniecie spójności gospodarczej i społecznej. Zrealizowany zostanie projekt zintegrowany mający na celu rewitalizację miasta. W ramach projektu zintegrowanego zaplanowano szereg podprojektów z

poszczególnych dziedzin. Każdy z zaplanowanych podprojektów realizowany będzie bez naruszania środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zasięg geograficzny obszaru obejmuje następujące ulice: 1 Maja, Mickiewicza, Dąbrowszczaków, Chopina, Graniczna, Sienkiewicza, Jagiellońska, Jana Pawła II, Słowackiego, Kamienna, Kościelna, Ogrodowa, Plac Wolności, Rycerska, Kościuszki, Zaułek Wileński. Wyznaczono następujące przedsięwzięcia, które dotyczą obiektów zabytkowych:

1. Zagospodarowanie rynku wraz z przebudową schodów

Celem zadania jest uporządkowanie historycznego centrum miasta, a tym samym podniesienie walorów turystycznych i kulturalnych Starego Miasta. Przebudowane schody będą służyły jako miejsca siedzące.

2. Rewitalizacja murów obronnych z XIII wieku

Celem zadania jest uporządkowanie historycznego centrum miasta, a tym samym podniesienie walorów turystycznych Centrum Miasta.

3. Rewitalizacja zabytkowych kamienic

Celem zadania jest rewitalizacja zabytkowych kamienic wpisanych do rejestru zabytków i objętych opieką konserwatorską. Kamienice pełnią funkcję mieszkalną. W zakres rzeczowy inwestycji wchodzą: wymiana stolarki drzwiowej, wymiana stolarki okiennej, remont elewacji budynku, pokrycie dachowe.

4. Modernizacja i uzupełnienie oświetlenia ulicznego

Celem zadania jest utworzenie stref bezpieczeństwa i uporządkowanie historycznego centrum miasta. W zakres inwestycji wchodzi budowa nowych punktów świetlnych na obszarze wsparcia.

5. Modernizacja placówek oświatowych. Modernizacja Szkoły Podstawowej w Mieszkowicach

Budynek Szkoły Podstawowej znajduje się przy ul. Sienkiewicza 56. W ramach projektu planowana jest wymiana stolarki okiennej, renowacja stolarki drzwiowej i poprawa elewacji wraz ociepleniem.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Celem „Gminnego programu opieki nad zabytkami" nie jest powtarzanie znanych i dostępnych informacji na temat historii oraz zabytków miasta i gminy Mieszkowice. Zadaniem niniejszego opracowania nie jest też dokonywanie nowych ustaleń naukowych, analiz historycznych, porównawczych czy polemika z dotychczasowymi pracami. Z tych powodów charakterystyka zasobu kulturowego nastawiona jest w głównej mierze na wskazanie tych obiektów i zabytkowych zespołów, które w znaczącym stopniu decydują o wizerunku miasta i gminy Mieszkowice. Zabytki zlokalizowane na tym terenie zostały kilkakrotnie omówione i scharakteryzowane w różnego typu opracowaniach w językach niemieckim i polskim. Na bibliografię składają się zarówno dokumentacje historyczno-konserwatorskie, opracowania o charakterze studialnym, jak również wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe. Dla potrzeb „Gminnego programu opieki nad zabytkami" wykorzystano przede wszystkim dokumentacje (m.in. karty ewidencyjne zabytków) udostępnione w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie. Ocena zachowanej historycznej substancji zabytkowej z terenu miasta i gminy Mieszkowice dokonana została na podstawie weryfikacji wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków, a także po przeanalizowaniu historycznego materiału kartograficznego. Natomiast przy opracowywaniu krótkiego rysu historii pradawnej wykorzystano dane dostępne w Dziale Archeologii Muzeum Narodowego w Szczecinie.

Badania archeologiczne, które przeprowadzono na tych terenach przed i po II wojnie światowej, a także przypadkowe odkrycia, są dowodem, że osadnictwo pojawiło się tu już po uformowaniu zasadniczej rzeźby terenu – wysoczyzny morenowej rozciętą szeroką doliną Odry. Pierwsze ślady grup ludzkich udokumentowane w okolicach Mieszkowic datować należy na mezolit (około 10 000 – 7000 p.n.e.) o czym świadczą nieliczne niestety mało charakterystyczne odpady produkcji narzędzi krzemiennych, m.in. nad rzeką Myślą. Liczniejsze ślady osadnictwa pochodzą z epoki neolitu. Nad rzeką Słubią odkryto osadę pierwszych rolników identyfikowanych z kulturą ceramiki wstęgowej rytej oraz późnej ceramiki wstęgowej (około V – IV tys. p.n.e.). Materiał zabytkowy wskazuje, że osadnicy ci przybyli z terenu Dolnego Śląska bądź środkowych Niemiec obejmując osadnictwem w pierwszym rzędzie żyzne gleby pyrzyckie, szczecińskie i wkrzańskie.

Kolejny etap osadnictwa okolic Mieszkowic wiąże się z pojawieniem się ludności kultury ceramiki sznurowej datowanej na późny neolit (III/II tys. p.n.e.) o bardziej koczowniczym trybie gospodarowania. W Czelinie odkryto m.in. grób tejże kultury, w którym zdeponowano szkielety trzech osób. Badania DNA pozwoliły odtworzyć niepełny profil genetyczny jednej z nich (kobieta w wieku około 40-45 lat). Jest to obiekt unikalny o zaledwie kilku analogiach nad Odrą.

Osadnictwo kolejnej epoki w pradziejach, tj. starszej epoki brązu zostawiło w okolicach Mieszkowic skromne ślady. Na początku XX wieku w północnej części Mieszkowic (między rzeka Kurzycą a torami kolejowymi) znaleziono pełny zestaw ozdób jednej kobiety żyjącej około 1500 roku p.n.e. (trzy ozdoby na szyję, cztery na ramię, spiralna klamra, zapinka, siekierka). Na tym obszarze odkryto także groby (o średnicy 1 m) otoczone kamieniami. W jednym z nich znajdowała się kobieca czaszka datowana na około 1600-1400 lata p.n.e. oraz przedmioty z krzemienia, które służyły do połowy ryb.

Bardzo interesujące materiały pochodzą natomiast z młodszej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza. Okres ten generalnie charakteryzował się intensyfikacją osadnictwa oraz dominacją obrządku ciałopalnego. W okolicach Czelina odkryto w końcu XIX wieku cmentarzysko grupy górzyckiej kultury łużyckiej, znane w literaturze już w 1897 roku. Stanowisko to datować należy na około VII-VI wiek p.n.e. W epoce brązu (około 1900 lat p. n. e – około 700 lat p. n. e.) osadnictwo rozwinęło się zresztą w całej dolinie Odry, gdzie znaleziono liczne ślady palenisk, dołów odpadowych i płaskich grobów całopalnych. W pradziejach obszar dzisiejszej gminy Mieszkowice największy rozkwit przeżył w końcowej fazie starszej epoki brązu (do około 400 roku p.n.e.). Są to

kolejne zmiany w rozwoju osadniczym i wierzeniach, a więc także w tradycji obrządku pogrzebowego. Zachowane urny prochowe i naczynia posiadają różnorodne formy oraz zdobienia w postaci wrzecionowo biegnących linii lub punktów. Z biżuterii zachował się jedynie pierścień z brązu. Z przełomu epok brązu i żelaza pochodzi tylko jedna osada z dołem paleniskowym i niewielkie pole pochówkowe, z którego pochodzą naczynia w kształcie misy. Najistotniejsze zmiany nastąpiły za sprawą ludów z kręgu kultury łużyckiej z drugim tysiącleciu p.n.e. Ich przejawem było przede wszystkim wprowadzenie nowego zwyczaju chowania zmarłych (ciałopalenie). Skremowane szczątki grzebano w urnach (popielnicach) bądź bezpośrednio do ziemi (grób bezpopielnicowy), a powszechną formą grobu stał się grób płaski (z obwarowaniem lub bez).

Jako prawdziwy naukowy ewenement traktować należy cmentarzysko grupy lubuskiej w Czelinie. Jest to obecnie najbogatsze archeologicznie stanowisko pradziejowe na terenie gminy Mieszkowice. Odkryto tu ponad 100 obiektów archeologicznych, z czego połowa to groby ciałopalne i jeden szkieletowy. Grupa lubuska jest jednostką kulturową bardzo słabo rozpoznaną. Dyskusyjne są nadal kryteria jej wydzielania, chronologia i zasięg występowania. Jest to grupa kulturowa o bardzo heterogenicznym charakterze, łącząca elementy kulturowe typowe dla sąsiednich kultur archeologicznych.

Cmentarzysko w Czelinie datowane jest na I-III wiek n.e. Odkryte groby dostarczyły licznych okazów uzbrojenia oraz ciekawej ceramiki. Ta ostatnia wykazuje bezpośrednie nawiązania stylistyczne w pierwszym rzędzie do materiałów nadłabskich, w mniejszym zakresie do kultury przeworskiej, a najsłabiej czytelne są wpływy kultury wielbarskiej. Uzbrojenie natomiast nosi silne piętno stylistyczne kultury przeworskiej. W grobach wojowników najczęstszym zestawem broni jest oszczep i tarcza, tj. grot oszczepu oraz umbo i/lub imacz tarczy. Niezwykle interesujące są groty włóczni o ornamentowanym liściu, będące wciąż przedmiotem spekulacji naukowych, w grupie lubuskiej wiąże się je z wpływem kultury przeworskiej. Najcenniejszymi okazami uzbrojenia z Czelina jest pięć mieczy – trzy obosieczne i dwa jednosieczne. Wśród tych pierwszych znajduje się okaz rzymskiego gladiusa – pierwszy na Pomorzu Zachodnim przypadek importowanej broni rzymskiej oraz miecz obosieczny typu Vimose-Illerup, w tym wypadku import z terenów skandynawskich. Miecze jednosieczne wiązać należy z tradycją kultury przeworskiej. Z wpływami skandynawskimi w uzbrojeniu koresponduje również okaz umba tarczy typu 5 według typologii Illkjæra oraz okazy żelaznych ostróg krzesłowatych. Stricte skandynawskie pochodzenie mają także charakterystyczne krzesiwa iglicowe. Wśród ozdób dominują fibule typowe dla „kręgu nadłabskiego" oraz kultury przeworskiej o szerokim zasięgu występowania. Uwagę zwracają natomiast importowane zapinki prowincjonalno-rzymskie (odmiany Almgren 67/68 i Almgren 236). Do importów rzymskich zalicza się także rzadki okaz situli z brązu, a także elementy pasów norycko-pannońskich. Reasumując cmentarzysko w Czelnie jest jednym z najbogatszych nekropolii z okresu wpływów rzymskich na Pomorzu Zachodnim. Zmienia ono w sposób radykalny stan badań nad regionem. Analogiczne cmentarzysko grupy lubuskiej znane jest w literaturze w Starych Łysogórkach. Cmentarzysko to ma znaną lokalizację, gdyż badane było ratowniczo w 1942 roku i wyniki tych prac częściowo zostały opublikowane. Badania wykopaliskowe tych dwóch stanowisk wydają się niezbędne wobec ich bezprecedensowej wartości naukowej. Wyniki dotychczasowych prac cieszą się ponadto ogromnym zainteresowaniem zarówno mediów jak i środowisk naukowych.

Schyłek starożytnego osadnictwa w tym regionie i początki osadnictwa wczesnośredniowiecznego nastąpił około połowy VI wieku n.e. Natomiast stałe osadnictwo tzw. grodowe i przygrodowe zaczęło się dopiero w VII i VIII wieku. W miejscu obecnego miasta Mieszkowice funkcjonowały dwie osady, które powstały w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjno-handlowych. We wczesnym średniowieczu teren ten należał do plemienia określanego w źródłach (Widukind) jako *Licikaviki*, a których część badaczy identyfikuje z Lubuszanami. Najprawdopodobniej za czasów panowania króla Bolesława Chrobrego wyżej

wymienione dwie osady zostały przekształcone w warowny gród. Było to typowe założenie obronne dla tego okresu: w pierścieniu ziemnego wału, wzmacnianego drewnianą palisadą wznosiły się zwartym kołem zabudowania, tworząc centralny dziedziniec, zwany majdanem. Mieszkowice jako przygraniczna warownia przestały się liczyć od połowy XIII wieku, kiedy to obszar obecnej gminy znalazł się w rękach margrabiów brandenburskich i wszedł w skład zaodrzańskiej prowincji brandenburskiej, którą od XIV wieku zwano Nową Marchią.

Mieszkowice (Bärwalde)

Mieszkowice są jednym z najlepiej zachowanych, historycznych miast w województwie zachodniopomorskim. Przed wiekami miejscowość należała do średnich miast Nowej Marchii. Początki osadnictwa wczesnośredniowiecznego nad rzeką Kurzycą sięgają VI wieku. W XIII wieku powstało miasto na magdeburskim prawie kolonizacyjnym. Pierwszy raz miejscowość wzmiankowana była w dokumencie z 30 sierpnia 1295 roku, kiedy to w Mieszkowicach przebywał margrabia brandenburski Albrecht III. Prawa miejskie nadano w 1297 roku, które zostały potwierdzone w 1317 roku. Dokument lokacyjny nie jest znany. W dokumencie z 1298 roku Mieszkowice określone zostały jako *„civitas”*. W pierwszej połowie XIV wieku odgrywały dużą rolę polityczną. W 1323 roku były miejscem pertraktacji przedstawicieli Pomorza i Saksonii w sprawie ustalenia przebiegu granic. Miasto założone i rozwijane przez Askańczyków, kryzys gospodarczy i polityczny przeżyło w czasie panowania dynastii Wittelsbachów i Luksemburgów. W XVI wieku za czasów panowania margrabiego Jana z Kostrzyna ziemia chojeńska, w tym Mieszkowice, przeżywały swój rozkwit. Miasto było wielokrotnie niszczone: pożar w 1348 roku, najazd husytów i pożar w 1433, pożary w 1540 i 1558 roku – spłonął wtedy kościół, ratusz, szkoła, szpital, dom parafialny i 25 stodół pełnych zboża. Natomiast data 1538 rok to w Mieszkowicach początek reformacji. Najwięcej strat Mieszkowice poniosły w wyniku działań wojny trzydziestoletniej (1618-1648). Miasto zostało spustoszone przez wojska cesarskie i szwedzkie oraz przez epidemię dżumy. Znaczącym wydarzeniem było przybycie do Mieszkowic w dniu 6 stycznia 1631 roku króla szwedzkiego Gustawa Adolfa. W 1666 roku miasto liczyło tylko 58 mieszkańców. Na początku XVIII wieku – w wyniku szeregu ustaw reformujących stosunki w miastach – wydanych przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma I, nastąpił kolejny rozwój Mieszkowic. Zahamowały go wybuchy wojny siedmioletniej (1756-1763) i wojen napoleońskich (1803-1815), chociaż działania wojenne dotknęły miasto w niewielkim stopniu. W XIX wieku przeprowadzono reformy na szeroką skalę. W latach 1852-1853 wybudowano drogę łączącą Mieszkowice z Kostrzynem nad Odrą. W 1876 roku poprowadzono linię kolejową z Kostrzyna przez Mieszkowice do Szczecina. Miasto rozwinęło się na terenach poza średniowiecznymi murami obronnymi. Przy drodze do Morynia powstała dzielnica stodół. Wybudowano nowe szkoły i zakłady produkcyjne. W 1905 roku w mieście założono kanalizację i instalację gazową, a rok później wybrukowano ulice. W 1908 roku powstała elektrownia wodna. Znacząco wzrosła liczba ludności: z 2231 w 1823 roku do 3422 w 1939 roku. Po II wojnie światowej do 1947 roku miasto nosiło polską nazwę Barwice. Nowi mieszkańcy w przeważającej mierze pochodzili z wiejskich regionów Wileńszczyzny i Ukrainy, więc Mieszkowice zmieniły swój charakter: z miasta przemysłowo-rzemieślniczego stały się częściowo miastem rolniczym, mimo że uprawa okolicznych pól była bardzo trudna. Pola były w znacznej mierze zabagnione z powodu poniszczonych urządzeń melioracyjnych.

Obecnie Mieszkowice – położone nad Jeziorem Mieszkowickim i rzeką Kurzycą, o zachowanym średniowiecznym układzie przestrzennym Starego Miasta – stanowią bezcenny element w krajobrazie kulturowym Pomorza Zachodniego.

„Wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2013-2017 dla województwa zachodniopomorskiego” wymienia Mieszkowice w grupie miast o najpełniej zachowanych średniowiecznych zabytkach: murach obronnych oraz o czytelnym układzie przestrzennym z nowożytnym zespołem ryglowych kamieniczek mieszczańskich (m.in. budynki mieszkalne przy

ulicach 1 Maja, Jana Pawła II, Kościuszki, Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Rycerskiej) . Miasto posiada historyczne dominanty: gotycki kościół i klasycystyczny ratusz.

Architektura sakralna i obwarowania miejskie są jednymi z najstarszych i najcenniejszych zabytków Pomorza Zachodniego. Fara (obecnie parafialny kościół rzymsko-katolicki p.w. Przemienienia Pańskiego) w Mieszkowicach wyróżnia się okazałością, oryginalnością kompozycji i form warsztatowych. Powstał w 1297 roku. W pierwszej połowie XV wieku do pierwotnej budowli salowej dobudowano nawę północną, tworząc unikalny na Pomorzu Zachodnim plan świątyni dwunawowej. Nawy przykryto sklepieniami krzyżowo-żebrowymi i gwiaździstymi. Pod koniec XV wieku od strony wschodniej dobudowano prezbiterium. W sensie formalnym jest to asymetryczna dwunawowa pseudohala z poligonalnym prezbiterium, wybudowana z granitowych kwadr z okrzeskami w spoinach oraz z cegły w wątku wendyjskim. Kościół farny został częściowo przebudowany w XVII wieku – zmieniono zwieńczenie wieży oraz w XIX wieku – wykonano neogotycki wystrój wnętrza i przebudowano elewacje. Natomiast jednym z najlepszych przykładów architektury obronnej na obszarze Pomorza Zachodniego są średniowieczne miejskie mury obronne w Mieszkowicach. Kamienno-ceglane obwarowania powstały w okresie od pierwszej połowy XIV wieku do pierwszej połowy XVI wieku i zachowały się w pełnym obwodzie. W XVIII wieku zniwelowano wały, zasypano fosy, a w latach 1867-1872 rozebrano bramy: Moryńską i Chojeńską oraz furtę Jeziorną. Zachowano tylko mury wzniesione z kamieni granitowych o długości 1500 m, wysokości od 6 do 8 m i zróżnicowanej grubości od 1,5 do 1 m. W pierścieniu murów zachowało się również 25 czatowni na planie półkoli i prostokątów oraz jedna baszta tzw. Prochowa.

W 1937 roku poza murami miejskimi, przy drodze do Czelina, została zbudowana modernistyczna kaplica dla parafii rzymsko-katolickiej. W latach 1945-1997 była użytkowana jako magazyn owoców i warzyw. Obecnie jest to kościół parafialny p.w. Ducha Świętego, tzw. kościół „za torami".

Wśród zabytkowych budowli użyteczności publicznej zachowanych w Mieszkowicach należy wymienić:

- ratusz z 1805 roku – wolnostojący budynek zlokalizowany w zachodniej pierzei rynku, wydzielony ze zwartej zabudowy;
- budynek poczty z lat dwudziestych XX wieku – zlokalizowany w południowej pierzei rynku, o zachowanej formie i kompozycji elewacji;
- zespół dawnej szkoły dla dziewcząt „Luisenhoff" (Dwór Luizy), obecnie Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego przy ul. Techników 1-2, założony w latach1913-1914;
- dawny zespół Szkoły Miejskiej, obecnie Szkoła Podstawowa przy ul. Sienkiewicza 56, powstał w latach 1870-1872;
- hotel „Deutsches Haus" (Dom Niemiecki), obecnie budynek mieszkalny przy pl. Wolności 6, powstał około 1830 roku;
- budynek wydawnictwa „Bärwalder Wochenblatt", obecnie budynek mieszkalny przy ul. Juliusza Słowackiego 1, powstał około 1872 roku.

W Mieszkowicach zachował się bardzo ciekawy zespół zabudowy mieszkalnej, pochodzący z końca XVIII wieku i początku XIX wieku. Jest to kilkadziesiąt piętrowych domów posadowionych w zwartych pierzejach, przeważnie wzniesione w konstrukcji ryglowej, z ozdobną stolarką okienną i drzwiową. Kamienice mieszczańskie wybudowane w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX wieku charakteryzują się bogactwem wystroju architektonicznego fasad.

Z uwagi na przemysłowy charakter miasta, szczególnie widoczny na przełomie XIX i XX wieku, zachowało się kilka zabytków techniki: mleczarnia, magazyny zbożowe, trafostacja, obiekty infrastruktury kolejowej (dworzec, wieża ciśnień).

Jedną z najliczniejszych grup zabytków są obszary zieleni komponowanej (parki i ogrody, cmentarze, aleje przydrożne), do której w Mieszkowicach należą:

- cmentarz ewangelicki, obecnie komunalny – założony w drugiej połowie XIX wieku, na którym znajduje się neogotycki dom pogrzebowy z 1891 roku;
- cmentarz żydowski (kirkut), obecnie nieczynny – założony na przełomie XVIII i XIX wieku;
- od średniowiecza do czasów nowożytnych przy kościele parafialnym funkcjonował cmentarz, obecnie jest to teren przykościelny;
- park w zespole dawnej szkoły dla dziewcząt „Luisenhoff" (Dwór Luizy), obecnie Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego przy ul. Techników 1-2, założony w latach1913-1914.

Na rynku w Mieszkowicach znajdował się pomnik z XVIII wieku poświęcony Bohaterom Wojny. W 1957 roku na oryginalnym cokole z piaskowca zamontowano żelbetonową konstrukcję przedstawiającą Mieszka I. Autorem rzeźby jest Sławomir Lewiński – artysta ze Szczecina.

Zgodnie z ustawową definicją zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Do najcenniejszych zabytków ruchomych zachowanych na terenie miasta należy zaliczyć trzy gotyckie rzeźby z XV wieku, pochodzące z kościoła parafialnego p.w. Przemienienia Pańskiego, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Ponadto z gotyckiego wyposażenia fary pozostała kamienna misa chrzcielna z około 1300 roku, ozdobiona reliefami o motywach roślinnych oraz wyjątkową płaskorzeźbą z wyobrażeniem smoka o końskiej głowie. Z późniejszego okresu pochodzą dwie barokowe rzeźby ewangelistów z dawnej ambony oraz unikatowy dzwon z herbem miasta, który został odlany w 1756 roku przez ludwisarza C. D. Hinze z Berlina.

Gmina Mieszkowice

Większość miejscowości gminy stanowią stare wsie o średniowiecznym rodowodzie i ich kolonie. Znajduje się w nich szereg obiektów o walorach zabytkowych, wpisanych do rejestru i gminnej ewidencji zabytków. Ich lista, wraz z krótkimi charakterystykami zaprezentowano poniżej.

Czelin (Zellin)

jest to duża wieś, położona nad Odrą, na południowy-zachód od Mieszkowic (9 km). Posiada metrykę średniowieczną. Po raz pierwszy wzmiankowana w dokumencie z 1317 roku, gdzie figuruje jako *„civitas Zellin"*. Natomiast w dokumencie z 1371 roku znajduje się informacja o ratuszu. Czelin od XIV wieku do 1732 roku, z krótkimi przerwami, należał do rodziny von Mörner. Przejściowo znajdował się w rękach znamienitego nowomarchijskiego rodu von Marwitz. W 1733 roku wieś została zakupiona przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma I, wchodziła w skład domeny państwowej. W 1800 roku we wsi były 174 domy mieszkalne i liczyła 1100 mieszkańców, a w 1824 roku – 1809 mieszkańców. Na początku XIX wieku cały Czelin został spalony i w efekcie został zabudowany na nowo. W 1945 roku wieś została w znacznym stopniu zniszczona.

Obecnie miejscowość posiada zabudowę o luźnym planie wielodrożnicy, z licznymi pustkami i nie tworzy zwartych ciągów architektonicznych. Budownictwo jest zróżnicowane pod względem typologicznym, materiałowym i chronologicznym, dominują w nim współczesne obiekty o zróżnicowanej bryle i formie architektonicznej. Kamienno-ceglana budowla sakralna pochodzi z drugiej połowy XIII wieku, obecnie jest to kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej. W sensie formalnym jest to długa prostokątna sala bez wyodrębnionego prezbiterium, z wieżą o tej samej szerokości co nawa i z niewielką prostokątną zakrystią przylegającą od strony północnej, nakryta sklepieniem kolebkowym. Wnętrze wieży było otwarte szeroką arkadą w stronę korpusa nawowego. Kościół w 1827 roku został przebudowany według projektu wybitnego architekta berlińskiego Karla Friedricha Schinkla – ściany obwodowe zostały podwyższone, fasada zachodnia z portalem i wieżą otrzymała nowy wystrój architektoniczny. Kościół został zniszczony w 1945 roku i odbudowany w latach 1974-1976. Majątek w Czelinie był

własnością państwa pruskiego i w 1929 roku obejmował 716 ha ziemi. Zespół folwarczny przetrwał działania wojenne, jednak dziś jego pierwotna kompozycja jest zatarta. Dwór został wybudowany w drugiej połowie XVIII wieku, ale w wyniku współczesnych modernizacji został w znacznym stopniu zdewaloryzowany. Z zabudowy gospodarczej folwarku zachowała się obora z 1878 roku. W Czelinie zachował się młyn elektryczny z początku XX wieku, ale obecnie nie jest użytkowany. Z budowli użyteczności publicznej zachowała się szkoła, którą wybudowano na początku XX wieku. Natomiast z zabudowy mieszkalnej walory zabytkowe posiada tylko jedna chałupa nr 40, zbudowana w konstrukcji ryglowej, obecnie jest nieużytkowana i obraca się w ruinę. W bezpośrednim otoczeniu kościoła funkcjonował od średniowiecza cmentarz, obecnie nieczynny. W okresie nowożytnym cmentarze były zakładane poza obszarem zwartej zabudowy i w Czelinie istniały dwie nekropolie ewangelickie. Obecnie tworzą one w krajobrazie wsi kępy zieleni wysokiej, w których zachowały niewielkie fragmenty dawnych nagrobków i kwater grobowych.

W dniu 27 lutego 1945 roku w Czelinie, na niewielkim wzgórzu nad Odrą polscy żołnierze 6 batalionu pontonowo-mostowego wkopali pierwszy słup graniczny. Wydarzenie to upamiętniał pomnik z 1960 roku. Na jego miejscu w dniu 16 października 1968 roku został odsłonięty nowy obelisk, autorstwa Anny Paszkiewicz – rzeźbiarki ze Szczecina.

Goszków (Gossow)
to duża wieś położona na północnym skraju gminy Mieszkowice. Wieś o metryce średniowiecznej – w XIII wieku została założona na miejscu lub w sąsiedztwie słowiańskiej osady. Po raz pierwszy wzmiankowana w dokumencie z 1333 roku, jako lenno rycerskiego rodu von Noppin. Na przestrzeni wieków miejscowość należała do różnych właścicieli: Santzkowe, Ost, Plötz, Wedel, Sydow (1472-1756), Wobeser (do 1791 roku). Rodzina von Levetzow posiadała Goszków przed II wojną światową. W połowie XIX wieku majątek w Goszkowie liczył 2069 mórg.

Wieś charakteryzuje się czytelnym układem owalnicowym, a jej zabudowę stanowią przeważnie zagrody trójbudynkowe, z kalenicowo posadowionymi chałupami na froncie działki siedliskowej oraz stodołami w głębi parceli. W zachodniej części wsi oraz przy drodze do sąsiedniej miejscowości Wierzchlas zlokalizowano zespół mniejszych zagród dwubudynkowych o płytkich parcelach. W centrum nawsia znajduje się kamienny kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela wybudowany w drugiej połowie XIII wieku, z ceglaną wieżą z 1893 roku. Dawny cmentarz przykościelny ogrodzony jest kamiennym murem z bramami. Na jego terenie zachował się pomnik nagrobny marynarza, który zmarł w 1932 roku oraz kwatera grobów pierwszych polskich mieszkańców wsi (lata czterdzieste-pięćdziesiąte XX wieku). Po zachodniej stronie działki kościelnej znajduje się dawna pastorówka z około 1893 roku – obecnie budynek mieszkalny nr 13, wygrodzona murem oporowym. Z budynków użyteczności publicznej, które służą lokalnej społeczności, walory zabytkowe posiadają: sala wiejska (druga połowa XIX wieku) i remiza strażacka (początek XX wieku). We wschodniej części wsi, po południowej stronie wiejskiej drogi znajdują się relikty dawnego zespołu rezydencjonalnego. Dwór z 1790 roku został zniszczony po 1945 roku. Układ dawnego założenia folwarcznego jest jeszcze częściowo zachowany, ale budynki gospodarcze – w tym monumentalne kamienno-ceglane obory i stodoły – obracają się w ruinę. Pomiędzy folwarkiem a jeziorem, w kierunku południowo-wschodnim rozciąga się park o charakterze krajobrazowym, obejmujący obszar o powierzchni 12 ha.

Przed wybuchem II wojny światowej w kościele znajdował się bogato rzeźbiony ołtarz, którego powstanie datuje się na około 1600 roku. W 1945 roku – jak wiele innych dzieł sztuki – został zniszczony albo zaginął.

Goszkówek (Gräfendorf)
dawna wieś, obecnie tylko leśniczówka położona na północno-wschodnim skraju gminy Mieszkowice. Wieś należąca do rodu von Sydow została zniszczona w czasie wojny

trzydziestoletniej. Dawny cmentarz ewangelicki został założony w 1920 roku. Zachował się jedynie starodrzew.

Gozdowice (Güstebiese)

obecnie jest to niewielka wieś, położona nad Odrą, wzdłuż nadrzecznego traktu do Cedyni. Posiada metrykę średniowieczną, powstała w pobliżu starej, słowiańskiej osady rybackiej. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1337 roku, z księgi ziemskiej margrabiego brandenburskiego Ludwika Starszego. W 1433 roku, po wygaśnięciu rodu de Gustebis, wieś przechodzi na własność zakonu krzyżackiego. W 1466 roku wieś wchodzi w skład majątku zakonu joannitów (baliwat brandenburski). W XVII wieku mieszkańcy Gozdowic hodowali bydło i zajmowali się rybołówstwem, ponieważ rolnictwo nie mogło się rozwinąć z powodu słabej gleby. Z 1724 roku pochodzi informacja o naprawie promu pływającego na Odrze – do robót zużyto siedem dębów. W 1730 roku przeprowadzono gruntowny remont kościoła i ufundowano ołtarz. W ramach kolonizacji fryderycjańskiej na osuszonych mokradłach wzdłuż Odry założono 33 wioski, w tym Güstebieser Loose – obecnie po stronie Niemiec. W trakcie wojny siedmioletniej, w dniu 23 sierpnia 1758 roku mostem pontonowym na Odrze przeprawiła się pruska armia liczącą 36000 żołnierzy, pod dowództwem Fryderyka II. Kierowali się w stronę Sarbinowa, gdzie stoczyli słynną bitwę z wojskami rosyjskim. W 1812 roku armia napoleońska przeprawiła się przez Odrę m.in. w Gozdowicach. W 1815 roku uruchomiono stałe połączenie promowe, które łączyło wieś z kolonią. W XIX wieku nastąpiło ożywienie gospodarcze – w Gozdowicach powstały trzy nowe młyny, dwie małe stocznie oraz port przeładunkowy dla zboża, bydła i paszy dla zwierząt. W dniu 7 lutego 1945 roku wieś zostaje zajęta przez 5 Armię 1 Frontu Białoruskiego. W dniach od 16 do 20 kwietnia 1945 roku sforsowano Odrę mostem pontonowym, który zbudowali saperzy 1 Armii Wojska Polskiego (o długości 275 m i nośności 16 ton). Po zakończeniu II wojny światowej wieś zostało podzielona granicą państwową na Odrze. W dniu 25 maja 1947 roku dawny kościół ewangelicki został konsekrowany jako świątynia rzymsko-katolicka. W dniu 16 kwietnia 1952 roku w Gozdowicach odsłonięto Pomnik Sapera, a w dniu 16 kwietnia 1965 roku otwarto Muzeum Wojsk Inżynieryjnych 1 Armii Wojska Polskiego. W 1972 roku Pomnik Sapera został przebudowany według projektu prof. Czesława Piotrowskiego.

Wieś charakteryzuje się wielodrożnicowym układem przestrzennym. W ramach powojennej akcji pozyskiwania materiałów dla odbudowy centralnej Polski oraz w celu umocnienia linii brzegowej Odry, Gozdowice straciły większość historycznej zabudowy. Walory zabytkowe zachowały dom nr 22 i chałupa nr 24. Najstarszą budowlą we wsi jest kościół, obecnie rzymsko-katolicki filialny p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, który powstał na przełomie XIII i XIV wieku. Pierwotnie była to kamienna budowla salowa, bezwieżowa. W 1840 roku od wschodu rozbudowano nawę w stylu neorenesansowym, a w 1904 roku od strony zachodniej dobudowano wieżę oraz otynkowano elewacje i ujednolicono wystrój. We wnętrzu na kolumnach zamontowano drewniane empory. Z dawnego wyposażenia kościoła zachował się barokowy ołtarz o architektonicznej formie, datowany na 1730 rok. Średniowieczny cmentarz przykościelny został zamknięty około 1820 roku. Zachował się na nim pomnik nagrobny Fryderyka Falckenberga z 1812 roku, o dużej wartości artystycznej. W XIX wieku założono nową nekropolię po wschodniej stronie leśnej drogi do Morynia, a na początku XX wieku po drugiej stronie wspomnianego traktu powstał następny cmentarz.

Muzeum Pamiątek Wojsk Inżynieryjnych 1 Armii Wojska Polskiego znajduje się w dawnym budynku mieszkalnym z początku XX wieku. Podczas forsowania rzeki w 1945 roku mieściło się tutaj stanowisko dowodzenia szefa Wojsk Inżynieryjnych 1 Armii Wojska Polskiego i dowódcy 6 batalionu pontonowo-mostowego. Muzealne eksponaty i modele prezentują szlak bojowy polskich saperów w trakcie II wojny światowej.

W sąsiedztwie muzeum znajduje się pomnik Sapera. Pierwszy monument postał w 1952

roku. Obecny pomnik został odsłonięty w dniu 15 kwietnia 1973 roku, podczas obchodów Dnia Sapera. Przy tzw. „drodze śmierci" prowadzącej z muzeum nad brzeg rzeki Odry, gdzie znajdował się most pontonowy, ustawiony jest głaz z tablicą pamiątkową, która została odsłonięta w dniu 16 kwietnia 1965 roku, w dwudziestą rocznicę forsowania Odry. Ponadto w obrębie wsi Gozdowice usytuowany jest jeszcze jeden pomnik tzw. Kamienna „Ściana Chwały" oraz miejsce pamięci narodowej – punkt widokowy, który w 1945 roku podczas forsowania Odry był punktem obserwacyjnym 2 pułku artylerii.

Kamionka (Steinbachsgrund)
to niewielka osada położona na północny-wschód od Mieszkowic (około 4 km). Została założona na początku XIX wieku jako folwark wchodzący w skład majątku miasta Mieszkowice, który w 1929 roku zajmował obszar około 310 ha. Po 1945 roku folwark w Kamionce włączony został do Państwowych Nieruchomości Ziemskich, potem do Zespołu Gospodarstw Rolnych w Witnicy, a od 1960 roku należy do Stadniny Koni w Bielinie. Założenie folwarczne posiada czytelną kompozycję przestrzenną, ale poszczególne obiekty gospodarcze utraciły wartości zabytkowe – z wyjątkiem spichlerza wybudowanego na początku XX wieku. Klasycystyczny dwór z 1840 roku, częściowo jest użytkowany jako kaplica rzymsko-katolicka, ale znajduje się w złym stanie technicznym. Niewielki park krajobrazowy został założony około 1840 roku i powiększony pod koniec XIX wieku.

Kłosów (Klossow)
jest dużą wsią, położoną na południowy-zachód od Mieszkowic. Zlokalizowana jest wzdłuż rzeki Kurzycy, przez którą przerzucone są trzy mostki. Kłosów założony został w średniowieczu, w miejscu słowiańskiej osady. Po raz pierwszy w źródłach wymieniony w 1337 roku. Do XVII wieku wieś znajdowała się w rękach rodziny von Mörner i von Flaus. W 1652 roku część wsi została sprzedana Johannowi von Essen ze Szwecji. W połowie XVIII wieku wieś przeszła na własność królestwa pruskiego i podlegała zarządowi domeny państwowej z siedzibą w Czelinie. Podczas II wojny światowej w Kłosowie znajdował się obóz jeniecki i obóz szkoleniowy Hitlerjugend, a w trakcie forsowania Odry wiosną 1945 roku w tutejszym dworze powstał szpital polowy.

Obecnie wieś charakteryzuje się wielodrożnicowym układem przestrzennym, z czytelną pierwotną ulicówką. Posadowienie wsi wzdłuż rzeki spowodowało jej podział na część chłopską (wschodnią) i folwarczną (zachodnią). Ulicówka posiada w pełni wykształcone pierzeje, które tworzy zwarta, jednorodna stylistycznie zabudowa. Przeważają chałupy o konstrukcji ryglowej, które usytuowane są szczytem do drogi i zostały wybudowane w pierwszej połowie XIX wieku. Na północ od kościoła przeważa zabudowa o wielorakiej formie, zaś o wielkości działek siedliskowych decydowało ukształtowanie terenu. Dominantę architektoniczną stanowi najstarsza budowla wsi, czyli kamienna świątynia z XIV wieku (pierwsza wzmianka w 1371 roku). Obecny kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Królowej Korony Polski został usytuowany w centrum Kłosowa, przy skrzyżowaniu głównych dróg, na znacznym wyniesieniu terenu. W 1725 roku do północnej ściany kościoła dobudowano kruchtę, a w XIX wieku nad partią zachodnią nadbudowano wieżę. Zespół dworsko-parkowo-folwarczny znajduje się w południowo-zachodniej części wsi, charakteryzuje się obecnie zatartą pierwotną kompozycją przestrzenną z uwagi na wtórne podziały (kilku właścicieli). Budynki gospodarcze zostały przekształcone, większość z nich jest nieużytkowana i obraca się w ruinę. Niewielki dwór pochodzi z pierwszej połowy XIX wieku i został zbudowany na reliktach wcześniejszej rezydencji. W piwnicach zachowały się sklepienia kolebkowe z lunetami. Po 1945 roku dwór został zaadaptowany na szkołę podstawową. Obecnie jest nieużytkowany. Park dworski o charakterze krajobrazowo-naturalistycznym został założony w pierwszej połowie XIX wieku. Od połowy XIII wieku w bezpośrednim otoczeniu kościoła funkcjonował cmentarz, obecnie zachowało się niewiele fragmentów dawnych nagrobków. Od strony drogi, przy skarpie kościelnej stoi dawny pomnik ku czci mieszkańców wsi poległych w I wojnie światowej, przekształcony w kapliczkę

przydrożną. Do nieczynnego cmentarza przykościelnego przylega od strony południowo-wschodniej dawny cmentarz ewangelicki, założony w 1938 roku i użytkowany do dzisiaj.

W sąsiedztwie kościoła znajduje się wolnostojąca dzwonnica o drewnianej konstrukcji, która powstała w pierwszej połowie XX wieku. Dwa dzwony, które w niej wiszą, są nieznanego pochodzenia, ponieważ powojenni mieszkańcy wsi kupili je od szabrowników. Z zabytków ruchomych zachował się w kościele ołtarz typu ambonowego, którego środkowa część późnobarokowa datowana jest na pierwszą połowę XVIII wieku, natomiast boczne neoromańskie części powstały w połowie XIX wieku.

Kurzycko (Voigtsdorf)
to nieduża wieś położona na południowy-zachód od Mieszkowic, nad rzeką Kurzycą – stąd polska nazwa miejscowości. Została założona w średniowieczu, pod koniec XIII wieku przez rycerza z rodu von Voigtsdorf – stąd niemiecka nazwa wsi. Na przestrzeni wieków miejscowość często zmieniała właścicieli – byli to m. in. przedstawiciele takich rodów szlacheckich jak von Mörners czy von Sydow, ale w czasach nowożytnych przeważali mieszczanie. W 1850 roku majątek w Kurzycku liczył 3478 mórg ziemi. W 1945 roku wieś nie została zniszczona.

Wieś posiada wielodrożnicowany układ ruralistyczny, z czytelną pierwotną ulicówką, zdeterminowany ukształtowaniem doliny rzeki Kurzycy. W części południowej wsi zabudowa chłopska składa się z niewielkich zagród o nieregularnych działkach siedliskowych. Przeważają budynki murowane, powstałe na początku XX wieku oraz ryglowe stodoły z końca XIX wieku. W centrum Kurzycka, na znacznym wyniesieniu terenu posadowiony jest gotycki kościół z pierwszej połowy XIV wieku. Pierwotnie świątynia miała formę budowli salowej bez wyodrębnionego prezbiterium i bez wieży. Została wymurowana z nieregularnych ciosów granitowych. Pierwszą wieżę dobudowano od strony zachodniej w 1611 roku. Obecna neogotycka wieża powstała w 1888 roku. W tym czasie powstały również przybudówki od strony południowej i wschodniej oraz powiększono otwory okienne. Dzisiejszy kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła stanowi historyczną dominantę w krajobrazie kulturowym wsi oraz jest jej najstarszą budowlą. Od średniowiecza do 1945 roku na działce kościelnej funkcjonował cmentarz, na którym zachowało się kilka grobów. Teren ogrodzony jest murem kamienno-ceglanym z bramą i furtką cmentarną. Na dawnym cmentarzu zachował się pomnik ku czci mieszkańców wsi poległych w I wojnie światowej, który został przekształcony w kapliczkę. W części północno-wschodniej Kurzycka dominuje założenie dworsko-parkowo-folwarczne z końca XIX wieku. Układ przestrzenny folwarku zachował się, natomiast zabudowa gospodarcza uległa znacznym przebudowom i rozbiórkom (np. gorzelnia). Dwór został rozebrany w latach siedemdziesiątych XX wieku. Park dworski posiada formę zwartego pasa zieleni rosnącego po obu stronach rzeki. Na jego terenie znajdują się relikty cmentarza rodowego.

W kościele we wsi Kurzycko z zabytków ruchomych zachował się niekompletny ołtarz z 1704 roku – dzieło rzeźbiarza Hattenkerella z Morynia.

Nowy Kłosów
W odległości około 2 km na wschód od wsi Kłosów, a na zachód od stacji kolejowej Boleszkowice, około 1930 roku założono niewielką kolonię mieszkalną o charakterze rolniczym. Powstała ona na ziemiach pobliskiego majątku w ramach tzw. wewnętrznej kolonizacji. Przysiółek charakteryzuje się regularnym planem przestrzennym i zabudową o formach łączących elementy historyzujące z modernizmem. Powstał na planie ulicówki w kształcie litery „T", z głównym układem przestrzennym wytyczonym na osi północ-południe. Zagrody są w pełni ukształtowane, zwarte, otoczone ogrodami i polami, odsunięte od drogi. Zabudowa działek siedliskowych jest jednorodna, składa się z dużych budynków mieszkalno-inwentarskich lub mieszkalno-inwentarsko-stodolnianych, których ryglowe szczyty usytuowane są frontem do drogi. Zazwyczaj od strony pól

podwórze zamyka duża stodoła.

Ranowo (Karlshöhe bei Sellin)
to niewielka osada położona po północnej stronie drogi łączącej Zielin z Mieszkowicami. Pierwotnie był to folwark należący do majątku ziemskiego miasta Mieszkowice. W połowie XIX wieku dobra w Ranowie liczyły 534 mórg ziemi. W 1929 roku właścicielem był Ernst Kënecke i majątek miał około 220 ha. Po 1945 roku folwark w Ranowie włączono do Państwowych Nieruchomości Ziemskich i należał do Państwowego Technikum Rolnego w Mieszkowicach. Od 1977 roku zarządzany jest przez Stadninę Koni w Bielinie.

Zespół dworsko-parkowo-folwarczny z XIX wieku posiada czytelną kompozycję przestrzenną. Dwór został wzniesiony w połowie XIX wieku i posiada skromne formy późnoklasycystyczne. Obecnie użytkowany jest tylko częściowo. Od strony południowej założono park o cechach krajobrazowych. Mimo zaniedbania czytelny jest pierwotny układ ścieżek oraz zachował się starodrzew. Budynki inwentarsko-gospodarcze dawnego folwarku w wyniku adaptacji do nowych funkcji utraciły walory zabytkowe. Od strony szosy do podwórza folwarcznego prowadzi krótka aleja kasztanowców.

Sitno (Schönfelde)
to niewielka wieś położona na południowy-wschód od Mieszkowic (około 5 km). Została założona w średniowieczu i pierwsza wzmianka o niej pojawiła się w dokumentach z 1337 roku. Należała do rodów von Wolkow i Melscholt. W 1354 roku margrabia brandenburski Ludwik Rzymski podarował Sitno Mikołajowi von Sack z Przyjezierza nad jeziorem Morzycko. W latach 1426-1784 wieś była majątkiem rodowym rodziny von Sydow. Od końcu XVIII wieku Sitno kilkakrotnie zmieniało właściciela. W latach 1818-1945 wieś należała do rodziny Badike. W 1929 roku majątek w Sitnie liczył 811 ha ziemi.

Wieś charakteryzuje się układem ruralistycznym w formie krótkiej, prostej ulicówki. Po południowej stronie drogi wiejskiej ulokowane są niewielkie zagrody rolnicze, składające się z dwóch budynków oraz budynki mieszkalne dawnych robotników folwarcznych. W zabudowie wsi dominują obiekty murowane, wzniesione pod koniec XIX wieku. W centrum wsi posadowiony jest obecny kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela, który został wzniesiony w latach 1847-1849, na miejscu wcześniejszej świątyni. Stanowi dominantę architektoniczną w krajobrazie wsi oraz jest jej najstarszą budowlą. W neogotyckim kościele zachował się dzwon z poprzedniej świątyni, który został odlany w 1617 roku z inicjatywy Hansa von Sydow. W północno-wschodniej części wsi w 1674 roku Jerzy Zygmunt von Sydow, dyrektor powiatu chojeńskiego, rozpoczął budowę barokowego pałacu, którego wnętrza zdobili sztukatorzy z Włoch. Pałac, częściowo został zniszczony w 1945 roku, ale wyburzono go dopiero w latach osiemdziesiątych XX wieku. Natomiast w połowie XIX wieku założono zespół folwarczny, który obecnie posiada liczne ubytki i jego układ przestrzenny jest nieczytelny z powodu wtórnych podziałów. Budynki inwentarsko-gospodarcze są murowane, kamienno-ceglane, wzniesione pod koniec XIX wieku. Większość obiektów pofolwarcznych jest w stanie ruiny i grożą katastrofą budowlaną. Na północny-wschód od zabudowy wsi w drugiej połowie XIX wieku założono cmentarz ewangelicki, który obecnie jest nieczynny. Zachowały się fragmenty zniszczonych nagrobków oraz mogiły jeńców wojennych z lat 1942-1943.

Słubin (Dianenthal)
jest jednodworczą osadą, położoną na śródleśnej polanie przy drodze łączącej wieś Stare Łysogórki z Moryniem, na zachód od Mieszkowic. Obecny zespół leśniczówki składa się z budynku mieszkalnego, stodoły o konstrukcji ryglowej i dawnego kurnika, który użytkowany jest jako garaż. Budynek inwentarski nie posiada walorów zabytkowych.

Stare Łysogórki (Alt Lietzegöricke)
to bardzo duża wieś, położona przy ujściu rzeki Słubi do Odry, na zachód od Mieszkowic (14 km), wzdłuż nadrzecznego traktu do Cedyni. Wieś została założona w średniowieczu. W dokumentach źródłowych odnotowana po raz pierwszy w 1335 roku. Do 1588 roku była podzielona między kilku właścicieli, od których została kupiona przez margrabiego brandenburskiego i została włączona do majątku domeny państwowej, z siedzibą w Cedyni. W 1809 roku wieś liczyła 750 mieszkańców i 96 budynków mieszkalnych. W 1822 roku pożar zniszczył całą wieś. Większość nowych budowli wzniesiono w konstrukcji ryglowej. Po regulacjach uwłaszczeniowych w połowie XIX wieku na gruntach wsi założono folwark Królewskiego Nadleśnictwa. Pod koniec XIX wieku Stare Łysogórki stały popularną miejscowością letniskową i dzięki temu intensywnie się rozbudowały – liczyły wtedy 944 mieszkańców i 169 domów. Wiosną 1945 roku podczas forsowania Odry znaczna część wsi została zniszczona, w tym kościół, którego ruiny zostały rozebrane w 1965 roku. W latach 1982-1983 rozbudowano dawną owczarnię i zaadaptowano ją cele sakralne.

Stare Łysogórki charakteryzuje układ wielodrożnicowy o geometrycznej kompozycji przestrzennej, ukształtowanej w sposób osiowy: trzy równoległe drogi połączono poprzecznymi ciągami komunikacyjnymi. Główna droga położona jest najbliżej Odry i stanowi fragment historycznego traktu łączącego Mieszkowice z Cedynią. W 1945 roku najbardziej zniszczony został środkowy ciąg architektoniczny, z kościołem i szpitalem. Zachowana historyczna zabudowa posiada ponadregionalne wartości zabytkowe, które stanowią o walorach kulturowych wsi. Przede wszystkim są to chałupy wybudowane w XIX wieku, o konstrukcji ryglowej oraz z elementami historycznej stolarki okiennej i drzwiowej. Najwięcej tego typu obiektów posadowionych jest wzdłuż głównej drogi. W tej części wsi dominują zagrody złożone z trzech budynków, z chałupami lokowanymi kalenicowo na froncie działki siedliskowej i ze stodołami z tyłu. Natomiast w północno-wschodniej części wsi przeważają małe zagrody złożone z dwóch niewielkich budynków. Na północno-zachodnim obrzeżu miejscowości znajduje się zespół dawnego Królewskiego Nadleśnictwa, w tym budynek mieszkalny i stodoła z czwartej ćwierci XIX wieku. W sąsiedztwie zniszczonego kościoła zachował się zespół dawnej pastorówki, który powstał w drugiej połowie XIX wieku. Na początku XX wieku przy głównej drodze wybudowano szkołę, która obecnie pełni funkcje mieszkalno-usługowe. W obrębie Starych Łysogórek znajdują się trzy nekropolie. Cmentarz przykościelny – funkcjonujący od średniowiecza – stanowi obecnie skupinę zieleni wysokiej w północno-wschodniej części wsi. W drugiej połowie XIX wieku przy leśnej drodze do Morynia założono cmentarz ewangelicki, obecnie nieczynny. Na pograniczu wsi Stare Łysogórki i Siekierki znajduje się – największy na Pomorzu Zachodnim – cmentarz wojenny, z grobami 1987 żołnierzy 1 Armii Wojska Polskiego, którzy w 1945 roku polegli w czasie walk nad Odrą i podczas operacji berlińskiej. Na jego terenie odsłonięto w dniu 15 października 1961 roku pomnik autorstwa Sławomira Lewińskiego.

W sąsiedztwie cmentarza wojennego znajduje się Muzeum Pamiątek 1 Armii Wojska Polskiego. Jego siedzibą jest dawny budynek mieszkalny, wybudowany na początku XX wieku. Eksponaty muzealne związane są z działaniami wojennymi nad Odrą w 1945 roku.

Stary Błeszyn (Alt Blessin)
to obecnie niewielka wieś położona na zachód od Mieszkowic (około 9 km), nad rzeką Odrą. Posiada metrykę średniowieczną, ale po raz pierwszy w źródłach wzmiankowana jest dosyć późno, bo dopiero w 1399 roku. Drugi raz w 1409 roku jako własność Mikołaja von Sack z Przyjezierza. Ród ten posiadał Stary Błeszyn do 1763 roku, chociaż część wsi została sprzedana w 1670 roku. Później właścicielami byli przedstawiciele rodów von: Grape, Tresckow, Waldow, Knobeisdorf. W 1804 roku w Starym Błeszynie nie było chłopskich zagród, tylko 48 zagrodników i 10 rybaków. W 1830 roku wieś została scalona przez rodzinę von Olsen z Witnicy. W połowie XIX w majątek uległ

parcelacji, powstały gospodarstwa liczące po 20-25 ha ziemi i miejscowość znacznie się rozbudowała. W 1901 roku większość zabudowy zniszczył pożar, ale wieś została odbudowana i w 1925 roku liczyła 743 mieszkańców oraz 145 domów. Na początku 1945 roku działania wojenne w znacznym stopniu zniszczyły miejscowść.

Stary Błeszyn posiada wielodrożnicowy układ ruralistyczny, o mało czytelnej pierwotnej kompozycji, ponieważ niektóre drogi uległy częściowemu zatarciu, a ich pierzeje składają się z pojedynczych obiektów. Zabudowę wiejską stanowią niewielkie zagrody, składające się głównie z dwóch budynków, posadowionych na działkach siedliskowych o nieregularnym kształcie. W 1736 roku wybudowano kościół o konstrukcji ryglowej, który został zniszczony w 1945 roku i nie został odbudowany. Dawny cmentarz przykościelny został zlikwidowany. Obecnie na tym terenie znajduje się plac zabaw, a obok niego postawiono w latach osiemdziesiątych XX wieku kaplicę. Po jego zachodniej stronie zachował się budynek dawnej szkoły, wybudowany na początku XX wieku. W lesie, na północny-wschód od zabudowy wsi, w drugiej połowie XIX wieku, założono cmentarz ewangelicki, który został powiększony na początku XX wieku. Pierwotny układ przestrzenny został zatarty, ale zachowało się kilka nagrobków oraz powojenne bezimienne groby.

Starzyn (Altes Vorwerk)
to niewielka osada z leśniczówką, położona na północny-wschód od Mieszkowic. W XIX wieku założona została jako folwark, wchodzący w skład majątku w Zielinie. Obecnie walory zabytkowe posiada tylko stodoła z końca XIX wieku, znajdująca się w zespole leśniczówki.

Troszyn (Trossin)
to nieduża wieś zlokalizowana w południowo-wschodniej części gminy Mieszkowice. Posiada metrykę średniowieczną – powstała w XIII wieku. Pierwsza wzmianka o Troszynie pojawiła się w dokumencie z 1337 roku. Na przestrzeni wieków miejscowość była w posiadaniu kilku znamienitych rodów nowomarchijskich, von: Sneteling, Sydow (do 1723 roku), Marwitz. Natomiast największy wpływ na rozwój wsi w XIX i na początku XX wieku miała działalność przedstawicieli rodziny Finck von Finkenstein.

Wieś posiada czytelny układ przestrzenny. Jest to typowa dla średniowiecza owalnica, która w okresie nowożytnym została zdominowana przez założenie pałacowo-parkowo-folwarczne. Zabudowa chłopska jest zwarta, zagrody na płytkich działkach siedliskowych są najczęściej złożone z trzech obiektów, przy czym budynki inwentarsko-gospodarcze są niewielkie. Pierwotny późnoromański, bezwieżowy kościół został wybudowany w drugiej połowie XIII wieku z ciosów granitowych, a następnie rozbudowany w latach 1873-1876 w formach neogotyckich: ceglana wieża, maswerkowe okna nawy, dekoracyjne szczyty, wystrój wnętrza. Przy świątyni nadal funkcjonuje cmentarz, istniejący w tym miejscu od średniowiecza. Otacza go kamienny mur z z bramkami cmentarnymi o ceglanych słupach. Na cmentarzu przykościelnym zachowała się kwatera rodowa ostatnich właścicieli Troszyna. Od strony północno-wschodniej dominują nad wsią zabudowania dawnego majątku ziemskiego. Pałac z 1738 roku nie zachował się – zniszczony w 1945 roku, został wyburzony w latach pięćdziesiątych XX wieku. W drugiej połowie XIX wieku powstało nowe założenie folwarczne, z okazałymi i nowoczesnymi – jak na owe czasy – budynkami inwentarsko-gospodarczymi, skupionymi wokół dwóch dziedzińców. Park krajobrazowy, naturalistyczny został założony na początku XIX wieku, na obszarze 9,6 ha. W latach 1870-1880 Eduard Neide, dyrektor berlińskiego parku Tiergarten, przekształcił park w Troszynie. Stworzył romantyczny układ krajobrazowy, skupiony wokół połączonych kaskadowo stawów. W parku zachowały się cenne okazy dendrologiczne i różnorodna pod względem gatunkowym roślinność.

W obecnym kościele rzymsko-katolickim parafialnym p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny zachowało się jednolite, neogotyckie wyposażenie, pochodzące z okresu jego przebudowy (1873-1876): ambona, ławki, boazeria w prezbiterium, witraże. Do zabytków

ruchomych należą także dwa dzwony.

Wierzchlas (Falkenwalde)
to nieduża wieś położona na północnym skraju gminy, po wschodniej stronie historycznego traktu łączącego Mieszkowice z Chojną. Wierzchlas posiada metrykę średniowieczną – założony w XIV wieku, a po raz pierwszy wzmiankowany w źródłach z 1333 roku jako lenno rodziny von Sydow. Część wsi posiadali jeszcze w 1608 roku. W 1693 roku majątek w Wierzchlasie został powiększony o ziemie – zniszczonej w czasie wojny trzydziestoletniej – wsi Goszkówek (Gräfendorf). W 1773 roku właścicielem został radca wojenny Krüger. Później wieś przechodziła z rąk do rąk i ostatnimi właścicielami przed 1945 rokiem była rodzina von Witte. W 1850 roku majątek liczył 5.709 mórg ziemi, a w 1929 roku łącznie około 1.500 ha. W 1939 roku Wierzchlas zamieszkiwało 275 osób.

Wieś charakteryzuje się zachowanym historycznym układem ruralistycznym w formie średniowiecznej owalnicy, która w okresie nowożytnym od strony południowo-wschodniej została rozbudowana o duże założenie dworsko-parkowo-folwarczne. Zabudowa wiejska jest zwarta, złożona z małych dwu- lub trójbudynkowych zagród, z chałupami lokowanymi kalenicowo na froncie działki siedliskowej i z niewielkimi budynkami inwentarsko-gospodarczymi w głębi. Pochodzą przeważnie z przełomu XIX i XX wieku. Nad miejscowością dominuje kościół, obecnie rzymsko-katolicki filialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej, który został zbudowany w 1730 roku na miejscu wcześniejszej budowli sakralnej, zniszczonej w XVII wieku. Barokowy kościół jest niewielki, murowany z cegły i otynkowany. Część zachodnia korpusa nawowego zwieńczona jest wieżą o konstrukcji ryglowej, zakończoną wysmukłą latarnią. Pierwotnie elewacje kościoła posiadały detale architektoniczne, które zostały zniszczone w wyniku powojennych remontów. Na terenie przykościelnym od średniowiecza funkcjonował cmentarz, obecnie nieczynny. Zachowało się kilka nagrobków z XIX wieku. Całość ogrodzona jest murem kamienno-ceglanym z bramą cmentarną. W północno-wschodniej części wsi znajduje się rozległe założenie rezydencjonalne z XVIII wieku. Dwór wybudowano w 1760 roku z inicjatywy rodziny von Sydow, a rozbudowano w XIX wieku przez von Witte. Został zniszczony w 1945 roku. Park został założony na początku XVIII wieku na powierzchni około 15 ha. Nadano mu charakter krajobrazowy o układzie przestrzennym opartym na krzyżujących się osiach widokowych. Obecnie jest zaniedbany, częściowo zdewastowany, a jego pierwotne rozplanowanie jest nieczytelne. W parku znajdował się cmentarz rodowy z grobowcem właścicieli majątku, który został zniszczony. Zespół folwarczny powstał około 1857 roku i charakteryzuje się monumentalnymi budynkami inwentarsko-gospodarczymi o ciekawej architekturze. Niestety większość z nich jest nieużytkowana i obraca się w ruinę. Na południowo-zachodnim skraju założenia folwarcznego i parku zachowała się młynarzówka, zbudowana w czwartej ćwierci XIX wieku, obecnie jest nieużytkowana. Na początku XX wieku, poza zabudowaniami wsi, założono niewielki cmentarz ewangelicki. Mimo dewastacji nekropolia posiada czytelny układ z główną aleją lipową i kilka fragmentów nagrobków.

W kościele w Wierzchlasie zachowały się zabytki ruchome, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Główny ołtarz pochodzi z połowy XVIII wieku. Jest to ciekawy reprezentant popularnych w dobie baroku ołtarzy dwukondygnacyjnych i o architektonicznych formach. Ponadto znajdują się tutaj drewniane drzwi z okuciami, datowane na XVIII wiek i cztery witraże z początku XX wieku.

Zielin (Sellin)
to duża wieś zlokalizowana przy historycznym trakcie komunikacyjno-handlowym, na wschód od Mieszkowic (5 km). Posiada metrykę średniowieczną – w XIII wieku znajdowała się tutaj osada słowiańska. Wieś lokowana na prawie niemieckim, po raz pierwszy była wzmiankowana w źródłach z 1334 roku. Należała do majątków znamienitych rodów rycerskich von: Wagenschuetzen, Jagow, Uchtenhagen (1335 rok), Witte (1336 rok), Wedel (1369 rok) oraz Marwitz. W XVI wieś była

podzielona pomiędzy dwóch właścicieli, a w okresie wojny trzydziestoletniej nastąpiło rozdrobnienie własności ziemi. W 1718 roku funkcjonowało tutaj 13 gospodarstw chłopskich i 11 zagrodniczych. W latach 1786-1846 Zielin należał do rodziny von Knobelsdorff i w tym czasie powstało założenie pałacowo-parkowo-folwarczne. W 1846 roku majątek kupiła rodzina von Lüttichau z Saksonii. W owym czasie łącznie z folwarkami: Kiwity, Nowiny i Starzyn majątek liczył 6.679 mórg ziemi. W drugiej połowie XIX wieku nastąpiło ponowne rozdrobnienie własności. Po 1919 roku większą część majątku w Zielinie kupiło Towarzystwo Ziemskie „Eigene Scholle" dla nowych osadników. Resztówkę nabył właściciel pobliskiego Troszyna. Hrabia von Finckenstein podarował zespół pałacowo-parkowy w Zielinie państwu niemieckiemu, które urządziło w nim obóz pracy dla dziewcząt.

Obecnie wieś posiada plan wielodrożnicy, ale czytelna jest pierwotna duża owalnica o pierzejach w pełni wykształconych, zwartych, bez ubytków. Charakteryzuje się jednorodną typologicznie zabudową, przeważnie z końca XIX wieku i początku XX wieku. Murowane chałupy i stodoły lokowane są na froncie działki siedliskowej. W centrum nawsia posadowiony jest kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, który został zbudowany w drugiej połowie XIII wieku. Wczesnogotycka budowla powstała z granitowych kamieni i nie posiadała wyodrębnionego prezbiterium oraz wieży, która została dobudowana dopiero w 1704 roku. W północno-zachodniej części wsi znajduje się duże założenie rezydencjonalne. Towarzyszący mu folwark zatracił swoją pierwotną kompozycję przestrzenną z uwagi na wtórne podziały i różnych użytkowników. Natomiast część budynków gospodarczych została już rozebrana, a część z nich znajduje w stanie ruiny i wkrótce zniknie. Barokowy pałac został wybudowany w 1720 roku, ale w XIX wieku został przebudowany w duchu neoklasycyzmu. Obecnie pełni funkcję szkoły. Otaczający go park został założony w XVIII wieku i obejmuje obszar około 10 ha (pomiędzy jeziorem Zielińskim a drogą do folwarku w Kiwitach). W XIX wieku nadano mu formę popularnych parków krajobrazowych wykorzystujących naturalny układ i bogactwo terenu. Park zachował kompozycję przestrzenną, z historycznymi osiami widokowymi, układem ścieżek i starodrzewiem. Cmentarz przykościelny w Zielinie istniał od drugiej połowy XIII wieku. Zachowało się jedynie historyczne kamienno-ceglane ogrodzenie z bramą cmentarną i furtkami. Na terenie nieczynne cmentarza zachował się pomnik ku czci mieszkańców wsi poległych w I wojnie światowej, który został przekształcony w kapliczkę. We wschodniej części wsi, po północnej stronie głównej drogi, w 1920 roku założono cmentarz ewangelicki. Po 1945 roku został zniszczony, a obok niego powstał cmentarz komunalny.

Do 1945 roku kościół w Zielinie posiadał bogaty wystrój wnętrza, który został ufundowany przez przedstawicieli rodu von Marwitz w XVII wieku. Z pożogi wojennej ocalały: renesansowy ołtarz z 1614 roku, ambona z 1692 roku, dzwon z XVI wieku, prospekt organowy i organy z XIX wieku oraz witraże z XX wieku. Wymienione zabytki ruchome zostały wpisane do rejestru zabytków.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2003, Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. W trybie określonym w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwość wydania decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych wchodzących w skład tych układów lub zespołów. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku.

W odniesieniu do tego typu obiektu ochronie podlega jego forma architektoniczna we wszystkich jej elementach, w tym: wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany. Ochronie podlega również funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Warunkami ochrony są:

- trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków;
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, np. cmentarza w otoczeniu kościoła;
- wszelkie zmiany – wewnątrz i na zewnątrz – dotyczące obiektu zabytkowego wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Aneks 1. zawiera wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków. W wyniku weryfikacji wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w 2012 roku stwierdzono, iż ochrona prawna poprzez wpis do rejestru zabytków obejmuje niewystarczającą liczbę obiektów. Dlatego w aneksie 4, który zawiera wykaz gminnej ewidencji zabytków, zaproponowano obiekty nieruchome, które kwalifikują się do wpisania do rejestru z uwagi na istotne wartości historyczne, artystyczne lub naukowe.

Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków zawiera aneks 2. Do rejestru zabytków zabytek ruchomy wpisuje się na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. W przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru.

Do rejestru zabytków nie wpisuje się zabytku wpisanego do muzealnej księgi inwentarzowej lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Najważniejszą formą organizacyjną opieki nad zabytkami ruchomymi stanowi muzeum. Jest to instytucja kultury, która gromadzi, rejestruje, konserwuje i przechowuje oraz udostępnia publiczności w formie wystaw dobra i wytwory kultury w zakresie sztuki, wiedzy i przyrody oraz prowadzi działalność naukową, oświatową i popularyzatorską.

Natomiast na terenie miasta i gminy Mieszkowice nie ma stanowisk archeologicznych objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków. Wykaz wszystkich stanowisk archeologicznych zawiera aneks 3. Tutejszy obszar został przebadany powierzchniowo w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). Wyniki badań są dostępne do wglądu w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Szczecinie.

Program Archeologiczne Zdjęcia Polski (AZP) rozpoczęto realizować w latach siedemdziesiątych XX wieku. Archeolodzy prowadzili na wytyczonych obszarach terenowe badania powierzchniowe. Ich wyniki stanowią podstawową bazę informacji o zasobach archeologicznych Gminy Mieszkowice i są punktem wyjścia dla dalszych etapów badań, czyli prac wykopaliskowych.

2. Pomnik historii

Na terenie miasta i gminy Mieszkowice powyższa forma ochrony prawnej nie występuje. Pomnik historii to zabytek nieruchomy o szczególnym znaczeniu dla kultury Polski – o ponadregionalnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego kraju. Mogą to być obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. Na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ustanawiana go Prezydent Rzeczpospolitej Polskiej (w drodze rozporządzenia). Na chwilę obecną na terenie województwa zachodniopomorskiego znajdują się dwa zespoły architektoniczne, wyróżnione tytułem Pomnika historii: zespół kościoła pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta w Stargardzie Szczecińskim, uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 17 września 2010 r. (Dz. U. 2010 nr 184 poz. 1236) i Kamień Pomorski – zespół katedralny, uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 25 sierpnia 2005 roku (Dz. U. nr 167 z 2005 r., poz. 1401).

Narodowy Instytut Dziedzictwa ustalił następującą procedurę uznania zabytku za pomnik historii:

- obiekt, zespół, układ przestrzenny lub obszar proponowany do uznania za pomnik historii musi być wpisany do rejestru zabytków lub objęty statusem parku kulturowego. Dla układów przestrzennych i obszarów winny być opracowane (i uchwalone) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- propozycję objęcia obiektu wyższą formą ochrony – uznanie za pomnik historii – wraz z właściwą dokumentacją (według obowiązującego wzoru), zgłaszający składa do Generalnego Konserwatora Zabytków, za pośrednictwem i po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- Departament Ochrony Zabytków kieruje zgłoszenie do Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie, w celu zweryfikowania danych zawartych w dokumentacji i wydania opinii co do zasadności propozycji uznania obiektu za pomnik historii;
- zaopiniowane przez NID zgłoszenie Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przedkłada Radzie Ochrony Zabytków (zgodnie z jej kompetencjami, określonymi w art. 97 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);
- po wyrażeniu pozytywnej opinii przez Radę Ochrony Zabytków, Departament Ochrony Zabytków przekazuje dokumentację zgłoszenia do NID, który przygotowuje projekt rozporządzenia Prezydenta RP wraz z uzasadnieniem i załącznikiem graficznym;
- po dokonaniu analizy projekt rozporządzenia Prezydenta RP Departament Ochrony Zabytków przekazuje Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego do ostatecznej akceptacji;
- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje do Prezydenta RP wniosek (wraz z dołączoną dokumentacją) o uznanie obiektu za pomnik historii;
- jeżeli zasadność wniosku Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego uzyska akceptację –

Prezydent RP w drodze rozporządzenia uznaje obiekt za pomnik historii, określając jego granice;

- rozporządzenie Prezydenta RP jest ogłaszane w „Dzienniku Ustaw".

3. Park kulturowy

Na terenie miasta i gminy Mieszkowice przedmiotowa forma ochrony prawnej w chwili obecnej nie występuje.

Park kulturowy to nowa forma ochrony zabytków, wprowadzona na mocy cytowanej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Park kulturowy powołuje mocą uchwały, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, rada gminy (lub rady gmin, jeśli obszar parku znajduje się na terenie kilku gmin). Utworzenie parku kulturowego ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

4. Ustalenia ochrony w planach zagospodarowania przestrzennego

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wraz z aktami wykonawczymi określa przedmiot, formy i zasady ochrony zabytków i opieki nad nimi. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z aktami wykonawczymi określa procedurę sporządzania i zakres merytoryczny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obie te ustawy wraz z aktami wykonawczymi dają narzędzie ochrony zabytków – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Ustawy te stanowią także podstawę uczestnictwa wojewódzkiego konserwatora zabytków w procedurze sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W myśl art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (tekst jednolity: Dz. U. z 2012, poz. 647 ze zmianami) obowiązkowo określa się:

pkt 1 – przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 2 – zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 3 – zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 4 – zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków;

pkt 5 – wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 6 – zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę miejsc do parkowania i sposób ich realizacji oraz linie zabudowy i gabaryty obiektów, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 7 – granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów, w tym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

pkt 8 – szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem miejscowym, w tym na terenie występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 9 – szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 10 – zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji, w tym na terenach występowania zabytków i na obszarach zabytkowych;

pkt 11 – sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów, w

tym na terenów występowania zabytków i obszarów zabytkowych.

Na terenie miasta i gminy Mieszkowice obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Kopalni Gazu „ZIELIN”** – zatwierdzony Uchwałą Nr XIV/14/95 Rady Miasta i Gminy w Mieszkowicach z dnia 26 czerwca 1995 roku, opublikowany w Dz. Urz. Województwa Szczecińskiego Nr 9, poz. 109 z dnia 1 września 1995 roku.
2. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Gozdowice** – zatwierdzony Uchwałą Nr XLV(388)98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18 czerwca 1998 roku, opublikowany w Dz. Urz. Województwa Szczecińskiego Nr 20, poz. 156.
3. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Stare Łysogórki** – zatwierdzony Uchwałą Nr XXVI(197)04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29 grudnia 2004 roku, opublikowany w Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 24, poz. 479 z dnia 15 marca 2005 roku.
4. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Stary Błeszyn** – zatwierdzony Uchwałą Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 marca 2007 roku, opublikowany w Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 52, poz. 803 z dnia 4 maja 2007 roku.
5. **Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Mieszkowice obejmującego tereny rolne w rejonie ulic Chojeńskiej i Bolesława Chrobrego** – zatwierdzonego Uchwałą Nr XLIII/364/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 27 kwietnia 1998 roku, publikacja Dz. Urz. Woj. Szczecińskiego Nr 15, poz. 101 z dnia 1 lipca 1998 roku; zmieniony Uchwałą Nr XXI/151/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 8 lipca 2004 roku, publikacja Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 70, poz. 1264 z dnia 13 września 2004 roku.
6. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla siłowni wiatrowych w rejonie wsi Kamionka i Wierzchlas – Gmina Mieszkowice** – zatwierdzony Uchwałą Nr XX/158/08 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 czerwca 2008 roku, opublikowany w Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego Nr 76, poz. 1667 z dnia 29 sierpnia 2008 roku.
7. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego działki Nr 225/2, 322, 323 w obrębie Kurzycko, Gmina Mieszkowice** – zatwierdzony Uchwałą Nr XXXVII/296/10 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 25 marca 2010 roku, opublikowany w Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego Nr 36, poz. 762 z dnia 14 maja 2010 roku.
8. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Mieszkowice w obrębach Sitno i Troszyn z przeznaczeniem części terenów pod lokalizację farmy elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą techniczną i strefami oddziaływania** – zatwierdzony Uchwałą Nr XVI/109/2012 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 22 marca 2012 roku, opublikowany w Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 kwietnia 2012 roku, poz. 833.
9. **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębie Kępa Gmina Mieszkowice** – zatwierdzony Uchwałą Nr XVII/126/2012 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 kwietnia 2012 roku, opublikowany w Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 13 czerwca 2012 roku, poz. 1342.

Ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010, Nr 75, poz. 474), która weszła w życie w dniu 4 czerwca 2010 roku, wprowadziła nową, nie-znaną dotąd prawu polskiemu, prawną formę ochrony zabytków w postaci ustalenia ochrony w ostatecznej (bo jedynie taka rodzi pełnię

skutków prawnych) decyzji o:
- ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, definiowanej w art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2012, poz. 647 ze zmianami);
- warunkach zabudowy, na podstawie art. 59 ust 1 wzmiankowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, opisanej w art. 11a ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2008, Nr 193, poz. 1194);
- ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, o której mowa w art. 9o ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 2003 roku o transporcie kolejowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2007, Nr 16, poz. 94 ze zmianami);
- zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, wskazanej w art. 3 ustawy z dnia 12 lutego 2009 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. z 2009, Nr 42, poz. 340 ze zmianami).

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 ustawy zobowiązuje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Art. 22 ust. 5 określa zabytki, które winny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Należą do nich: 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru; 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków; 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Po uchyleniu rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2004, Nr 124, poz. 1305) wraz z wejściem w życie dnia 5 czerwca 2010 roku ustawy z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010, Nr 75, poz. 474) przestały obowiązywać dotychczasowe przepisy prawne określające sposób prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Zgodnie z art. 24 znowelizowanej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Od 2 czerwca 2011 roku obowiązuje rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011, Nr 113, poz. 661).

Należy podkreślić, iż ewidencja zabytków nie jest dokumentem zamkniętym, winna być ona uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami. Ponadto winna ona podlegać okresowej aktualizacji, polegającej m.in. na wyłączeniu z ewidencji obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (np. zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, likwidacja detalu architektonicznego, otynkowanie ceglanych elewacji). Uzupełnienia wymagają także zmiany stanu prawnego: wpis do rejestru zabytków, czy ustanowienie parku kulturowego.

Ustawa z dnia 18 marca 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010, Nr 75, poz. 474) w sposób zasadniczy zmieniła status prawny ewidencji zabytków. Przed jej wejściem w życie (przed dniem 5 czerwca 2010 roku) gminne ewidencje zabytków prowadzone były bowiem wyłącznie dla celów wewnętrznych (informacyjnych) i pozwalały one na analizę oraz inwentaryzację istniejącej substancji kulturowej. Według aktualnego stanu prawnego:

- gminna ewidencja zabytków stanowi jedną z równorzędnych podstaw do objęcia znajdującego się w niej obiektu ochroną konserwatorską, m.in. w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzji o warunkach zabudowy (art. 1 pkt. 4 w/w ustawy);
- obok obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków (określonych w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), również w odniesieniu do obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków obowiązuje uzgodnienie z wojewódzkim konserwatorem zabytków na etapie postępowania o ustaleniu warunków zabudowy (art. 4 ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw);
- w stosunku do obiektów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje

właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 3 w/w nowelizacji).

Należy zaznaczyć, iż w odniesieniu do obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, a niewpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, rozbiórka zabytku uzgadniana jest w trybie przewidzianym w art. 39 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2010, Nr 243, poz. 1623 ze zmianami). W toku opisanego wyżej postępowania Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków zobowiązany jest do ustalenia, czy pod względem konserwatorskim – przy uwzględnieniu stanu technicznego obiektu – zabytek kwalifikuje się do rozbiórki. Zgodnie z § 16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011, Nr 113, poz. 661) kartę ewidencyjną obiektu, który przestał być zabytkiem, wyłącza się z wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz przechowuje w archiwum wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków. Zgodnie z § 16 ust. 2 cytowanego rozporządzenia ust. 1 stosuje się również do karty adresowej zabytku, z tym że karta ta jest przechowywana w archiwum zakładowym urzędu gminy. Celem wyłączenia karty ewidencyjnej zabytku z wojewódzkiej ewidencji zabytków rozbiórce obiektu należy powiadomić wojewódzkiego konserwatora zabytków. W opisanej powyżej sytuacji wyłączenia obiektu z gminnej ewidencji zabytków dokonuje wójt (burmistrz, prezydent miasta).

Aktualnie gminna ewidencja zabytków miasta i gminy Mieszkowice liczy 434 obiekty (stan na dzień 31 października 2013 roku). W skład gminnej ewidencji zabytków wchodzą obiekty zabytkowe wpisane i nie wpisane do rejestru zabytków. Przygotowując gminną ewidencję zabytków dokonano weryfikacji wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Zmieniono lub uściślono czas powstania niektórych obiektów, ustalono historyczne nazwy obiektów zabytkowych, wytypowano zabytki, które winny znaleźć się w aktualnej gminnej ewidencji zabytków. Ponadto wytypowano obiekty, które winny zostać wykreślone z ewidencji wskutek braku lub utraty wartości zabytkowych, np. w wyniku przebudowy lub remontu.

Zestawienie obiektów objętych gminną ewidencją zabytków zawiera aneks 4.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

W niniejszym opracowaniu częściowo wykorzystano analizę SWOT, która została przeprowadzona dla potrzeb „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mieszkowice na lata 2010-2016. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Taka analiza zawiera określenie czterech grup czynników:

- „mocnych stron" – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony Gminy i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- „słabych stron" – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony Gminy i które nie wyeliminowane utrudniać będą jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „szans" – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta i gminy Mieszkowice, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi tego obszaru;
- „zagrożeń" – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta i gminy Mieszkowice, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój miasta i gminy).

Mocne strony:
- walory turystyczne i przyrodnicze;
- położenie na rzeką Odrą;
- przebudowana infrastruktura rzeczna do celów turystycznych;
- gmina przygraniczna;
- współpraca z gminami nadodrzańskimi;
- zabezpieczenia przeciwpowodziowe;
- funkcjonowanie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego;
- występowanie na terenie gminy cennych, unikalnych obiektów historyczno-kulturowych;
- interesujące układy przestrzenno-architektoniczne, m.in. średniowieczne układy przestrzenne;
- wolne, atrakcyjne tereny do inwestowania w mieszkalnictwo i bazę turystyczno-noclegową;
- istnienie na terenie gminy placówek oświatowych i bazy edukacyjnej;
- bardzo atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo tereny dla rozwoju turystyki;
- zagospodarowane tereny rekreacyjne (m.in. Rejon Pamięci Narodowej);
- lokalizacja na historycznych traktach;
- wytyczone ścieżki rowerowe;
- dobrze funkcjonujące instytucje kultury, w tym Muzea.

Szanse:
- duża atrakcyjność przyrodniczo-kulturowa;
- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie miasta i gminy Mieszkowice;
- możliwość pozyskania środków finansowych z Unii Europejskiej;
- remonty obiektów zabytkowych;
- kształtowanie tożsamości lokalnej (mała ojczyzna);
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach programowych gminy;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym;
- rezerwy wolnych terenów pozwalających na wzmocnienie funkcji rozwojowych gminy;
- wykorzystanie Odry do celów turystycznych i rekreacyjnych;
- napływ turystów – rozwój turystki, agroturystyki;
- rozwój placówek muzealnych;
- budzenie świadomości ekologicznej i kulturowo-historycznej mieszkańców (budowa ścieżek

edukacyjnych, ustawienie tablic informacyjnych przy zabytkach);
- udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków;
- finansowanie ze środków Gminy prac konserwatorskich;
- aktywność społeczna;
- stworzenie miejsc pracy;
- zagospodarowanie terenów nadodrzańskich;
- współpraca międzynarodowa.

Słabe strony:
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych;
- brak gazyfikacji w wielu miejscowościach należących do gminy Mieszkowice;
- brak kanalizacji w niektórych miejscowościach;
- brak kąpieliska;
- niedostatecznie rozwinięta turystyka;
- niskie kwalifikacje bezrobotnych;
- niedostateczna komunikacja autobusowa, komunikacja kolejowa tylko w mieście;
- zbyt powolny proces rewitalizacji budynków zabytkowych;
- zakłócenie pierwotnego układu przestrzennego zabudową typową z okresu PRL;
- brak archeologicznych i historyczno-architektonicznych programów badawczych;
- odpływ ludności – szczególnie młodych osób – z uwagi na mało atrakcyjny rynek pracy i braki w ofercie edukacyjno-kulturalnej;
- narastające zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców kamienic komunalnych;
- niska estetyka i zagospodarowanie terenów wokół posesji;
- brak ścisłego centrum kulturalnego;
- ubóstwo wielu rodzin w obszarze objętym rewitalizacją.

Zagrożenia:
- degradacja zabytków;
- niski poziom świadomości społecznej odnośnie walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju gminy;
- spiętrzenie wydatków związane ze złym stanem obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją;
- niedostatek środków publicznych na rewitalizację;
- niekontrolowana akcja inwestycyjna: remonty i modernizacje budynków niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim oraz budowa nowych niezgodnych z lokalną tradycją budowlaną;
- konflikty na linii właściciel obiektu zabytkowego – służby konserwatorskie;
- wzrost natężenia ruchu na drogach dojazdowych do miasta i w ruchu przelotowym;
- kryzys gospodarczy i spadek poziomu inwestycji w mieście i gminie;
- odpływ młodych osób do większych ośrodków miejskich w Polsce i emigracja;
- wzrost bezrobocia;
- zmniejszenie zakresu i wielkości pomocy publicznej na rewitalizację;
- postępująca degradacja terenów poprzemysłowych i pofolwarcznych.

7. Założenia programowe

Warunkiem niezbędnym do realizacji celów i zadań zapisanych w „Gminnym programie opieki nad zabytkami" jest zespolenie oraz koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego. Można je osiągnąć poprzez:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju gminy;
- przeciwdziałanie tendencjom do rozpraszania zabudowy wsi;
- uwzględnianie – w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego – problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązywania w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
- uwzględnianie – w planach zagospodarowania przestrzennego – ochrony krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi, ruralistycznymi i architektonicznymi;
- wykorzystywanie nowej formy prawnej ochrony zabytków jaką stanowi park kulturowy i pomnik historii.

Zmieniająca się rzeczywistość powoduje, że jedną z najistotniejszych staje się kwestia stosunku do historycznego dziedzictwa kultury. Tylko umiejętne i harmonijne jego włączenie w zmiany cywilizacyjne daje gwarancję jego właściwej ochrony. Ochrona oznaczać powinna także mądre i celowe zarządzanie zmieniającym się potencjałem i funkcją – dziedzictwo to zarówno zachowane obiekty zabytkowe, ale także przestrzeń i znaczenie symboliczne dziedzictwa – tak sfera sacrum, jak i produktu rynkowego. W tych realiach niezbędne jest konsekwentne łączenie ekonomii z potrzebą umiejętnego kształtowania świadomości wobec kultury i obiektów. W społecznej świadomości muszą funkcjonować pojęcia takie, jak: ochrona i opieka nad zabytkami, konserwacja, rewitalizacja, itp. Znacząca poprawa stanu w tej kwestii objąć musi zarówno instrumenty prawne (plany zagospodarowania przestrzennego, wyznaczone obiekty i obszary chronione), jak i działania edukacyjne (programy nauczania i samoświadomość społeczna) oraz planowanie i orientacja marketingowa (informacja turystyczna oraz produkty rynkowe). Miarą realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami" staną się wskaźniki wzrostu atrakcyjności Gminy Mieszkowice wśród mieszkańców oraz odwiedzających, a także wzrost liczby zrealizowanych projektów promocyjnych i podniesienie aktywności obywatelskiej.

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami, ich kierunki działań i omówienie zadań

Priorytety i kierunki zadań sformułowane w „Gminnym programie opieki nad zabytkami" powinny pozostać jako normy programowe. Natomiast zadania mogą być modyfikowane, w zależności od bieżących uwarunkowań. Przedstawiony katalog zadań należy traktować jako propozycję. Przedstawiciele Miasta i Gminy Mieszkowice zdecydują, które z tych zadań zdołają zrealizować. Należy pamiętać, że wymogiem ustawowym jest sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami".

Priorytet I.

Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania Gminy

Kierunek działań I.1.

Zapisy dotyczące ochrony zabytków w dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy

Zadania:

- przyjęcie przez Radę Miejską w Mieszkowicach „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Mieszkowice na lata 2014-2017" oraz okresowe monitorowanie jego realizacji;
- coroczna aktualizacja „Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych" na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych;
- uwzględnienie w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice działań ukierunkowanych na ochronę zabytków.

Kierunek działań I.2.

Planowanie przestrzenne

Zadania:

- uwzględnianie ochrony zabytków poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod względem ochrony krajobrazu kulturowego;
- w przypadku braku obowiązującego planu miejscowego należy uwzględnić obiekty zabytkowe i objęcie ich nadzorem konserwatorskim w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego;
- wspieranie badań i opracowań wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego, programów ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, obszarów planowanych pod inwestycje.

Kierunek działań I.3.

Gminna ewidencja zabytków

Zadania:

- bieżąca aktualizacja kart adresowych gminnej ewidencji zabytków;
- sukcesywna weryfikacja obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków;
- uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków w przypadku nowych obiektów, które dotychczas nie zostały rozpoznane;
- wykreślanie z gminnej ewidencji zabytków obiektów, które zostały rozebrane, zniszczone lub w wyniku przeprowadzonych prac modernizacyjnych lub robót budowlanych utraciły walory zabytkowe.

Kierunek działań I.4.

Budowa gminnego systemu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Zadania:

- współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie;
- organizowanie szkoleń dla urzędników, nauczycieli i organizatorów życia kulturalnego w zakresie wiedzy o krajobrazie kulturowym regionu oraz metod ochrony zabytków i opieki nad nimi;
- wyodrębnienie w strukturze Urzędu Miasta i Gminy Mieszkowice stanowiska ds. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Priorytet II. ***Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania***

Kierunek działań II.1.

Utrzymanie zabytków stanowiących własność Gminy lub użytkowanych przez nią

Zadania:

- prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy Mieszkowice (w ramach opracowanego planu remontów);

- podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością Gminy Mieszkowice;
- kontynuowanie prac konserwatorskich przy średniowiecznych murach obronnych w Mieszkowicach;
- dalsza realizacja inwestycji w ramach „Rewitalizacji kamienic położonych na terenie Starego Miasta w Mieszkowicach";
- realizacja zadań „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mieszkowice na lata 2010-2016".

Kierunek działań II.2.
Dofinansowywanie z budżetu Gminy zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami
Zadania:

- zapewnienie w budżecie Gminy Mieszkowice środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad nimi w ramach zadań własnych;
- realizowanie Uchwały Nr XXXI/244/2013 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 września 2013 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice.

Kierunek działań II.3.
Zabezpieczenie zabytków przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą
Zadania:

- udzielanie dotacji na montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej obiektów zabytkowych, zabezpieczeń przeciw włamaniom;
- promowanie zasadności odpowiedniego zabezpieczenia zabytków;
- wspomaganie właścicieli i użytkowników zabytków w prowadzeniu działań prewencyjnych i ochronnych.

Kierunek działań II.4.
Propagowanie zasad prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków
Zadania:

- opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań;
- stosowanie działań dyscyplinujących w stosunku do osób, które nie sprawują należytej opieki nad zabytkiem, określonej w art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- uwzględnianie w umowach sprzedaży/ dzierżawy/ najmu itp. warunków właściwego użytkowania obiektów zabytkowych oraz obowiązku przeprowadzenia prac remontowych w określonym terminie.

Priorytet III. ***Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych***
Kierunek działań III.1.
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym krajobrazie kulturowym
Zadania:

- edukacja regionalna – tworzenie programów nauczania uwzględniających dziedzictwo kulturowe dla wszystkich poziomów nauczania;
- wspieranie projektów edukacyjnych poświęconych upowszechnianiu historii i zabytków;
- kontynuowanie „Czelińskich spotkań archeologicznych";
- współpraca przy współtworzeniu edycji Europejskich Dni Dziedzictwa, których organizacja ma na celu wzmacnianie społecznej współodpowiedzialności za stan zabytków (wrzesień – każdego roku);

- zaangażowanie w organizowaniu imprez upamiętniających wydarzenia historyczne (np. wieczornice, akademie).

Kierunek działań III.2.

Eksponowanie walorów kulturowych Gminy poprzez turystykę, edukację i promocję

Zadania:

- współpraca z Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu i wspieranie działalności Muzeum Pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego w Starych Łysogórkach i Muzeum Wojsk Inżynieryjnych 1 Armii Wojska Polskiego w Gozdowicach;
- utworzenie nowego kulturowego szlaku pamięci: Zachodniopomorski Szlak Muzeów Wojskowych – Szlakiem 1. Armii Wojska Polskiego;
- wspieranie rozwoju Izby Pamiątek Regionalnych;
- organizacja i pomoc przy realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym;
- wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej;
- opracowanie i organizacja tras oraz ścieżek edukacyjnych z wykorzystaniem zabytków i walorów przyrodniczych;
- wykonanie nowych oraz uzupełnienie i odnowienie istniejących tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.

Kierunek działań III.3.

Badania i studia nad dziedzictwem kulturowym Gminy Mieszkowice

Zadania:

- współpraca ze środowiskami naukowymi – wspieranie badań i studiów nad zasobem kulturowym i jego ochroną;
- upowszechnianie wyników badań naukowych w wydawnictwach, na konferencjach naukowych, seminariach, poprzez multimedia, itp.;
- współpraca z Działem Archeologii Muzeum Narodowego w Szczecinie w celu kontynuowania prac wykopaliskowych na stanowiskach archeologicznych w Czelinie i Starych Łysogórkach.

Kierunek działań III.4.

Promocja i rozbudowa gminnego systemu informacyjnego o zabytkach

Zadania:

- bieżąca aktualizacja platformy internetowej Urzędu Miejskiego w Mieszkowicach pod względem wszechstronnej bazy informacji o zabytkach zlokalizowanych na terenie miasta i gminy oraz wydarzeń związanych z dziedzictwem kulturowym;
- dotowanie i promowanie wydawnictw dotyczących zabytków (pocztówki, mapy, foldery, publikacje popularno-naukowe).

Kierunek działań III.5.

Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki

Zadania:

- rozwój tematycznych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, wodnych, samochodowych, kolejowych, konnych) promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Mieszkowice (w oparciu o wydarzenia historyczne, zespoły zabytków);
- wspieranie finansowe i organizacyjne inicjatyw na rzecz budowy tematycznych szlaków turystycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionu;
- wspieranie działań na rzecz włączenia gminy Mieszkowice do krajowej i europejskiej sieci szlaków kulturowych;
- opracowanie modułu dydaktycznego dla planowanych i rozwijanych szlaków.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zakłada się, że zadania określone w „Gminnym programie opieki nad zabytkami" będą realizowane w wyniku następujących działań:

1. Współpraca władz Gminy Mieszkowice z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie oraz z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, przedstawicielami Kościołów i związków wyznaniowych, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami oraz ośrodkami naukowymi.
2. Działania własne władz samorządowych:
   - prawne – m.in. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które winny być objęte prawną ochroną konserwatorską;
   - finansowe – należyte utrzymywanie, wykonanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy oraz dotacje, system ulg finansowych, nagrody, zachęty podatkowe dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych;
   - programowe – realizacja projektów i programów krajowych, wojewódzkich, regionalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
3. Inne – działania stymulujące, promocyjne, edukacyjne, itp.
   - działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

W celu realizacji zadań niniejszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami" konieczne będzie pozyskanie poparcia społecznego dla działań na rzecz środowiska kulturowego, a w dalszej kolejności podjęcie ze strony władz i mieszkańców inicjatyw skutkujących konkretnymi działaniami.

9. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która winna odczuć bezpośrednio efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców, gdyż zachowane i należycie pielęgnowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar miasta i przesądza o jego atrakcyjności. Przyjęty przez Radę Miejską w formie uchwały „Gminny program opieki nad zabytkami" jest elementem polityki samorządowej. Powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Program wykorzystywany może być przez inne jednostki samorządu terytorialnego, środowiska badawcze i naukowe, właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, a także osoby zainteresowane kulturą i dziedzictwem kulturowym.

Opracowanie i uchwalenie „Gminnego programu opieki nad zabytkami" nie powinno być traktowane jedynie jako realizacja przez Gminę Mieszkowice zadania ustawowego. Program służyć ma bowiem rozwojowi miasta i gminy Mieszkowice, poprzez dążenie do poprawy stanu zachowania zabytków, eksponowania walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystania atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Inne ważne cele „Gminnego programu opieki nad zabytkami" wskazane przez ustawodawcę, jak określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe, czy tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, sprawiają, że program ten może pełnić ważną rolę społeczną, a jego konsekwentna realizacja stać się istotnym czynnikiem rozwoju Gminy. Program powinien pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe regionu. Współpraca środowisk samorządowych, konserwatorskich i lokalnych przy realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami" przynieść powinna wszystkim stronom wymierne korzyści: zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, polepszenie stanu zachowania obiektów zabytkowych, zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych, rozwój społeczno-gospodarczy.

Natomiast gminne programy opieki nad zabytkami sporządzane na kolejne lata winny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

„Gminny program opieki nad zabytkami", po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, powinien zostać przedstawiony Radzie Miejskiej w Mieszkowicach w celu przyjęcia go uchwałą. Jest to już drugi program, który został opracowany na kolejny okres czterech lat i stanowi kontynuację poprzedniego dokumentu, a także jest uzupełnieniem w stosunku do innych aktów planowania. Z realizacji zadań „Gminnego programu opieki nad zabytkami" co dwa lata Burmistrz zobowiązany jest do sporządzenia sprawozdań i przedstawienia ich Radzie.

„Gminnego programu opieki nad zabytkami" mogą być wykorzystane następujące wskaźniki – przykładowe kryteria:

1. Wskaźnik produktu z zasady definiowany jest jako rzeczy materialne, które powstają w ramach realizacji jakiegoś zadania dzięki zaangażowaniu w zadanie środków finansowych, rzeczowych itp. Wskaźnik ten dotyczy wyłącznie okresu realizacji danego zadnia, z tego też względu mogą być podawane tylko za te lata, w których projekt jest realizowany (nie powinny wykraczać poza planowany termin zakończenia realizacji zadania). Liczone są w jednostkach mierzalnych (materialnych, monetarnych itp.). Kryteriami służącymi prowadzeniu oceny realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami" w aspekcie wskaźników produktu mogą być:

- procentowy poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami;

- wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba (bądź inny miernik) obiektów poddanych rewaloryzacji;
- wartość finansowa wykonanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych tym pracom;
- procentowy poziom objęcia obszaru Gminy Mieszkowice opracowanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
- wykonana waloryzacja zasobu kulturowego poprzez np.: weryfikację gminnej ewidencji zabytków, złożenie wniosków o wpis do rejestru zabytków, itp.;
- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych, wodnych itp.;
- liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej, itp.

2. Wskaźniki rezultatu odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z realizacji przedmiotowego zadania. Wskaźniki rezultatu należy przedstawić za okres nie wcześniejszy niż wskaźniki produktu, z uwagi na to, że zawsze są ich wynikiem. Kryteriami służącymi prowadzeniu oceny realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami" w aspekcie wskaźników rezultatu (będących skutkiem realizacji kryteriów oceny wskaźników produktu) mogą być:

- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków;
- liczba wniosków o uznanie obiektów i obszarów za pomnik historii;
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi, instytucjami społecznymi, itp.;
- liczba opracowanych prac badawczych i studialnych;
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych na terenie gminy;
- liczba opracowanych wydawnictw w tym folderów promocyjnych, przewodników;
- liczba osób zwiedzających muzea i korzystających z oferty gminnych instytucji kultury, itp.;
- liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, itp.

10. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

„Gminny program opieki nad zabytkami" jest zbiorem celów i zadań dla gminy jako terytorium administracyjnego, a nie wyłącznie dla władz samorządowych, także źródła finansowania nie odnoszą się wyłącznie do środków, którymi dysponować może samorząd. Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Zgodnie z art. 73 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: „Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku." Dysponentami powyższych środków są:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków;
- organ stanowiący – gminy, powiaty, samorządy województw,

realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków.

Możliwości pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań wskazanych do realizacji w „Gminnym programie opieki nad zabytkami" są duże. Obejmują zarówno środki, które pozostają w dyspozycji lub w zasięgu władz samorządowych, jak również inne źródła (np. prywatne). Są to:

- środki własne budżetowe Gminy Mieszkowice na realizację zadań własnych;
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy;
- środki znajdujące się w gestii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie – załącznik nr 3;
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli na realizację zadań z zakresu kultury i sztuki – załącznik nr 4;
- środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programów ministerialnych;
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych;
- dochody własne instytucji kultury;
- zaciągane przez samorząd gminny kredyty bankowe na realizacje określonych celów i inwestycji;
- zyski z działalności statutowej i gospodarczej;
- odsetki z kont i rachunków bankowych;
- dotacje i fundusze celowe rządowych i pozarządowych programów pomocowych;
- składki i zbiórki publiczne;
- środki finansowe osób fizycznych;
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej;
- inne środki przewidziane prawem.

Odnośnie obiektów sakralnych w finansowaniu prac związanych z remontami i pracami konserwatorskimi, oprócz środków własnych parafii i wymienionych powyżej środków budżetu państwa, istnieje dodatkowa możliwość wsparcia przez Fundusz Kościelny – jeszcze funkcjonujący w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jednym z celów Funduszu jest dofinansowywanie remontów i konserwacji zabytkowych obiektów sakralnych, w tym podstawowe prace zabezpieczające obiekt, a w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej. Fundusz natomiast nie finansuje konserwacji ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych.

W przypadku wyjątkowych projektów można też pozyskać środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dotyczy to dofinansowania rewaloryzacji zabytkowych parków i ogrodów wpisanych do rejestru zabytków oraz dofinansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Ponadto istnieją także możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Obowiązek dbania o stan zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych. Znaczącym wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są także inne źródła dofinansowania, wśród których istotną rolę pełnią środki z budżetu państwa. Są to zarówno środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jak i środki Wojewody (będące w dyspozycji Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków). W gestii Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego znajdują się także środki specjalne, pochodzące z dochodów płynących z gier losowych, przeznaczone m.in. na promowanie i wspieranie działań na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa narodowego.

Pod koniec października 2013 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił następujące programy na rok 2014 (informacja na stronie www.mkidn.gov.pl):

<u>Wydarzenia artystyczne</u>
1. Muzyka
2. Teatr i Taniec
3. Sztuki wizualne
4. Film
5. Promocja kultury polskiej za granicą

<u>Kolekcje</u>
1. Narodowe kolekcje sztuki współczesnej
2. Regionalne kolekcje sztuki współczesnej
3. Zamówienia kompozytorskie
4. Kolekcje muzealne

<u>Promocja literatury i czytelnictwa</u>
1. Literatura
2. Promocja czytelnictwa
3. Czasopisma

<u>Edukacja</u>
1. Edukacja kulturalna
2. Edukacja artystyczna
3. Edukacja medialna i informacyjna

<u>Obserwatorium kultury</u>

<u>Dziedzictwo kulturowe</u>
1. Ochrona zabytków
2. Wspieranie działań muzealnych
3. Kultura ludowa
4. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
5. Ochrona zabytków archeologicznych
6. Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego

<u>Rozwój infrastruktury kultury</u>
1. Infrastruktura kultury
2. Infrastruktura szkolnictwa artystycznego
3. Infrastruktura domów kultury.

We wszystkich programach Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obowiązkowe jest złożenie wniosku poprzez portal systemu EBOI (http://mkidn.eboi.pl).

Terminy składania wniosków:

- w przypadku Programu „Dziedzictwo kulturowe", priorytet „Ochrona zabytków", pierwszy nabór wniosków trwał do dnia 31 października 2013 roku, drugi nabór – do dnia 31 marca 2014 roku;
- w przypadku pozostałych programów/ priorytetów, pierwszy nabór wniosków trwał do dnia 30 listopada 2013 roku, drugi nabór – do dnia 31 marca 2014 roku.

11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Jednym z podstawowych działań Rady Miejskiej w Mieszkowicach w zakresie ochrony zabytków jest coroczne przyznawanie w uchwale budżetowej wysokości środków finansowych przeznaczonych na dotacje celowe dla prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze miasta i gminy Mieszkowice. Po doświadczeniach minionych lat, w bieżącym roku Rada Miejska Uchwałą Nr XXXI/224/2013 z dnia 26 września 2013 roku na nowo określiła zasady udzielania dotacji – załącznik 2. Celem wspomnianych dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony oraz konserwacji substancji zabytkowej. O dotacje może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

Natomiast w oparciu o zapisy Uchwały Nr XXII/171/08 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18 września 2008 roku w sprawie określenia zasad dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytku, w minionych latach Gmina udzieliła następujących dotacji:

2009

- renowacja dwóch witraży figuralno-ornamentowych z wyobrażeniami ewangelistów w kościele parafialnym w Zielinie, dotacja dla Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Narodzenia NMP w Zielinie w wysokości 8.415 zł (75% wartości planowanych prac);
- wymiana pokrycia dachowego na budynku kościoła p.w. Najświętszego Zbawiciela w Sitnie, dotacja dla Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Wniebowzięcia NMP w Troszynie w wysokości 66.000 zł (75% wartości planowanych prac).

2010

- żaden podmiot z terenu Gminy Mieszkowice uprawniony do złożenia wniosku nie zabiegał o dofinansowanie.

2011

- żaden podmiot z terenu Gminy Mieszkowice uprawniony do złożenia wniosku nie zabiegał o dofinansowanie.

2012

- prace konserwatorskie i restauratorskie przy zespole miechów organów znajdujących się w kościele parafialnym w Zielinie, dotacja dla Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Narodzenia NMP w Zielinie w wysokości 13.000 zł (50% wartości planowanych prac).

2013

- malowanie ścian wewnętrznych kościoła filialnego p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Gozdowicach, dotacja dla Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. NMP Częstochowskiej w Czelinie w wysokości 11.389,83 zł (75% wartości planowanych prac).

Gmina Mieszkowice pozyskała środki finansowe z Unii Europejskiej na realizację projektu pt. „Odnowa zabytkowego parku wiejskiego w Troszynie", który został zrealizowany w latach 2011-2012. Całkowita wartość zadania wynosiła 277.229,72 zł, zaś kwota dofinansowania to 166.964,00 zł. Ponadto kilka programów unijnych jest w trakcie realizacji.

W latach 2012-2013 zrealizowano projekt „Rewitalizacja kamienic położonych na terenie Starego Miasta w Mieszkowicach", który został dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. Wartość zadania to 776.551 zł brutto.

W 2013 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego udzielił dotacji na odbudowę zabytkowych murów obronnych przy ul. Granicznej w Mieszkowicach. Wartość zadania wyniosła

177.846,62 zł, z czego 50% stanowiła dotacja.

Każdego roku Gmina partycypuje w kosztach remontów zabytkowych budynków na Starym Mieście w Mieszkowicach, które zostało wpisane do rejestru zabytków. W 2010 roku remont budynku mieszkalnego przy ul. Mickiewicza 2 wyniósł 37.962,00 zł, natomiast prace budowlane przeprowadzone w budynku mieszkalnym przy ul. Słowackiego 1 kosztowały 78.622,00 zł. W 2011 roku w sumie przeprowadzono remonty na kwotę 85.200,00 zł, w 2012 roku – 67.500,00 zł, a w 2013 roku – 83.000,00 zł.

W 2013 roku Gmina Mieszkowice udzieliła dotacji celowej dla Województwa Zachodniopomorskiego w wysokości 2.500,00 zł, z przeznaczeniem na sfinansowanie badań archeologicznych w Czelinie prowadzonych przez Muzeum Narodowe w Szczecinie.

Ponadto w 2009 roku Gmina sfinansowała opracowanie następującej dokumentacji projektowej:

- projekt rewitalizacji podworskiego parku w Troszynie – kwota 21.200,00 zł;

projekt budowlano-wykonawczy przebudowy schodów oraz budowę schodów na Rynku w Mieszkowicach – kwota 44.700,00 zł.

W corocznie uchwalonych budżetach Gminy Mieszkowice uwzględniane są wydatki na promocję, kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego. W minionych latach zrealizowano następujące zadania własne:

2009

- wydanie map turystycznych
- Miasta i Gminy samorządy najlepsze w Polsce

2010

- wsparcie prezentacji Pomorza Zachodniego
- wydanie broszur promujących gminę Mieszkowice oraz projekty unijne „Polsko-niemieckie spotkania integracyjne – Razem łatwiej!”

2011

- wsparcie publikacji Powiatu Gryfińskiego
- wydanie map promocyjnych
- wydanie folderów promocyjnych „Polsko-niemieckie propagowanie zdrowego trybu życia poprzez Nordnic Walking”

2012

- obchody 67 rocznicy forsowania Odry;
- wydanie mapek kieszonkowych „Polsko-niemieckie spotkania w rejonie przygranicznym”
- opracowanie „Gminnej ewidencji zabytków”.

Aneks 1. Rejestr zabytków nieruchomych – wykaz

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Rejestr zabytków	Czas powstania	Uwagi
1.	Czelin	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej	Czelin nr 41 działka nr ewid. 47	rejestr zabytków nr A-953 (stary nr 113, Kl-V-0/108/56 z 03.07.1956 r.)	kon. XIII w., 1827 r., zniszczony 1945 r., odbudowany 1974-1976	
2.	Goszków	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. św. Jana Chrzciciela	Goszków bn działka nr 121/1	rej. zab. nr A-961 (stary nr 123, Kl-V-0/119/56 z 01.11.1956 r.)	2 poł. XIII w., wieża – 1893 r.	
3.	Goszków	park dworski	Goszków bn działka nr 306/44	rejestr zabytków nr 916 KL.I.5340/38/80 z 02.12.1980 r.	2 poł. XIX w.	
4.	Gozdowice	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	Gozdowice bn działka nr 136	rej. zab. nr A-1014 (stary nr 388, Kl.20/13/63 z 18.11.1963)	XIII/XIV w., 1840 r., 1904 r.	
5.	Kłosów	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Królowej Korony Polski	Kłosów bn działka nr 189/2	rej. zab. nr A-1004 (stary nr 390, Kl.20/15/63 z 18.11.1963 r.)	XIV w., pierwsza wzmianka w 1371 r., kruchta – XVIII w., wieża – XIX w.	
6.	Kurzycko	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła	Kurzycko bn działka nr 77	rej. zab. nr A-965 (stary nr 391, Kl.20/16/63 z 18.11.1963)	1 poł. XIV w., wieża – 1888 r.	
7.	Mieszkowice	układ urbanistyczny – teren Starego Miasta w obrębie miejskich murów obronnych	Mieszkowice	rej. zab. nr 67 (Kl-V-0/49/55 z 29.10.1955 r.)	kon. XIII w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Rejestr zabytków	Czas powstania	Uwagi
8.	Mieszkowice	miejskie mury obronne	Stare Miasto	rej. zab. nr 484 (Kl. 20/20/63 z 18.11.1963 r.)	1 poł. XIV w. – 1 poł. XVI w.	
		Baszta Prochowa w miejskich murach obronnych	Stare Miasto	rej. zab. nr 484 (Kl. 20/20/63 z 18.11.1963 r.)	1 poł. XIV w. – 2 poł. XV w.	
9.	Mieszkowice	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego	ul. Kościelna działka nr ewid. 212	rej. zab. nr A-969 (stary nr 132, Kl-V-0/ 131/56 z 31.07.1956 r.)	XIII-XV w., XVIII w.	
10.	Mieszkowice	budynek mieszkalny z dawną ubojnią i sklepem mięsnym	ul. Jana Pawła II nr 11	rejestr zabytków nr A-1368 (DZ-4200/19/98 z 02.04.1998 r.)	XVIII/XIX w.	
11.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 14 (u zbiegu z ul. Kościel-ną)	rejestr zabytków nr A-1369 (DZ-4200/20/98 z 02.04.1998 r.)	XIX/XX w.	
12.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 21	rejestr zabytków nr A-1370 (DZ-4200/9/O/98 z 02.04.1998 r.)	1 poł. XIX w.	
13.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Jana Pawła II nr 23	rejestr zabytków nr A-1372 (DZ-4200/21/O/98 z 04.06.1998 r.)	1 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Rejestr zabytków	Czas powstania	Uwagi
14.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 36	rejestr zabytków nr A-1373 (DZ-4200/22/O/98 z 04.06.1998 r.)	kon. XVIII w., pocz. XX w.	
15.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. 1 Maja nr 16	rej. zab. nr A-1388 (DZ-4200/11/O/98 z 30.09.1998 r.)	1 poł. XIX w.	
16.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 44	rejestr zabytków nr A-1389 (DZ-4200/12/O/98 z 30.09.1998 r.)	kon. XVIII w., kon. XIX w.	
17.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 52	rejestr zabytków nr A-1391 (DZ-4200/14/O/98 z 30.09.1998 r.)	pocz. XIX w., pocz. XX w.	
18.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 54	rejestr zabytków nr A-1392 (DZ-4200/15/O/98 z 30.09.1998 r.)	1 poł. XIX w., XIX/XX w.	
19.	Mieszkowice	budynek mieszkalno-usługowy, ob. Urząd Pocztowy	pl. Wolności 3	rej. zab. nr A-936 (stary nr 1242, PSOZ/Szn/III/5340/ 216/93 z 30.11.1993 r.)	l. 20. XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Rejestr zabytków	Czas powstania	Uwagi
20.	Sitno	neogotycki kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela wraz z otoczeniem	Sitno bn działka nr 37/1	rej. zabytków nr A-396 (DZ-4200/22/K/2009 z 15.05.2009 r.)	1847-1849	
21.	Stare Łysogórki	chałupa w zagrodzie nr 6	Stare Łysogórki nr 6	rej. zab. nr A-923 (stary nr 1205, PSOZ/Sz-n/ III/5340/201/91 z 19.11.1991 r.)	ok. poł. XIX w.	
		stodoła w zagrodzie nr 6	Stare Łysogórki nr 6	rej. zab. nr A-923 (stary nr 1205, PSOZ/Sz-n/ III/5340/201/91 z 19.11.1991 r.)	kon. XIX w.	
		budynek gospodarczy w zagrodzie nr 6	Stare Łysogórki nr 6	rej. zab. nr A-923 (stary nr 1205, PSOZ/Sz-n/ III/5340/201/91 z 19.11.1991 r.)	pocz. XX w.	
22.	Stare Łysogórki	dom wraz z terenem posesji	Stare Łysogórki nr 25	rej. zab. nr A-92 (DZ-4200/14/O/2000/ 2002 z 13.03.2002)	XIX/XX w.	
23.	Troszyn	cmentarz przykościelny, ob. czynny	Troszyn nr 48 działka nr 11/1, 11/2	rej. zab. nr A-779 (DZ-4140/523/AR/ 2010/ 2011 z 13.01.2011 r.)	2 poł. XIII w.	
		kamienny mur z bramkami cmentar-nymi o ceglanych słupach	Troszyn nr 48 działka nr 11/1, 11/2	rej. zab. nr A-779 (DZ-4140/52-3/AR/2010/ 2011 z 13.01.2011 r.)	3 ćw. XIX w.	
		kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej	Troszyn nr 48	rej. zab. nr A-779 (DZ-4140/52-3/AR/2010/	2 poł. XIII w.,	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Rejestr zabytków	Czas powstania	Uwagi
		Marii Panny wraz z otoczeniem	działka nr 11/1	2011 z 13.01.2011 r.)	1873-1876	
24.	Troszyn	park pałacowy	Troszyn bn działka nr 328/2	rej. zab. nr A-1184 (stary nr 931 KL.I.5340/53/80 z 04.12.1980 r.)	pocz. XIX w., 1870-1880	
25.	Wierzchlas	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej	Wierzchlas bn działka nr 20	rej. zab. nr A-985 (stary nr 284, Kl-V-0/30/ 58 z 18.06.1958 r.)	1730 r.	
26.	Wierzchlas	park pałacowy	Wierzchlas bn działka nr 100/1, 100/2	rej. zab. nr 182 (stary nr 244, Kl.V- 0/303/57 z 25.10.1957r.)	pocz. XVIII w.	
27.	Zielin	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	ul. Witosa bn działka nr 1	rej. zab. nr A-993 (stary nr 153, Kl-V-0/154/56 z 01.08.1956 r.)	2 poł. XIII w., 1704 r. - wieża	
28.	Zielin	pałac, ob. budynek szkoły	ul. Witosa nr 48	rej. zab. nr A-1046 (stary nr 930, Kl-20/27/65 z 22.12.1965 r.)	1720 r.	
29.	Zielin	park pałacowy	ul. Witosa nr 48 działki nr: 612/1, 612/2, 617, 869, 870 oraz część działki 619	rej. zab. nr A-1046 (stary nr 930, Kl.I.5340/52/80 z 03.12.1980 r.)	XVIII w.	

Aneks 2. Rejestr zabytków ruchomych – wykaz

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Zabytki ruchome (materiał, wymiary) styl, czas powstania	Numer rejestru zabytków	Numer decyzji	Data wpisu
1.	Mieszkowice	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego	**rzeźba – Madonna z Dzieciątkiem** drewno, polichromia, wys. 102 cm *(obecnie w katedrze szczecińskiej – w ołtarzu głównym)* gotyk XV w.	B-34	Kl-V-O/275/57	25.10.1957
2.			**rzeźba – Chrystus Frasobliwy** drewno, polichromia, wys. 59 cm (brak?) gotyk XV w.	B-34	Kl-V-O/275/57	25.10.1957
3.			**rzeźba – Bóg Ojciec** drewno, polichromia (brak?) gotyk XVI w.	B-34	Kl-V-O/275/57	25.10.1957
4.	Wierzchlas	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Matki Bożej Często-chowskiej	**ołtarz główny architektoniczny, dwukondygnacyjny, z predell** drewno, polichromia, wys. 400 x szer. 230 cm barok, poł. XVIII w.	B-48	KL-V-O/31/58	18.06.1958

5.			**witraże** – 4 szt. ornamentalne neobarok, pocz. XX w. wys. 250 x szer. 100 cm	B-48	KL-V-O/31/58	18.06.1958
6.			**drzwi z okuciami** drewno/ metal XVIII w.	B-48	KL-V-O/31/58	18.06.1958
7.	Zielin	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	**ołtarz główny architektoniczny, trójkondygnacyjny** drewno, polichromia, wys. ok. 500 x szer. 320 cm renesans, 1614 r.	B-47	Kl-V-0/29/58	18.06.1958
8.			**płaskorzeźba – Boże Narodzenie** ilość 8 XVII w.	B-47	Kl-V-0/29/58	18.06.1958
9.			**obrazy (z ołtarza głównego) 8 postaci proroków (pola boczne 1 i 2 kondygnacji) ilość – 8** XVII w.	B-47	Kl-V-0/29/58	18.06.1958
10.			**organy** żeliwo/ odlew XIX w.	B-58	ZR/4000/06/1-4/B/2006	10.04.2006

11.			**obrazy (z ambony) 4 Ewangeliści (w płycinach korpusu), ilość – 4** XVII w.	B-58	ZR/4000/06/1-4/B/2006	10.04.2006
12.			**dzwon** autor: Daniel Schukar, napis majuskułą spiż/ odlew XVI w.	B-58	ZR/4000/06/1-4/B/2006	10.04.2006
13.			**witraże** ornamentalno-figuralne, ewangeliści, wsch. ściana, szkło barwione/ bezbarwne/ ołów XX w.	B-58	ZR/4000/06/1-4/B/2006	10.04.2006
14.			**prospekt organowy** pięcioosiowy, na cokole drewno/ snycerka XIX w.	B-58	ZR/4000/06/1-4/B/2006	10.04.2006
15.			**ambona** korpus, zaplecak, baldachim, parapet schodów drewno/ snycerka/ polichromia XVII w.	B-58	ZR/4000/06/1-4/B/2006	10.04.2006

Aneks 3. Stanowiska archeologiczne – wykaz

Wykaz stanowisk archeologicznych w ramach strefy W. II.

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
1.	Czelin	3	44-04/2	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
2.	Czelin	5	44-04/4	ślad osadniczy	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
				punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
3.	Czelin	8	44-04/7	osada	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	starożytność	
4.	Czelin	9	44-04/8	osada	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
5.	Gozdowice	1	44-03/6	osada	epoka kamienia (mezolit)	
6.	Gozdowice	2	44-03/5	osada	epoka kamienia (mezolit)	
7.	Gozdowice	3	44-03/4	osada	epoka kamienia (mezolit)	
8.	Gozdowice	4	44-03/3	osada	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
9.	Gozdowice	5	44-03/1	osada	epoka kamienia (neolit kultura pucharów lejkowatych)	
10.	Gozdowice	6	44-03/2	osada	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
11.	Kępa Troszyńska	60	44-05/36	osada	okres wpływów rzymskich	
12.	Kłosów	7	44-04/21	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
13.	Kłosów	8	44-04/22	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
14.	Kurzycko	5	44-04/32	osada	kultura łużycka	
15.	Kurzycko	29	44-05/15	osada	kultura łużycka	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
16.	Kurzycko	30	44-05/16	ślad osadniczy	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
				osada	kultura łużycka	
17.	Mieszkowice	22	43-05/56	osada	kultura łużycka	
				osada	wczesne średniowiecze	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
18.	Troszyn	9	44-05/39	osada	okres wpływów rzymskich	
19.	Troszyn	9	44-05/40	osada	starożytność	
20.	Troszyn	10	44-05/41	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
21.	Troszyn	11	44-05/42	osada	okres wpływów rzymskich	
22.	Troszyn	22	44-05/58	osada	kultura łużycka	
23.	Troszyn	23	44-05/59	osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
24.	Troszyn	34	44-05/61	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				osada	wczesne średniowiecze	
25.	Wierzchlas	1	43-05/5	osada	kultura łużycka	
26.	Wierzchlas	4	43-05/8	osada	kultura łużycka	
27.	Wierzchlas	14	42-05/43	osada	przełom epoki brązu z wczesną epoką żelaza	
				ślad osadniczy	czesne średniowiecze	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
28.	Zielin	28	43-05/104	osada	okres wpływów rzymskich	
				osada	średniowiecze	
29.	Zielin	30	43-05/106	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	średniowiecze	

Wykaz stanowisk archeologicznych w ramach strefy W. III.

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
1.	Bielin	9	43-04/10	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	starożytność	
2.	Czelin	2	44-04/1	ślad osadniczy	epoka kamienia	
				punkt osadniczy	starożytność	
3.	Czelin	4	44-04/3	punkt osadniczy	kultura łużycka	
4.	Czelin	6	44-04/5	ślad osadniczy	średniowiecze	
5.	Czelin	7	44-04/6	ślad osadniczy	starożytność	
6.	Czelin	10	44-04/9	ślad osadniczy	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	epoki kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
7.	Czelin	11	44-04/10	osada	epoka kamienia (neolit)	
8.	Czelin	12	44-04/11	ślad osadniczy	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
				punkt osadniczy	kultury łużyckiej	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
9.	Czelin	14	44-04/13	ślad osadniczy	średniowiecze	
10.	Czelin	15	44-04/14	ślad osadniczy	średniowiecze	
11.	Czelin	16	44-03/15	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
12.	Czelin	17	44-03/14	ślad osadniczy	epoka kamienia	
				ślad osadniczy	starożytność	
13.	Czelin	18	44-03/13	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
14.	Czelin	19	45-04/1	osada	średniowiecze	
15.	Czelin	20	45-04/2	osada	kultura łużycka	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
16.	Czelin	21	45-04/3	osada	średniowiecze	
17.	Czelin	22	45-04/4	ślad osadniczy	epoka kamienia	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
18.	Czelin	23	45-04/5	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
19.	Czelin	24	45-04/6	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
20.	Czelin	25	45-04/7	ślad osadniczy	średniowiecze	
21.	Czelin	26	45-04/8	ślad osadniczy	starożytność	
				osada	średniowiecze	
22.	Czelin	27	45-04/9	osada	kultura łużycka	
23.	Czelin	28	45-04/11	osada	kultura łużycka	
24.	Czelin	29	45-04/12	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	wczesna epoka żelaza	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
25.	Czelin	30	45-04/13	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
26.	Czelin	31	45-04/14	punkt osadniczy	średniowiecze	
27.	Czelin	32	45-04/14	ślad osadniczy	kultury łużyckiej	
28.	Goszków	1	42-05/7	osada	starożytność	
29.	Goszków	2	42-05/8	punkt osadniczy	starożytność	
30.	Goszków	3	42-05/9	osada	starożytność	
31.	Goszków	4	42-05/10	osada	epoka brązu	
32.	Goszków	5	42-05/11	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
33.	Goszków	6	42-05/12	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
34.	Goszków	7	42-05/13	osada	starożytność	
35.	Goszków	8	42-05/14	osada	przełom epoki brązu z wczesną epoką żelaza	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
36.	Goszków	9	42-05/15	ślad osadniczy	starożytność	
37.	Goszków	10	42-05/16	ślad osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
38.	Goszków	11	42-05/17	ślad osadniczy	starożytność	
39.	Goszków	12	42-05/18	ślad osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	przełom epoki kamienia z epoką brązu	
40.	Goszków	13	42-05/19	ślad osadniczy	starożytność	
41.	Goszków	14	42-05/20	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	epoka kamienia	
42.	Goszków	15	42-05/21	osada	starożytność	
43.	Goszków	16	42-05/22	osada	starożytność	
44.	Goszków	17	42-05/23	ślad osadniczy	starożytność	
45.	Goszków	19	42-05/25	ślad osadniczy	starożytność	
46.	Goszków	20	42-05/26	ślad osadniczy	starożytność	
47.	Goszków	21	42-05/27	ślad osadniczy	starożytność	
48.	Goszków	22	42-05/28	ślad osadniczy	starożytność	
49.	Goszków	23	42-05/29	ślad osadniczy	starożytność	
50.	Goszków	24	42-05/30	ślad osadniczy	starożytność	
51.	Kamionka	1	43-05/20	punkt osadniczy	starożytność	
52.	Kamionka	2	43-05/21	punkt osadniczy	starożytność	
53.	Kamionka	3	43-05/22	punkt osadniczy	średniowiecze	
54.	Kamionka	4	43-05/32	punkt osadniczy	średniowiecze	
55.	Kamionka	5	43-05/74	punkt osadniczy	starożytność	
56.	Kamionka	6	43-05/75	ślad osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
57.	Kamionka	7	43-05/76	ślad osadniczy	starożytność	
58.	Kamionka	8	43-05/77	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	wczesne średniowiecze	
59.	Kamionka	9	43-05/78	osada	wczesne średniowiecze	
60.	Kamionka	10	43-05/79	punkt osadniczy	starożytność	
61.	Kępa Troszyńska	1	43-04/22	punkt osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				ślad osadniczy	epoka kamienia (paleolit)	
62.	Kępa Troszyńska	2	43-04/24	ślad osadniczy	epoka kamienia (mezolit)	
63.	Kępa Troszyńska	3	43-04/25	ślad osadniczy	epoka kamienia	
				ślad osadniczy	starożytność	
64.	Kępa Troszyńska	4	43-04/26	ślad osadniczy	średniowiecze	
65.	Kępa Troszyńska	5	43-04/27	punkt osadniczy	starożytność	
66.	Kępa Troszyńska	7	43-04/30	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
67.	Kępa Troszyńska	8	43-04/33	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
68.	Kępa Troszyńska	9	43-04/36	ślad osadniczy	starożytność	
69.	Kępa Troszyńska	10	43-05/23	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				punkt osadniczy	epoka żelaza (laten)	
70.	Kępa Troszyńska	11	43-05/26	osada	starożytność	
				osada	okres wpływów rzymskich	
71.	Kępa Troszyńska	12	43-05/27	punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
72.	Kępa Troszyńska	13	43-05/28	osada	okres wpływów rzymskich	
73.	Kępa Troszyńska	14	43-05/29	ślad osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
74.	Kępa Troszyńska	15	43-05/30	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecza	
75.	Kępa Troszyńska	17	43-05/33	punkt osadniczy	średniowiecze	
76.	Kępa Troszyńska	18	43-05/34	ślad osadniczy	średniowiecze	
77.	Kępa Troszyńska	19	43-05/35	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
78.	Kępa Troszyńska	20	43-05/36	ślad osadniczy	średniowiecze	
79.	Kępa Troszyńska	22	43-05/38	punkt osadniczy	średniowiecze	
80.	Kępa Troszyńska	23	43-05/39	osada	średniowiecze	
81.	Kępa Troszyńska	24	43-05/40	ślad osadniczy	średniowiecze	
82.	Kępa Troszyńska	26	43-05/42	ślad osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				punkt osadniczy	średniowiecze	
83.	Kępa Troszyńska	28	43-05/44	punkt osadniczy	średniowiecze	
84.	Kępa Troszyńska	29	43-05/48	ślad osadniczy	średniowiecze	
85.	Kępa Troszyńska	30	43-05/49	osada	kultura łużycka	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
86.	Kępa Troszyńska	31	43-05/50	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
87.	Kępa Troszyńska	32	43-05/51	punkt osadniczy	średniowiecze	
88.	Kępa Troszyńska	33	43-05/52	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	średniowiecze	
89.	Kępa Troszyńska	34	43-05/53	ślad osadniczy	średniowiecze	
90.	Kępa Troszyńska	35	43-05/57	osada	kultura łużycka	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
91.	Kępa Troszyńska	37	43-05/59	ślad osadniczy	średniowiecze	
92.	Kępa Troszyńska	39	43-05/61	ślad osadniczy	epoka kamienia	
				ślad osadniczy	kultura łużycka	
				osada	średniowiecze	
93.	Kępa Troszyńska	40	43-05/62	osada	średniowiecze	
94.	Kępa Troszyńska	41	43-05/63	osada	średniowiecze	
95.	Kępa Troszyńska	42	43-05/64	punkt osadniczy	średniowiecze	
96.	Kępa Troszyńska	44	43-05/66	ślad osadniczy	średniowiecze	
97.	Kępa Troszyńska	45	43-05/67	ślad osadniczy	średniowiecze	
98.	Kępa Troszyńska	46	43-05/68	osada	starożytność	
99.	Kępa Troszyńska	47	43-05/69	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
100.	Kępa Troszyńska	48	43-05/70	osada	wczesne średniowiecze	
101.	Kępa Troszyńska	49	43-05/118	ślad osadniczy	średniowiecze	
102.	Kępa Troszyńska	51	44-05/21	ślad osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
103.	Kępa Troszyńska	52	44-05/22	ślad osadniczy	średniowiecze	
104.	Kępa Troszyńska	53	44-05/14	ślad osadniczy	starożytność	
105.	Kępa Troszyńska	54	44-05/30	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
106.	Kępa Troszyńska	56	44-05/32	ślad osadniczy	średniowiecze	
107.	Kępa Troszyńska	57	44-05/33	punkt osadniczy	średniowiecze	
108.	Kępa Troszyńska	59	44-05/35	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
109.	Kłosów	1	44-04/15	punkt osadniczy	starożytność	
110.	Kłosów	2	44-04/16	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
111.	Kłosów	3	44-04/17	ślad osadniczy	średniowiecze	
112.	Kłosów	4	44-04/18	ślad osadniczy	epoka kamienia	
				osada	kultura łużycka	
113.	Kłosów	5	44-04/19	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
114.	Kłosów	6	44-04/20	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	kultura łużycka	
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
115.	Kłosów	9	44-04/23	osada	okres wpływów rzymskich	
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
				osada	średniowiecze	
116.	Kłosów	10	44-04/24	punkt osadniczy	starożytność	
117.	Kłosów	11	44-04/25	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
				ślad osadniczy	średniowiecze	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
118.	Kłosów	12	44-04/26	punkt osadniczy	starożytność	
119.	Kłosów	13	44-04/27	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
120.	Kłosów	14	44-04/28	ślad osadniczy	starożytność	
121.	Kłosów	15	44-04/26	ślad osadniczy	starożytność	
				osada	średniowiecze	
122.	Kłosów	16	44-04/64	punkt osadniczy	starożytność	
				osada	średniowiecze	
123.	Kłosów	17	44-04/65	punkt osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
124.	Kłosów	18	44-04/66	ślad osadniczy	średniowiecze	
125.	Kłosów	19	44-04/67	punkt osadniczy	średniowiecza	
126.	Kłosów	20	44-04/68	punkt osadniczy	starożytność	
				osada	średniowiecze	
127.	Kłosów	21	45-04/16	punkt osadniczy	kultura łużycka	
				osada	wczesne średniowiecze	
				osada	średniowiecze	
128.	Kłosów	22	45-04/17	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
129.	Kłosów	23	45-04/18	punkt osadniczy	średniowiecze	
130.	Kłosów	24	45-04/19	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
131.	Kłosów	25	45-04/20	punkt osadniczy	średniowiecze	
132.	Kłosów	26	45-04/22	punkt osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
				osada	średniowiecze	
133.	Kłosów	27	45-04/23	osada	okres wpływów rzymskich	
134.	Kłosów	28	45-04/21	ślad osadniczy	starożytność	
135.	Kłosów	29	45-04/24	ślad osadniczy	epoka kamienia	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				osada	starożytność	
136.	Kłosów	30	45-04/25	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	epoka kamienia	
				ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
137.	Kłosów	31	45-05/1			
138.	Kurzycko	1	44-04/58	ślad osadniczy	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
139.	Kurzycko	2	44-04/29	osada	kultura łużycka	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
140.	Kurzycko	3	44-04/30	osada	starożytność	
141.	Kurzycko	4	44-04/31	osada	starożytność	
142.	Kurzycko	6	44-04/33	osada	starożytność	
143.	Kurzycko	7	44-04/34	osada	starożytność	
144.	Kurzycko	8	44-04/35	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	kultura łużycka	
145.	Kurzycko	9	44-04/36	osada	starożytność	
146.	Kurzycko	10	44-04/37	punkt osadniczy	średniowiecze	
147.	Kurzycko	11	44-04/40	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
148.	Kurzycko	12	44-04/41	ślad osadniczy	starożytność	
149.	Kurzycko	14	44-04/50	ślad osadniczy	średniowiecze	
150.	Kurzycko	15	44-04/60	osada	średniowiecze	
151.	Kurzycko	16	44-04/61	ślad osadniczy	średniowiecze	
152.	Kurzycko	17	44-04/62	ślad osadniczy	średniowiecze	
153.	Kurzycko	18	44-04/52	punkt osadniczy	starożytność	
154.	Kurzycko	19	44-04/53	punkt osadniczy	starożytność	
155.	Kurzycko	20	44-04/54	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	okres wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
156.	Kurzycko	21	44-04/55	punkt osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
157.	Kurzycko	22	44-04/56	ślad osadniczy	starożytność	
158.	Kurzycko	23	44-04/57	ślad osadniczy	starożytność	
159.	Kurzycko	24	44-04/59	ślad osadniczy	starożytność	
160.	Kurzycko	25	44-05/10	ślad osadniczy	średniowiecze	
161.	Kurzycko	26	44-05/11	ślad osadniczy	średniowiecze	
162.	Kurzycko	27	44-05/12	ślad osadniczy	starożytność	
163.	Kurzycko	28	44-05/13	ślad osadniczy	epoka kamienia	
164.	Kurzycko	33	44-05/19	osada	średniowiecze	
165.	Mieszkowice	1	44-05/3	osada	wczesne średniowiecze	
166.	Mieszkowice	2	44-05/2	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
167.	Mieszkowice	3	44-05/1	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit kultura pucharów lejko-watych)	
168.	Mieszkowice	4	43-04/29	ślad osadniczy	średniowiecze	
169.	Mieszkowice	5	43-04/31	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
170.	Mieszkowice	6	43-04/32	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
171.	Mieszkowice	8	43-04/37	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
172.	Mieszkowice	9	44-04/43	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
173.	Mieszkowice	10	44-04/44	ślad osadniczy	starożytność	
174.	Mieszkowice	11	44-04/45	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
175.	Mieszkowice	13	44-04/46	punkt osadniczy	epoka kamienia (mezolit/ neolit, neolit)	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
176.	Mieszkowice	15	44-04/48	ślad osadniczy	średniowiecze	
177.	Mieszkowice	16	44-04/49	ślad osadniczy	średniowiecze	
178.	Mieszkowice	17	44-04/51	ślad osadniczy	starożytność	
179.	Mieszkowice	18	43-05/45	punkt osadniczy	starożytność	
				punkt osadniczy	kultura łużycka	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				ślad osadniczy	średniowiecze	
180.	Mieszkowice	19	43-05/46	punkt osadniczy	średniowiecze	
181.	Mieszkowice	20	43-05/47	punkt osadniczy	średniowiecze	
182.	Mieszkowice	21	43-05/55	punkt osadniczy	starożytność	
				osada	średniowiecze	
183.	Mieszkowice	23	44-05/4	osada	okres wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
184.	Mieszkowice	24	44-05/5	ślad osadniczy	średniowiecze	
185.	Mieszkowice	25	44-05/6	osada	okres wpływów rzymskich	
186.	Mieszkowice	26	44-05/7	punkt osadniczy	starożytność	
187.	Mieszkowice	27	44-05/8	osada	kultura łużycka	
188.	Mieszkowice	28	44-05/9	ślad osadniczy	starożytność	
189.	Mieszkowice	29	44-05/29	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
190.	Mieszkowice	30	44-05/71	osada	średniowiecze	
191.	Siegniew	1	44-04/38	punkt osadniczy	średniowiecze	
192.	Siegniew	2	44-04/39	ślad osadniczy	epoka kamienia	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
193.	Siekierki	1	43-03/2	osada	kultura łużycka	
194.	Siekierki	5	43-03/1	osada	kultura łużycka	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				osada	wczesne średniowiecze	
				osada	średniowiecze	
195.	Sitno	1	44-05/27	ślad osadniczy	średniowiecze	
196.	Sitno	3	44-05/53	ślad osadniczy	średniowiecze	
197.	Sitno	4	44-05/55	ślad osadniczy	średniowiecze	
198.	Sitno	5	44-05/56	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
199.	Sitno	6	44-05/57	punkt osadniczy	średniowiecze	
200.	Sitno	7	45-05/2			
201.	Sitno	8	45-05/3			
202.	Sitno	9	45-05/4			

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
203.	Stare Łysogórki	1	43-03/6	osada	kultura łużycka	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				osada	wczesne średniowiecze	
204.	Stare Łysogórki	2	43-03/3	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				osada	wczesne średniowiecze	
205.	Stare Łysogórki	3	43-03/5	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
206.	Stare Łysogórki	4	43-03/4	osada	kultura łużycka	
207.	Stary Błeszyn	1	44-03/12	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
208.	Stary Błeszyn	2	44-03/11	osada	średniowiecze	
209.	Stary Błeszyn	3	44-03/10	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit kultura amfor kulistych)	
				ślad osadniczy	kultura łużycka	
210.	Troszyn	1	44-05/23	ślad osadniczy	starożytność	
211.	Troszyn	2	44-05/24	ślad osadniczy	starożytność	
212.	Troszyn	3	44-05/25	ślad osadniczy	starożytność	
213.	Troszyn	4	44-05/26	ślad osadniczy	średniowiecze	
214.	Troszyn	5	44-05/28	ślad osadniczy	starożytność	
215.	Troszyn	6	44-05/37	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
216.	Troszyn	7	44-05/38	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
217.	Troszyn	12	44-05/43	osada	starożytność	
				osada	wczesne średniowiecze	
218.	Troszyn	13	44-05/44	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
219.	Troszyn	14	44-05/45	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
220.	Troszyn	15	44-05/46	punkt osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				ślad osadniczy	epoka kamienia (mezolit/ neolit)	
				osada	okres wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
221.	Troszyn	16	44-05/47	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
222.	Troszyn	17	44-05/48	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	wczesne średniowiecze	
223.	Troszyn	18	44-05/49	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
224.	Troszyn	19	44-05/50	osada	starożytność	
225.	Troszyn	20	44-05/51	osada	starożytność	
226.	Troszyn	21	44-05/54	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	kultura łużycka	
227.	Troszyn	24	44-05/60	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
228.	Troszyn	25	44-05/63	osada	starożytność	
229.	Troszyn	26	44-05/64	punkt osadniczy	starożytność	
230.	Troszyn	27	44-05/65	punkt osadniczy	średniowiecze	
231.	Troszyn	28	44-05/66	punkt osadniczy	starożytność	
232.	Troszyn	29	44-05/67	osada	okres wpływów rzymskich	
233.	Troszyn	30	44-05/68	osada	kultura łużycka	
234.	Troszyn	31	44-05/69	ślad osadniczy	starożytność	
235.	Troszyn	32	44-05/70	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	kultura łużycka	
				osada	wczesne średniowiecze	
236.	Troszyn	33	44-05/62	punkt osadniczy	starożytność	
237.	Troszyn	35	44-06/45			
238.	Wierzchlas	2	43-05/6	ślad osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
				punkt osadniczy	średniowiecze	
239.	Wierzchlas	3	43-05/7	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
240.	Wierzchlas	5	43-05/9	punkt osadniczy	średniowiecze	
241.	Wierzchlas	6	43-05/18	punkt osadniczy	średniowiecze	
242.	Wierzchlas	7	43-05/19	punkt osadniczy	średniowiecze	
243.	Wierzchlas	8	42-05/37	punkt osadniczy	starożytność	
244.	Wierzchlas	9	42-05/38	ślad osadniczy	starożytność	
245.	Wierzchlas	10	42-05/39	ślad osadniczy	starożytność	
246.	Wierzchlas	11	42-05/40	punkt osadniczy	starożytność	
247.	Wierzchlas	12	42-05/41	osada	starożytność	
248.	Wierzchlas	13	42-05/42	osada	epoka brązu	
249.	Wierzchlas	15	42-05/44	osada	wczesna epoka żelaza	
250.	Wierzchlas	16	42-05/45	ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
251.	Zielin	1	43-05/71	punkt osadniczy	starożytność	
				osada	wczesne średniowiecze	
252.	Zielin	2	43-05/72	ślad osadniczy	wczesne średniowiecze	
253.	Zielin	3	43-05/73	ślad osadniczy	starożytność	
254.	Zielin	4	43-05/80	ślad osadniczy	;starożytność	
255.	Zielin	5	43-05/81	osada	starożytność	
256.	Zielin	6	43-05/82	osada	starożytność	
257.	Zielin	7	43-05/83	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
258.	Zielin	8	43-05/84	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
259.	Zielin	9	43-05/85	osada	starożytność	
260.	Zielin	10	43-05/86	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				punkt osadniczy	starożytność	
261.	Zielin	11	43-05/87	osada	starożytność	
262.	Zielin	12	43-05/88	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	kultura łużycka	
263.	Zielin	13	43-05/89	osada	kultura łużycka	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
264.	Zielin	14	43-05/90	punkt osadniczy	kultury łużyckiej	
265.	Zielin	15	43-05/91	osada	kultura łużycka	
266.	Zielin	16	43-05/92	ślad osadniczy	starożytność	
267.	Zielin	17	43-05/93	punkt osadniczy	starożytność	
268.	Zielin	18	43-05/94	punkt osadniczy	starożytność	
269.	Zielin	19	43-05/95	ślad osadniczy	starożytność	
270.	Zielin	20	43-05/96	osada	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
271.	Zielin	21	43-05/97	osada	starożytność	
272.	Zielin	22	43-05/98	punkt osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				osada	starożytność	
				osada	kultura łużycka	
				osada	przełom okresu lateńskiego z wczesnym okresem wpływów rzymskich	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
273.	Zielin	23	43-05/99	osada	średniowiecze	
274.	Zielin	24	43-05/100	ślad osadniczy	epoka kamienia (neolit)	
				ślad osadniczy	starożytność	
275.	Zielin	25	43-05/101	ślad osadniczy	średniowiecze	
276.	Zielin	26	43-05/102	ślad osadniczy	średniowiecze	
277.	Zielin	27	43-05/103	ślad osadniczy	starożytność	
				osada	średniowiecze	
278.	Zielin	29	43-05/105	punkt osadniczy	średniowiecze	
279.	Zielin	31	43-05/107	ślad osadniczy	starożytność	
280.	Zielin	32	43-05/108	punkt osadniczy	średniowiecze	
281.	Zielin	33	43-05/109	osada	starożytność	
282.	Zielin	34	43-05/110	osada	starożytność	
				punkt osadniczy	średniowiecze	
283.	Zielin	35	43-05/111	osada	średniowiecze	
284.	Zielin	36	43-05/112	punkt osadniczy	średniowiecze	
285.	Zielin	37	43-05/113	ślad osadniczy	średniowiecze	
286.	Zielin	38	43-05/114	punkt osadniczy	starożytność	

Lp.	Miejscowość	Stanowisko	AZP	Charakter stanowiska	Chronologia	Uwagi
287.	Zielin	39	43-05/115	ślad osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
288.	Zielin	40	43-05/116	osada	średniowiecze	
289.	Zielin	41	43-05/117	punkt osadniczy	starożytność	
				ślad osadniczy	średniowiecze	
290.	Zielin	42	43-06/1	ślad osadniczy	średniowiecze	
291.	Zielin	45	43-06/4	ślad osadniczy	starożytność	

Aneks 4. Gminna ewidencja zabytków – wykaz

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
1.	Brochucin	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	Brochucin działka nr ewid. 55/1		2 poł. XIX w.	wojewódzka ewidencja zabytków (WEZ)
2.	Czelin (Zellin)	historyczny układ ruralistyczny wsi – wielodrożnica	Czelin		XIII w., pierwsza wzmianka w 1317 r.	
3.	Czelin	cmentarz ewangelicki (wschodni), ob. nieczynny	Czelin bn działka nr 369, 370		poł. XIX w.	WEZ
4.	Czelin	cmentarz ewangelicki (zachodni), ob. nieczynny	Czelin bn działka nr 364/67		2 poł. XIX w.	WEZ
5.	Czelin	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Czelin nr 41 działka nr ewid. 47		kon. XIII w.	WEZ
6.	Czelin	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej	Czelin nr 41 działka nr ewid. 47	rejestr zabytków nr A-953 (stary nr 113, Kl-V-0/108/56 z 03.07.1956 r.)	kon. XIII w., 1827 r., zniszczony 1945 r., odbudowany 1974-1976	WEZ
7.	Czelin	zespół folwarczny	Czelin nr 62		2 poł. XIX w. – pocz. XX w.	WEZ
8.	Czelin	dwór	Czelin nr 62		2 poł. XVIII w.	WEZ
9.	Czelin	obora w zespole folwarcznym	Czelin nr 62		1878 r.	WEZ
10.	Czelin	młyn elektryczny, ob. nieczynny	Czelin nr 14 działka nr 306		pocz. XX w.	
11.	Czelin	szkoła	Czelin nr 70		pocz. XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
12.	Czelin	dom (chałupa), ob. nieużytkowana	Czelin nr 40		XIX/XX w.	WEZ
13.	Goszków (Gossow)	historyczny układ ruralistyczny wsi – owalnica	Goszków		XIII w., pierwsza wzmianka w 1333 r.	
14.	Goszków	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Goszków bn działka nr 121/1, 121/2		XIII w.	WEZ
15.	Goszków	kamienny mur z bramami cmentarnymi	Goszków bn działka nr 121/1, 121/2		2 poł. XIII w., 4 ćw. XIX w.	
16.	Goszków	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. św. Jana Chrzciciela	Goszków bn działka nr 121/1	rej. zab. nr A-961 (stary nr 123, Kl-V-0/119/56 z 01.11.1956 r.)	2 poł. XIII w., wieża – 1893 r.	WEZ
17.	Goszków	zespół folwarczny	Goszków bn		1790 r., 2 poł. XIX w.	WEZ
18.	Goszków	park dworski	Goszków bn działka nr 306/44	rejestr zabytków nr 916 KL.I.5340/38/80 z 02.12.1980 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
19.	Goszków	oficyna w zespole folwarcznym	Goszków nr 44		1871 r.	
20.	Goszków	spichlerz w zespole folwarcznym	Goszków bn działka nr 305/2		2 poł. XIX w.	WEZ
21.	Goszków	sala wiejska	Goszków – między nr 16 i 18 działka nr 186		2 poł. XIX w.	
22.	Goszków	remiza strażacka, ob. budynek gospodarczy	Goszków – obok nr 9 działka nr 102/3		pocz. XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
23.	Goszków	dom	Goszków nr 9		4 ćw. XIX w.	
24.	Goszków	dom	Goszków nr 11		kon. XIX w.	
25.	Goszków	dom (chałupa)	Goszków nr 12		2 poł. XIX w.	
26.	Goszków	pastorówka, ob. dom	Goszków nr 13		ok. 1893 r.	
27.	Goszków	dom (chałupa)	Goszków nr 16		2 poł. XIX w.	
28.	Goszków	dom (chałupa)	Goszków nr 19		kon. XIX w.	
29.	Goszków	stodoła	Goszków nr 25		pocz. XX w.	
30.	Goszków	dom	Goszków nr 35		kon. XIX w.	
31.	Goszkówek (Gräfendorf)	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	Goszkówek działka nr 224/1		1920 r.	WEZ
32.	Gozdowice (Güstebiese)	historyczny układ ruralistyczny wsi – wielodrożnica	Gozdowice	mpzp – Uchwała Nr XLV/ 388/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18.06.1998 r.	XIII w., pierwsza wzmianka w 1337 r.	
33.	Gozdowice	cmentarz ewangelicki (wschodni), ob. nieczynny	Gozdowice działka nr 178		2 poł. XIX w.	WEZ
34.	Gozdowice	cmentarz ewangelicki (zachodni), ob. nieczynny	Gozdowice działka nr 176		pocz. XX w.	WEZ
35.	Gozdowice	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Gozdowice bn działka nr 136	mpzp – Uchwała Nr XLV/ 388/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia	XIII w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				18.06.1998 r.		
36.	Gozdowice	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	Gozdowice bn działka nr 136	rej. zab. nr A-1014 (stary nr 388, Kl.20/13/63 z 18.11.1963) mpzp – Uchwała Nr XLV/388/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18.06.1998 r.	XIII/XIV w., 1840 r., 1904 r.	WEZ
37.	Gozdowice	dom, ob. Muzeum Pamiątek Wojsk Inżynieryjnych 1. Armii Wojska Polskiego	Gozdowice nr 21	mpzp – Uchwała Nr XLV/388/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18.06.1998 r.	pocz. XX w.	
38.	Gozdowice	dom	Gozdowice nr 22	mpzp – Uchwała Nr XLV/388/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18.06.1998 r.	XIX/XX w.	
39.	Gozdowice	dom (chałupa)	Gozdowice nr 24	mpzp – Uchwała Nr XLV/388/98 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18.06.1998 r.	XIX/XX w.	
40.	Kamionka (Steinbachsgrund)	zespół folwarczny	Kamionka nr 1-2		pocz. XIX w. – pocz. XX w.	WEZ
41.	Kamionka	dwór, ob. kaplica rzymsko-katolicka	Kamionka nr 1	typowany do wpisu do rejestru zabytków	1840 r.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
42.	Kamionka	spichlerz w zespole folwarcznym	Kamionka nr 1-2 działka nr 9/35		pocz. XX w.	
43.	Kamionka	park dworski	Kamionka nr 1 działka nr 9/35		ok. 1840 r., kon. XIX w.	WEZ
44.	Kłosów (Klossow)	historyczny układ ruralistyczny wsi – wielodrożnica z czytelną pierwotną ulicówką	Kłosów		XIII w., 1337 r. – pierwsza wzmianka	
45.	Kłosów	cmentarz ewangelicki, ob. czynny	Kłosów bn działka nr 190/1		1938 r.	WEZ
46.	Kłosów	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Kłosów bn działka nr 189/2		2 poł. XIII w.	WEZ
47.	Kłosów	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Królowej Korony Polski	Kłosów bn działka nr 189/2	rej. zab. nr A-1004 (stary nr 390, Kl.20/15/63 z 18.11.1963 r.)	XIV w., pierwsza wzmianka w 1371 r., kruchta – XVIII w., wieża – XIX w.	WEZ
48.	Kłosów	dzwonnica wolnostojąca, drewniana	Kłosów bn działka nr 189/2		1 poł. XX w.	
49.	Kłosów	kamienno-ceglany mur kościelny z drewnianym płotem	Kłosów bn działka nr 189/2		XIV w., XIX w.	
50.	Kłosów	pomnik ku czci mieszkańców wsi poległych w I. wojnie światowej, ob. kapliczka	Kłosów bn działka nr 885		1914-1918	
51.	Kłosów	dwór, ob. nieużytkowany	Kłosów nr 36 działka nr 899		1 poł. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
52.	Kłosów	park dworski	Kłosów nr 36 działka nr 899		1 poł. XIX w.	WEZ
53.	Kłosów	kamienne ogrodzenie dworu i parku	Kłosów nr 36 działka nr 899		1 poł. XIX w.	
54.	Kłosów	zespół folwarczny	Kłosów		1 poł. XIX w. – pocz. XX w.	WEZ
55.	Kłosów	budynek gospodarczy w zespole folwarcznym, ob. zagroda nr 35	Kłosów nr 35		pocz. XX w.	
56.	Kłosów	stajnia z częścią mieszkalną w zespole folwarcznym	Kłosów nr 45		kon. XIX w.	
57.	Kłosów	stajnia z częścią mieszkalną w zespole folwarcznym, ob. nieużytkowana	Kłosów nr 46		kon. XIX w.	
58.	Kłosów	budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	Kłosów nr 46		kon. XIX w.	
59.	Kłosów	gorzelnia z częścią mieszkalną w zespole folwarcznym	Kłosów nr 47		1890 r.	
60.	Kłosów	dom (chałupa) z reliktami kamiennego ogrodzenia wraz z bramą i furtką	Kłosów nr 23		ok. poł. XIX w.	
61.	Kłosów	dom (chałupa)	Kłosów nr 24	typowany do wpisu do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
62.	Kłosów	budynek inwentarsko-magazynowy	Kłosów nr 25		kon. XIX w.	
63.	Kłosów	dom (chałupa) z murowanymi filarami	Kłosów nr 26		ok. poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		bramy i furtki				
64.	Kłosów	dom	Kłosów nr 30		kon. XIX w.	
65.	Kłosów	dom (dwojak) w kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych	Kłosów nr 52		kon. XIX w.	
66.	Kłosów	dom (dwojak) w kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych	Kłosów nr 53		kon. XIX w.	
67.	Kurzycko (Voigtsdorf)	historyczny układ ruralistyczny wsi – ulicówka	Kurzycko		XIII w., 1261 i 1337 r. pierwsze wzmianki w dokumentach	
68.	Kurzycko	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Kurzycko bn działka nr 77		XIII w.	WEZ
69.	Kurzycko	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła	Kurzycko bn działka nr 77	rej. zab. nr A-965 (stary nr 391, Kl.20/16/63 z 18.11.1963)	1 poł. XIV w., wieża – 1888 r.	WEZ
70.	Kurzycko	kamienno-ceglane ogrodzenie z bramą cmentarną	Kurzycko bn działka nr 77		XIII w., kon. XIX w.	
71.	Kurzycko	pomnik upamiętniający mieszkańców wsi poległych w I. wojnie światowej, ob. kapliczka	Kurzycko bn działka nr 77		1914-1918	
72.	Kurzycko	park dworski	Kurzycko bn wzdłuż rzeki Kurzycy		2 poł. XIX w. – kon. XIX w.	WEZ
73.	Kurzycko	cmentarz rodowy, ob. nieczynny	Kurzycko bn działka nr 158/4		2 poł. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
74.	Kurzycko	zespół folwarczny	Kurzycko nr 19, 20, 21		kon. XIX –pocz. XX w.	WEZ
75.	Kurzycko	stajnia, ob. magazyn w zespole folwarcznym	Kurzycko bn działka nr 321/4		kon. XIX w. – pocz. XX w.	
76.	Kurzycko	relikty bramy w zespole folwarcznym	Kurzycko bn działka nr 321/3		kon. XIX w. – pocz. XX w.	
77.	Kurzycko	dom (dwojak)	Kurzycko nr 10		kon. XIX w.	
78.	Mieszkowice (Bärwalde)	układ urbanistyczny – teren Starego Miasta w obrębie miejskich murów obronnych	Mieszkowice	rej. zab. nr 67 (Kl-V-0/49/55 z 29.10.1955 r.)	kon. XIII w.	WEZ
79.	Mieszkowice	miejskie mury obronne	Stare Miasto	rej. zab. nr 484 (Kl. 20/20/63 z 18.11.1963 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIV w. – 1 poł. XVI w.	WEZ
80.	Mieszkowice	Baszta Prochowa w miejskich murach obronnych	Stare Miasto	rej. zab. nr 484 (Kl. 20/20/63 z 18.11.1963 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIV w. – 2 poł. XV w.	WEZ
81.	Mieszkowice	cmentarz ewangelicki, ob. komunalny	ul. Chojeńska, ul. Warszawska, ul. Czcibora działka nr ewid. 46		2 poł. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
82.	Mieszkowice	dom przedpogrzebowy na cmentarzu ewangelickim, ob. komunalnym	ul. Chojeńska, ul. Warszawska, ul. Czcibora działka nr ewid. 46	typowany do wpisu do rejestru zabytków	1891 r.	
83.	Mieszkowice	cmentarz żydowski (kirkut), ob. nieczynny	ul. Odrzańska 1 działka nr ewid. 628/10		XVIII/XIX w.	WEZ
84.	Mieszkowice	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	ul. Kościelna ul. Dąbrowszczaków działka nr ewid. 212	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIII w.	WEZ
85.	Mieszkowice	ogrodzenie cmentarza przykościelnego z bramami	ul. Kościelna ul. Dąbrowszczaków działka nr ewid. 212	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIII-XV w., XIX w.	
86.	Mieszkowice	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego	ul. Kościelna działka nr ewid. 212	rej. zab. nr A-969 (stary nr 132, Kl-V-0/ 131/56 z 31.07.1956 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIII-XV w., XVIII w.	WEZ
87.	Mieszkowice	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Ducha Świętego, tzw. kościół „za torami”	ul. Odrzańska działka nr ewid.		1937 r.	WEZ
88.	Mieszkowice	ratusz	ul. Fryderyka Chopina 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1805 r.	
89.	Mieszkowice	pomnik Bohaterów Wojny, ob. pomnik	pl. Wolności	na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	XVIII w. – cokół, 1957 r. – rzeźba	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		Mieszka I	działka nr ewid. 226	stru zabytków	Mieszka I	
90.	Mieszkowice	budynek inwentarski	ul. Chojeńska 47		kon. XIX w.	
91.	Mieszkowice	stodoła	ul. Chojeńska 47		kon. XIX w.	
92.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Fryderyka Chopina nr 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
93.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Fryderyka Chopina nr 3	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w	
94.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica) wraz z oficyną	ul. Dąbrowszczaków 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
95.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1848-1935	
96.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 3	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
97.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 4	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w.	
98.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 5	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
99.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 7	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
100.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 8	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
101.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 10	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
102.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 11	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
103.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 17	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w., pocz. XXI w.	
104.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 19	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w.	
105.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 21	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w.	
106.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 23	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
107.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 25	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
108.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dąbrowszczaków 27	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w., pocz. XXI w.	
109.	Mieszkowice	mleczarnia, ob. nieużytkowana	ul. Dworcowa 3		1 ćw. XX w.	WEZ
110.	Mieszkowice	magazyn zbożowy, ob. nieużytkowany	ul. Dworcowa 5		2 ćw. XX w.	WEZ
111.	Mieszkowice	magazyn zbożowy, ob. nieużytkowany	ul. Dworcowa 5a		pocz. XX w.	WEZ
112.	Mieszkowice	trafostacja	ul. Dworcowa 5-5a		2 ćw. XX w.	
113.	Mieszkowice	dworzec w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin-Kostrzyn nad Odrą	ul. Dworcowa 6	typowany do wpisu do rejestru zabytków	1876 r.	
114.	Mieszkowice	szalet w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin-Kostrzyn nad Odrą	ul. Dworcowa 6		4 ćw. XIX w. – pocz. XX w.	
115.	Mieszkowice	wieża ciśnień w zespole stacji kolejowej na linii Szczecin-Kostrzyn	ul. Dworcowa 6	typowana do wpisu do rejestru zabytków	1913 r.	WEZ
116.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Dworcowa 11		XIX/XX w.	
117.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (willa)	ul. Dworcowa 13		XIX/XX w.	
118.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Jagiellońska 2		4 ćw. XIX w.	
119.	Mieszkowice	budynek mieszkalny, ob. nieużytkowany	ul. Jagiellońska 8		2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
120.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Jagiellońska 10		2 poł. XIX w.	
121.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jagiellońska 17		1 ćw. XX w.	
122.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Jagiellońska 28		pocz. XX w.	
123.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jagiellońska 38		2 ćw. XX w.	
124.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica) wraz z oficyną	ul. Jana Pawła II nr 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	4 ćw. XIX w., l. 20-30 XX w.	WEZ
125.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	WEZ
126.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 7	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	WEZ
127.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 8	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	WEZ
128.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 9	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w., l. 60. XX w.	WEZ
129.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 10	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	WEZ
130.	Mieszkowice	budynek mieszkalny z dawną ubojnią	ul. Jana Pawła II nr 11	rejestr zabytków nr	XVIII/XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		i sklepem mięsnym		A-1368 (DZ-4200/19/98 z 02.04.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków		
131.	Mieszkowice	plebania Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Przemienienia Pańskiego	ul. Jana Pawła II nr 13	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
132.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 14 (u zbiegu z ul. Kościelną)	rejestr zabytków nr A-1369 (DZ-4200/20/98 z 02.04.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	WEZ
133.	Mieszkowice	budynek gospodarczy	ul. Jana Pawła II nr 14	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
134.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 15	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w., pocz. XX w.	WEZ
135.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 16	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	WEZ
136.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 17	na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				stru zabytków		
137.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 19	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
138.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 20a-22	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XX w.	
139.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 21	rejestr zabytków nr A-1370 (DZ-4200/9/O/98 z 02.04.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	WEZ
140.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Jana Pawła II nr 23	rejestr zabytków nr A-1372 (DZ-4200/21/O/98 z 04.06.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	WEZ
141.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 25	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2poł. XIX w.	
142.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 27-27a	na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	poł. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				stru zabytków		
143.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 28	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
144.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 30	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
145.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 32	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w., pocz. XXI w.	
146.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 33	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	WEZ
147.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 34	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
148.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 35	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w., l. 60. XX w.	
149.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 36	rejestr zabytków nr A-1373 (DZ-4200/22/O/98 z 04.06.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	kon. XVIII w., pocz. XX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				stru zabytków		
150.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Jana Pawła II nr 40	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
151.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 46	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
152.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 48	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
153.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Jana Pawła II nr 51	typowana do wpisu do rejestru zabytków na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
154.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościelna 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
155.	Mieszkowice	budynek gospodarczy, ob. garaże	ul. Kościelna 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XX w.	
156.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 3	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
157.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 5	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
158.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w., pocz. XXI w.	
159.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
160.	Mieszkowice	dom piekarza, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. Kościuszki 3	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XVIII w.	WEZ
161.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 4	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w., pocz. XXI w.	
162.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 5	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
163.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
164.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Kościuszki 7	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
165.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 8	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
166.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 9	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
167.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 10	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
168.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 11	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
169.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 12	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
170.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 14	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
171.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 15	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
172.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 16	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
173.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 18	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
174.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 20	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
175.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 22	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
176.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 24	typowany do wpisu do rejestru zabytków na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XVIII w.	
177.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Kościuszki 25		kon. XIX w.	
178.	Mieszkowice	budynek gospodarczy	ul. Kościuszki 25		kon. XIX w.	
179.	Mieszkowice	stodoła	ul. Kościuszki 25		kon. XIX–1 poł. XX w.	
180.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 26	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
181.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Kościuszki 27		kon. XIX w.	
182.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 32	na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				stru zabytków		
183.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 34	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
184.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Kościuszki 40		XIX/XX w.	
185.	Mieszkowice	stodoła w zespole stodół przy ul. Kościuszki, ob. budynek usługowy	ul. Kościuszki 56		kon. XIX w., pocz. XXI w.	
186.	Mieszkowice	stodoła w zespole stodół przy ul. Kościuszki, ob. nieużytkowana	ul. Kościuszki 56		pocz. XX w.	
187.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Łączna 3		XIX/XX w.	
188.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Łączna 4		XIX/XX w.	
189.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Łączna 6		4 ćw. XIX w.	
190.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Łączna 7		ok. 1910 r.	
191.	Mieszkowice	budynek mieszkalny, ob. nieużytkowany	ul. Łączna 8		2 poł. XIX w.	
192.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Łączna 9		XIX/XX w.	
193.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (willa)	ul. Łączna 10		1 ćw. XX w.	
194.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (willa)	ul. Łączna 12		pocz. XX w.	
195.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Łączna 15		kon. XIX w.	
196.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica) wraz	ul. 1 Maja nr 2	na terenie Starego Mia-	1 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		z oficyną		sta wpisanego do rejestru zabytków		
197.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. 1 Maja nr 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w., pocz. XX w.	
198.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. 1 Maja nr 16	rej. zab. nr A-1388 (DZ-4200/11/O/98 z 30.09.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	WEZ
199.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
200.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
201.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza 4	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
202.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
203.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza	na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	1 poł. XIX w.,	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
			7	stru zabytków	pocz. XXI w.	
204.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza 8	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
205.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Adama Mickiewicza 9	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	4 ćw. XIX w.	
206.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Młynarska 2		l. 20-30. XX w.	
207.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Młynarska 4		l. 20-30. XX w.	
208.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Odrzańska 18		l. 20-30. XX w.	
209.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Odrzańska 19		l. 20-30. XX w.	
210.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Odrzańska 20		l. 20-30. XX w.	
211.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 2		XIX/XX w.	
212.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 9		1 poł. XIX w.	
213.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Ogrodowa 12		poł. XIX w.	
214.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 13		2 poł. XIX w.	
215.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 14		2 poł. XIX w.	
216.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 16		l. 20-30. XX w.	
217.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa 20		XIX/XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
218.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 2		XIX/XX w.	
219.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 5		XIX/XX w.	
220.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 7		XIX/XX w.	
221.	Mieszkowice	stodoła z garażem	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 7		1 ćw. XX w.	
222.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 8		pocz. XX w.	
223.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 9		XIX/XX w.	
224.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 12		2 poł. XIX w.	
225.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 16		XIX/XX w.	
226.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 17		l. 20-30. XX w.	
227.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 22		kon. XIX w.	
228.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Księcia Józefa Poniatowskiego 33		1 ćw. XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
229.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
230.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 3	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
231.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 5	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	WEZ
232.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 7	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
233.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 9	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
234.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 11	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	4 ćw. XIX w.	
235.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 17a	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
236.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 17b	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
237.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 19	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
238.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Rycerska 21	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
239.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
240.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 4	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XVIII w.	WEZ
241.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
242.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Sienkiewicza 8	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w., pocz. XX w.	WEZ
243.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 12	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
244.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 14	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
245.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 18	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
246.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 21	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w., pocz. XX w.	WEZ
247.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 22	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
248.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 23	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
249.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 25	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
250.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 27	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
251.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 28	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w., pocz. XX w.	
252.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 29	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
253.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 30	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
254.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 32	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	WEZ
255.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 33	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XX w.	
256.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 34	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	WEZ
257.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 35	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
258.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 36	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
259.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 40	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
260.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 41	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
261.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 43	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
262.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 44	rejestr zabytków nr A-1389 (DZ-4200/12/O/98 z 30.09.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XVIII w., kon. XIX w.	WEZ
263.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 45	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
264.	Mieszkowice	oficyna nieistniejącej kamienicy	ul. Sienkiewicza 46	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	kon. XIX w.	
265.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 50	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
266.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 52	rejestr zabytków nr A-1391 (DZ-4200/14/O/98 z 30.09.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	pocz. XIX w., pocz. XX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
267.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 54	rejestr zabytków nr A-1392 (DZ-4200/15/O/98 z 30.09.1998 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w., XIX/XX w.	WEZ
268.	Mieszkowice	Szkoła Miejska, ob. Szkoła Podstawowa im. Mieszka I	ul. Sienkiewicza 56	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1870-1873	
269.	Mieszkowice	sala gimnastyczna w dawnym zespole Szkoły Miejskiej	ul. Sienkiewicza 56	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1870-1873	
270.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Sienkiewicza 58	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
271.	Mieszkowice	budynek wydawnictwa „Bärwalder Wochenblatt”, ob. budynek mieszkalny	ul. Juliusza Słowackiego 1	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	ok. 1872 r.	
272.	Mieszkowice	budynek mieszkalny, ob. budynek usługowy	ul. Juliusza Słowackiego 5	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XIX/XX w.	
273.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Juliusza Słowackiego 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
274.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Juliusza Słowackiego 8	typowana do wpisu do rejestru zabytków na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	XVIII/XIX w.	
275.	Mieszkowice	oficyna z przejazdami bramnymi	ul. Juliusza Słowackiego 8	typowana do wpisu do rejestru zabytków na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
276.	Mieszkowice	warsztat, ob. nieużytkowany	ul. Juliusza Słowackiego 8	typowany do wpisu do rejestru zabytków na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	1 poł. XIX w.	
277.	Mieszkowice	szkoła dla dziewcząt „Luisenhoff” (Dwór Luizy), ob. Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego	ul. Techników 1		1913-1914	
278.	Mieszkowice	park w zespole d. szkoły dla dziewcząt „Luisenhoff”	ul. Techników 1		1913-1914	
279.	Mieszkowice	budynek mieszkalny w zespole d. szkoły dla dziewcząt „Luisenhoff”	ul. Techników 2		ok. 1914 r.	
280.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (willa)	ul. Warszawska 22		kon. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
281.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (willa)	ul. Warszawska 23		ok. 1905 r.	
282.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Warszawska 46		XIX/XX w.	
283.	Mieszkowice	budynek inwentarski	ul. Warszawska 46		XIX/XX w.	
284.	Mieszkowice	stodoła	ul. Warszawska 46		XIX/XX w.	
285.	Mieszkowice	stodoła	ul. Warszawska bn działka nr 58/2		l. 20-30. XX w.	
286.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Willowa 2		1 ćw. XX w.	
287.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (willa)	ul. Willowa 4		1 ćw. XX w.	
288.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Willowa 5		l. 20-30. XX w.	
289.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Willowa 6		l. 20-30. XX w.	
290.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	pl. Wolności 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	poł. XIX w.	
291.	Mieszkowice	budynek mieszkalno-usługowy, ob. Urząd Pocztowy	pl. Wolności 3	rej. zab. nr A-936 (stary nr 1242, PSOZ/Szn/III/5340/ 216/93 z 30.11.1993 r.) na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	l. 20. XX w.	WEZ
292.	Mieszkowice	hotel „Deutsches Haus” (Dom Nie-	pl. Wolności 6	na terenie Starego Miasta wpisanego do reje-	ok. 1830 r.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		miecki), ob. budynek mieszkalny		stru zabytków		
293.	Mieszkowice	budynek inwentarsko-magazynowy	ul. Zaułek Wileński 2	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	4 ćw. XIX w.	
294.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Zaułek Wileński 3	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
295.	Mieszkowice	budynek mieszkalny	ul. Zaułek Wileński 4	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
296.	Mieszkowice	budynek mieszkalny (kamienica)	ul. Zaułek Wileński 5	na terenie Starego Miasta wpisanego do rejestru zabytków	2 poł. XIX w.	
297.	Nowy Błeszyn	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	Nowy Błeszyn nr 1 działka nr 106/1		2 poł. XIX w.	WEZ
298.	Nowy Kłosów	budynek mieszkalno-inwentarski	Kłosów nr 72		ok. 1930 r.	
299.	Nowy Kłosów	budynek mieszkalno-inwentarski	Kłosów nr 74		ok. 1930 r.	
300.	Nowy Kłosów	budynek mieszkalno-inwentarski z częścią stodolnianą	Kłosów nr 80		ok. 1930 r.	
301.	Nowy Kłosów	budynek mieszkalno-inwentarski z częścią stodolnianą	Kłosów nr 83		ok. 1930 r.	
302.	Nowy Kłosów	budynek mieszkalno-inwentarski	Kłosów nr 85		ok. 1930 r.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
303.	Plany	dom	Plany nr 8		kon. XIX w.	
304.	Plany	budynek inwentarsko-magazynowy	Plany nr 8		kon. XIX w.	
305.	Plany	stodoła	Plany nr 8		kon. XIX w.	
306.	Plany	dom	Plany nr 9		kon. XIX w.	
307.	Plany	budynek gospodarczy	Plany nr 9		kon. XIX w.	
308.	Plany	budynek inwentarsko-magazynowy	Plany nr 9		kon. XIX w.	
309.	Plany	budynek inwentarski	Plany nr 9		kon. XIX w.	
310.	Plany	stodoła	Plany nr 9		kon. XIX w.	
311.	Ranowo	dwór, ob. częściowo użytkowany	Ranowo nr 2		poł. XIX w.	WEZ
312.	Ranowo	park dworski	Ranowo nr 1-2		poł. XIX w.	WEZ
313.	Sitno (Schönfeld)	historyczny układ ruralistyczny wsi – ulicówka	Sitno	dla części wsi obowiązuje mpzp – Uchwała Nr XVI/109/2012 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 22.03.2012 r.	XIII w., 1337 r. – pierwsza wzmianka	
314.	Sitno	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	Sitno bn działka nr 4	mpzp – Uchwała Nr XVI/109/2012 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 22.03.2012 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
315.	Sitno	neogotycki kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Najświętszego Zbawiciela wraz z otoczeniem	Sitno bn działka nr 37/1	rej. zabytków nr A-396 (DZ-4200/22/K/2009 z 15.05.2009 r.)	1847-1849	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
316.	Sitno	zespół folwarczny	Sitno bn		poł. XIX – kon. XIX w.	WEZ
317.	Sitno	spichlerz, ob. nieużytkowany w zespole folwarcznym	Sitno bn działka nr 3/22		poł. XIX – kon. XIX w.	
318.	Sitno	budynek inwentarski, ob. magazyn w zespole folwarcznym	Sitno bn działka nr 3/25		kon. XIX w.	
319.	Sitno	chlewnia, ob. nieużytkowana w zespole folwarcznym	Sitno bn działka nr 3/25		poł. XIX w.	
320.	Sitno	szkoła, ob. dom nr 9	Sitno nr 9		pocz. XX w.	
321.	Słubin	leśniczówka	Słubin 1		pocz. XX w.	
322.	Słubin	kurnik, ob. garaż w zespole leśniczówki	Słubin 1		pocz. XX w.	
323.	Słubin	stodoła w zespole leśniczówki	Słubin 1		pocz. XX w.	WEZ
324.	Stare Łysogórki (Alt Lietzegöricke)	historyczny układ urbanistyczny wsi – wielodrożnica	Stare Łysogórki	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.		
325.	Stare Łysogórki	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Stare Łysogórki – obok posesji nr 62 działka nr 701	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIII w.	WEZ
326.	Stare Łysogórki	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	Stare Łysogórki działka nr 121	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach	2 poł. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				z dnia 29.12.2004 r.		
327.	Stare Łysogórki	„Cmentarz wojenny w Siekierkach”	Stare Łysogórki działka nr 1		1945 r.	WEZ
328.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 5	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
329.	Stare Łysogórki	chałupa w zagrodzie nr 6	Stare Łysogórki nr 6	rej. zab. nr A-923 (stary nr 1205, PSOZ/Sz-n/ III/5340/201/91 z 19.11.1991 r.) mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	ok. poł. XIX w.	WEZ
330.	Stare Łysogórki	stodoła w zagrodzie nr 6	Stare Łysogórki nr 6	rej. zab. nr A-923 (stary nr 1205, PSOZ/Sz-n/ III/5340/201/91 z 19.11.1991 r.) mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	kon. XIX w.	WEZ
331.	Stare Łysogórki	budynek gospodarczy w zagrodzie nr 6	Stare Łysogórki nr 6	rej. zab. nr A-923 (stary nr 1205, PSOZ/Sz-n/ III/5340/201/91	pocz. XX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				z 19.11.1991 r.) mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.		
332.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 8	typowany do wpisu do rejestru zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	4 ćw. XIX w.	WEZ
333.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 9	typowany do wpisu do rejestru zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
334.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 11	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
335.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 13	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	1 ćw. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
336.	Stare Łysogórki	budynek inwentarski	Stare Łysogórki nr 13	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	1 ćw. XIX w.	WEZ
337.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 14	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	ok. poł. XIX w.	WEZ
338.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 15	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	3 ćw. XIX w.	WEZ
339.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 18	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	ok. poł. XIX w.	WEZ
340.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 19	typowany do wpisu do rejestru zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	ok. poł. XIX w.	WEZ
341.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 23	zagroda typowana do wpisu do rej. zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miej-	XIX/XX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				skiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.		
342.	Stare Łysogórki	budynek inwentarski (wschodni)	Stare Łysogórki nr 23	zagroda typowana do wpisu do rej. zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	WEZ
343.	Stare Łysogórki	budynek inwentarski (zachodni)	Stare Łysogórki nr 23	zagroda typowana do wpisu do rej. zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	WEZ
344.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 24	typowany do wpisu do rejestru zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	WEZ
345.	Stare Łysogórki	dom wraz z terenem posesji	Stare Łysogórki nr 25	rej. zab. nr A-92 (DZ-4200/14/O/2000/ 2002 z 13.03.2002) mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach	XIX/XX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				z dnia 29.12.2004 r.		
346.	Stare Łysogórki	dom, szkoła, ob. budynek mieszkalno-usługowy	Stare Łysogórki nr 31	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	pocz. XX w.	WEZ
347.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 35	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
348.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 41	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
349.	Stare Łysogórki	stodoła	Stare Łysogórki nr 41	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
350.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 47	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
351.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 49	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
352.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 52	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
353.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 53	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	ok. poł. XIX w.	WEZ
354.	Stare Łysogórki	stodoła	Stare Łysogórki nr 55	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	4 ćw. XIX w.	WEZ
355.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 60	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	ok. poł. XIX w.	
356.	Stare Łysogórki	pastorówka, ob. dom	Stare Łysogórki nr 62	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
357.	Stare Łysogórki	stajnia, ob. warsztat w dawnym zespole pastorówki	Stare Łysogórki nr 62	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XX w., pocz. XX w.	WEZ
358.	Stare Łysogórki	stodoła, ob. warsztat w dawnym zespole pastorówki	Stare Łysogórki nr 62	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach	2 poł. XX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				z dnia 29.12.2004 r.		
359.	Stare Łysogórki	stodoła	Stare Łysogórki nr 64	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
360.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 68	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
361.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 69	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	
362.	Stare Łysogórki	dom	Stare Łysogórki nr 70	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	
363.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 71	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	
364.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 73	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
365.	Stare Łysogórki	dom	Stare Łysogórki nr 74	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	1 ćw. XX w.	
366.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 75	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	XIX/XX w.	
367.	Stare Łysogórki	dom (chałupa), ob. nieużytkowana	Stare Łysogórki nr 76	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
368.	Stare Łysogórki	budynek mieszkalny dla robotników leśnych	Stare Łysogórki nr 77	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	pocz. XX w.	
369.	Stare Łysogórki	budynek mieszkalny w dawnym zespole Królewskiego Nadleśnictwa, ob. dom	Stare Łysogórki nr 78	typowany do wpisu do rejestru zabytków mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	4 ćw. XIX w.	
370.	Stare Łysogórki	stodoła w dawnym zespole Królewskiego Nadleśnictwa	Stare Łysogórki nr 78	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	4 ćw. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
371.	Stare Łysogórki	dom (chałupa)	Stare Łysogórki nr 80	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	pocz. XX w.	
372.	Stare Łysogórki	budynek inwentarski	Stare Łysogórki nr 80	mpzp – Uchwała Nr XXVI/197/04 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 29.12.2004 r.	1909 r.	
373.	Stary Błeszyn (Alt Blessin)	historyczny układ ruralistyczny wsi – wielodrożnica	Stary Błeszyn	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	XIII w., 1399 r. – pierwsza wzmianka	
374.	Stary Błeszyn	cmentarz przykościelny, ob. zlikwidowany	Stary Błeszyn bn działka nr 51	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	XIV w.	WEZ
375.	Stary Błeszyn	cmentarz ewangelicki (zachodni), ob. nieczynny	Stary Błeszyn działka nr 288	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	pocz. XX w.	WEZ
376.	Stary Błeszyn	cmentarz ewangelicki (wschodni), ob. nieczynny	Stary Błeszyn działka nr 63	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	2 poł. XIX w.	WEZ
377.	Stary Błeszyn	dom (chałupa)	Stary Błeszyn nr 9	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia	kon. XIX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				26.03.2007 r.		
378.	Stary Błeszyn	stodoła wraz z reliktami bramy	Stary Błeszyn nr 9 działka nr 30	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	2 poł. XIX w.	
379.	Stary Błeszyn	dom (chałupa)	Stary Błeszyn nr 10	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	XIX/XX w.	
380.	Stary Błeszyn	dom (chałupa)	Stary Błeszyn nr 15	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	XIX/XX w.	WEZ
381.	Stary Błeszyn	szkoła, ob. budynek mieszkalny	Stary Błeszyn nr 17	mpzp – Uchwała Nr VII/46/07 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26.03.2007 r.	pocz. XX w.	
382.	Starzyn	stodoła w zespole leśniczówki	Starzyn nr 1		kon. XIX w.	
383.	Troszyn (Trossin)	historyczny układ ruralistyczny wsi – owalnica	Troszyn		XIII w., pierwsza wzmianka w 1337 r.	
384.	Troszyn	cmentarz przykościelny, ob. czynny	Troszyn nr 48 działka nr 11/1, 11/2	rej. zab. nr A-779 (DZ-4140/523/AR/ 2010/ 2011 z 13.01.2011 r.)	2 poł. XIII w.	WEZ
385.	Troszyn	kamienny mur z bramkami cmentar-nymi o ceglanych słupach	Troszyn nr 48 działka nr 11/1, 11/2	rej. zab. nr A-779 (DZ-4140/52-3/AR/2010/	3 ćw. XIX w.	WEZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
				2011 z 13.01.2011 r.)		
386.	Troszyn	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny wraz z otoczeniem	Troszyn nr 48 działka nr 11/1	rej. zab. nr A-779 (DZ-4140/52-3/AR/2010/ 2011 z 13.01.2011 r.)	2 poł. XIII w., 1873-1876	WEZ
387.	Troszyn	park pałacowy	Troszyn bn działka nr 328/2	rej. zab. nr A-1184 (stary nr 931, KL.I.5340/ 53/80 z 04.12.1980 r.) mpzp – Uchwała Nr XVI/109/2012 Rady Miejskiej w Mieszkowi-cach z dnia 22.03.2012 r.	pocz. XIX w., 1870-1880	WEZ
388.	Troszyn	kamienno-ceglane ogrodzenie parku z bramą	Troszyn bn działka nr 328/2	mpzp – Uchwała Nr XVI/109/2012 Rady Miejskiej w Mieszkowi-cach z dnia 22.03.2012 r.	pocz. XIX w.	
389.	Troszyn	zespół folwarczny	Troszyn		2 poł. XIX w. – kon. XIX w., 1924 r.	WEZ
390.	Troszyn	oficyna pałacowa, ob. nieużytkowana	Troszyn nr 12A – 12B działki 328/15, 328/16		2 poł. XIX w. – kon. XIX w.	
391.	Troszyn	budynek inwentarski, ob. magazyn w zespole folwarcznym	Troszyn nr 12D działka nr 328/17		2 poł. XIX w. – kon. XIX w.	
392.	Troszyn	budynek inwentarski z częścią maga-zynową w zespole folwarcznym	Troszyn nr 12D działka nr 328/17		2 poł. XIX w. – kon. XIX w.	
393.	Troszyn	chlewnia, ob. magazyn w zespole	Troszyn nr 12D		2 poł. XIX w. – kon.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		folwarcznym	działka nr 328/17		XIX w.	
394.	Troszyn	chlewnia w zespole folwarcznym	Troszyn bn działka nr 329/3		kon. XIX w.	
395.	Troszyn	elewator w zespole folwarcznym	Troszyn bn działka nr 329/3		1924 r.	WEZ
396.	Troszyn	kuźnia, ob. remiza strażacka i portiernia w zespole folwarcznym	Troszyn bn działka nr 69/147		1896 r.	WEZ
397.	Troszyn	obora z częścią magazynową w zespole folwarcznym	Troszyn bn działka nr 329/3		pocz. XX w.	WEZ
398.	Troszyn	stajnia, ob. magazyn w zespole folwarcznym	Troszyn nr 12D działka nr 328/17		kon. XIX w.	WEZ
399.	Troszyn	stajnia z powozownią i garażem w zespole folwarcznym, ob. świetlica wiejska	Troszyn bn działka nr 328/5		2 poł. XIX w. – kon. XIX w.	
400.	Troszyn	stodoła, ob. nieużytkowana w zespole folwarcznym	Troszyn nr 12D działka nr 328/17		2 poł. XIX w. – kon. XIX w.	
401.	Troszyn	stodoła, ob. magazyn w zespole folwarcznym	Troszyn bn działka nr 329/3		ok. 1924 r.	
402.	Troszyn	dom (chałupa)	Troszyn nr 7		1 ćw. XX w.	
403.	Troszyn	stodoła z częścią inwentarską	Troszyn nr 14		kon. XIX w.	
404.	Troszyn	dom (chałupa)	Troszyn nr 33		XIX/XX w.	
405.	Troszyn	remiza strażacka, ob. budynek gospo-	Troszyn bn		pocz. XX w.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		darczy	działka nr 13/2			
406.	Wierzchlas (Falkenwalde)	historyczny układ ruralistyczny wsi – owalnica	Wierzchlas		XIII w., pierwsza wzmianka w 1333 r.	
407.	Wierzchlas	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	Wierzchlas działka nr 37		pocz. XX w.	WEZ
408.	Wierzchlas	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	Wierzchlas bn działka nr 20		1 poł. XVIII w.	WEZ
409.	Wierzchlas	kamienno-ceglane ogrodzenie z bramą cmentarną	Wierzchlas bn działka nr 20	typowane do wpisu rejestru zabytków	1 poł. XVIII w.	
410.	Wierzchlas	kościół rzymsko-katolicki filialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej	Wierzchlas bn działka nr 20	rej. zab. nr A-985 (stary nr 284, Kl-V-0/30/ 58 z 18.06.1958 r.)	1730 r.	WEZ
411.	Wierzchlas	park pałacowy	Wierzchlas bn działka nr 100/1, 100/2	rej. zab. nr A-1182 (stary nr 244, Kl.V-0/ 303/57 z 25.10.1957 r.)	pocz. XVIII w.	WEZ
412.	Wierzchlas	cmentarz rodowy na terenie parku pałacowego	Wierzchlas bn działka nr 100/1	na terenie parku wpisa-nego do rejestru zabyt-ków	XIX w.	WEZ
413.	Wierzchlas	zespół folwarczny	Wierzchlas bn		ok. 1857 r.	WEZ
414.	Wierzchlas	oficyna pałacowa w zespole folwarcz-nym	Wierzchlas 11 działka nr 101		ok. 1857 r.	WEZ
415.	Wierzchlas	relikty bramy w zespole folwarcznym	Wierzchlas bn		ok. 1857 r.	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
416.	Wierzchlas	część mieszkalna gorzelni, ob. nieużytkowana	Wierzchlas bn działka nr 104/1		ok. 1857 r.	
417.	Wierzchlas	stajnia i obora, ob. stodoła i magazyn w zespole folwarcznym	Wierzchlas bn działka nr 97, 98		ok. 1857 r.	
418.	Wierzchlas	stodoła w zespole folwarcznym	Wierzchlas bn działka nr 97		ok. 1857 r.	WEZ
419.	Wierzchlas	stajnia dla koni wyjazdowych, ob. magazyn w zespole folwarcznym	Wierzchlas bn działka nr 99		ok. 1857 r.	WEZ
420.	Wierzchlas	stodoła	Wierzchlas nr 6		XIX/XX w.	WEZ
421.	Wierzchlas	dom młynarza, ob. nieużytkowany	Wierzchlas nr 9		4 ćw. XIX w.	
422.	Wierzchlas	dom	Wierzchlas nr 16		XIX/XX w.	
423.	Wierzchlas	remiza strażacka, ob. budynek gospodarczy	Wierzchlas bn działka nr 18		pocz. XX w.	
424.	Zielin (Sellin)	historyczny układ ruralistyczny wsi – wielodrożnica z czytelną pierwotną owalnicą	Zielin		XIII w., 1334 r. – pierwsza wzmianka	
425.	Zielin	cmentarz ewangelicki, ob. czynny	ul. Witosa bn działka nr 710, 711		1920 r.	WEZ
426.	Zielin	cmentarz przykościelny, ob. nieczynny	ul. Witosa bn działka nr 1		2 poł. XIII w.	WEZ
427.	Zielin	pomnik ku czci mieszkańców wsi poległych w I. wojnie światowej, ob. ka-	ul. Witosa bn działka nr 1		1914-1918	

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Forma ochrony	Czas powstania	Uwagi
		pliczka				
428.	Zielin	kamienno-ceglane ogrodzenie z bramami cmentarnymi	ul. Witosa bn działka nr 1		2 poł. XIII w., 2 poł. XIX w.	
429.	Zielin	kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	ul. Witosa bn działka nr 1	rej. zab. nr A-993 (stary nr 153, Kl-V-0/154/56 z 01.08.1956 r.)	2 poł. XIII w., 1704 r. - wieża	WEZ
430.	Zielin	pałac, ob. budynek szkoły	ul. Witosa nr 48	rej. zab. nr A-1046 (stary nr 930, Kl-20/27/65 z 22.12.1965 r.)	1720 r.	WEZ
431.	Zielin	park pałacowy	ul. Witosa nr 48 działki nr: 612/1, 612/2, 617, 869, 870 oraz część działki 619	rej. zab. nr A-1046 (stary nr 930, Kl.I.5340/52/80 z 03.12.1980 r.)	XVIII w.	WEZ
432.	Zielin	budynek inwentarski z przejazdem bramnym	ul. Witosa nr 32		2 poł. XIX w.	
433.	Zielin	budynek inwentarski	ul. Witosa nr 56		ok. 1850 r.	
434.	Zielin	stodoła	ul. Witosa nr 56		1850 r.	

ZAŁĄCZNIK NR 1
Przykładowe priorytety, kierunki działań i zadania

Priorytet I. ***Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania Gminy***	
Kierunek działań	**Zadania**
I.1. Zapisy dotyczące ochrony zabytków w dokumentach strategicznych i planistycznych Gminy	• przyjęcie przez Radę Miejską w Mieszkowicach „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Mieszkowice na lata 2014-2017" oraz okresowe monitorowanie jego realizacji; • coroczna aktualizacja „Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych" na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych; • uwzględnienie w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice działań ukierunkowanych na ochronę zabytków,
I.2. Planowanie przestrzenne	• uwzględnianie ochrony zabytków poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; • aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod względem ochrony krajobrazu kulturowego; • w przypadku braku obowiązującego planu miejscowego należy uwzględnić obiekty zabytkowe i objęcie ich nadzorem konserwatorskim w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego;

	• wspieranie badań i opracowań wykonywanych dla potrzeb planowania przestrzennego, programów ochrony dziedzictwa kulturowego gminy, obszarów planowanych pod inwestycje.
I.3. Gminna ewidencja zabytków	• bieżąca aktualizacja kart adresowych gminnej ewidencji zabytków; • sukcesywna weryfikacja obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków; • uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków w przypadku nowych obiektów, które dotychczas nie zostały rozpoznane; • wykreślanie z gminnej ewidencji zabytków obiektów, które zostały rozebrane, zniszczone lub w wyniku przeprowadzonych prac modernizacyjnych lub robót budowlanych utraciły walory zabytkowe.
I.4. Budowa gminnego systemu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	• współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie; • organizowanie szkoleń dla urzędników, nauczycieli i organizatorów życia kulturalnego w zakresie wiedzy o krajobrazie kulturowym regionu oraz metod ochrony zabytków i opieki nad nimi; • wyodrębnienie w strukturze Urzędu Miejskiego w Mieszkowicach stanowiska ds. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Priorytet II. ***Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania***	
Kierunek działań	**Zadania**
II.1. Utrzymanie zabytków stanowiących własność Gminy lub użytkowanych przez nią	• prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność Gminy Mieszkowice (w ramach opracowanego planu remontów); • podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością Gminy Mieszkowice; • kontynuowanie prac konserwatorskich przy średniowiecznych murach obronnych w Mieszkowicach; • dalsza realizacja inwestycji w ramach „Rewitalizacji kamienic położonych na terenie Starego Miasta w Mieszkowicach"; • realizacja zadań „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Mieszkowice na lata 2010-2016".
II.2. Dofinansowywanie z budżetu Gminy zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami	• zapewnienie w budżecie Gminy Mieszkowice środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad nimi w ramach zadań własnych; • realizowanie Uchwały Nr XXXI/244/2013 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 września 2013 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice.
II.3. Zabezpieczenie zabytków przed pożarem,	• udzielanie dotacji na montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej obiektów zabytkowych, zabezpieczeń przeciw włamaniom;

zniszczeniem i kradzieżą	• promowanie zasadności odpowiedniego zabezpieczenia zabytków; • wspomaganie właścicieli i użytkowników zabytków w prowadzeniu działań prewencyjnych i ochronnych.
II.4. Propagowanie zasad prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków	• opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań; • stosowanie działań dyscyplinujących w stosunku do osób, które nie sprawują należytej opieki nad zabytkiem, określonej w art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami; • uwzględnianie w umowach sprzedaży/ dzierżawy/ najmu itp. warunków właściwego użytkowania obiektów zabytkowych oraz obowiązku przeprowadzenia prac remontowych w określonym terminie.

Priorytet III. ***Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych***	
Kierunek działań	**Zadania**
III.1. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym krajobrazie kulturowym	• edukacja regionalna – tworzenie programów nauczania uwzględniających dziedzictwo kulturowe dla wszystkich poziomów nauczania; • wspieranie projektów edukacyjnych poświęconych upowszechnianiu historii i zabytków; • kontynuowanie „Czelińskich spotkań archeologicznych”; • współpraca przy współtworzeniu edycji Europejskich Dni Dziedzictwa, których organizacja ma na celu wzmacnianie społecznej współodpowiedzialności za stan zabytków (wrzesień – każdego roku); • zaangażowanie w organizowaniu imprez upamiętniających wydarzenia historyczne (np.

	wieczornice, akademie).
III.2. Eksponowanie walorów kulturowych Gminy poprzez turystykę, edukację i promocję	• współpraca z Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu i wspieranie działalności Muzeum Pamiątek 1. Armii Wojska Polskiego w Starych Łysogórkach i Muzeum Wojsk Inżynieryjnych 1 Armii Wojska Polskiego w Gozdowicach; • utworzenie nowego kulturowego szlaku pamięci: Zachodniopomorski Szlak Muzeów Wojskowych – Szlakiem 1. Armii Wojska Polskiego; • wspieranie rozwoju Izby Pamiątek Regionalnych; • organizacja i pomoc przy realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym; • wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej; • opracowanie i organizacja tras oraz ścieżek edukacyjnych z wykorzystaniem zabytków i walorów przyrodniczych; • wykonanie nowych oraz uzupełnienie i odnowienie istniejących tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.
III.3. Badania i studia nad dziedzictwem kulturowym Gminy Mieszkowice	• współpraca ze środowiskami naukowymi – wspieranie badań i studiów nad zasobem kulturowym i jego ochroną; • upowszechnianie wyników badań naukowych w wydawnictwach, na konferencjach naukowych, seminariach, poprzez multimedia, itp.; • współpraca z Działem Archeologii Muzeum Narodowego w Szczecinie w celu kontynuowania prac wykopaliskowych na stanowiskach archeologicznych w Czelinie i Starych Łysogórkach.
III.4. Promocja i rozbudowa gminnego systemu	• bieżąca aktualizacja platformy internetowej Urzędu Miejskiego w Mieszkowicach pod względem wszechstronnej bazy informacji o zabytkach zlokalizowanych na terenie miasta i gminy oraz wydarzeń związanych z dziedzictwem kulturowym;

informacyjnego o zabytkach	• dotowanie i promowanie wydawnictw dotyczących zabytków (pocztówki, mapy, foldery, publikacje popularno-naukowe).
III.5. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki	• rozwój tematycznych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, wodnych, samochodowych, kolejowych, konnych) promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Mieszkowice (w oparciu o wydarzenia historyczne, zespoły zabytków); • wspieranie finansowe i organizacyjne inicjatyw na rzecz budowy tematycznych szlaków turystycznych promujących dziedzictwo kulturowe regionu; • wspieranie działań na rzecz włączenia gminy Mieszkowice do krajowej i europejskiej sieci szlaków kulturowych; • opracowanie modułu dydaktycznego dla planowanych i rozwijanych szlaków.

ZAŁĄCZNIK NR 2

UCHWAŁA Nr XXXI/244/2013

RADY MIEJSKIEJ W MIESZKOWICACH

z dnia 26 września 2013 r.

w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice.

(Szczecin, dnia 16 października 2013 r.)

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 459) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390; z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 857; z 2007 r. Nr 192, poz. 1394; z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804; z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871) Rada Miejska w Mieszkowicach uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Uchwała określa:

1) zasady ubiegania się o dotację na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;

2) rodzaj danych i informacji, które należy umieścić we wniosku o dotację;

3) tryb postępowania z wnioskiem o udzielenie dotacji;

2. Znaczenie użytych w uchwale pojęć dotyczących zabytków lub czynności z nimi związanych określają przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzeń wydanych na podstawie tej ustawy.

3. Ilekroć w uchwale jest mowa o:

1) pracach lub robotach budowlanych przy zabytku - należy przez to rozumieć prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;

2) beneficjencie - należy przez to rozumieć podmiot, któremu na zasadach określonych niniejszą uchwałą przyznano dotację z budżetu Gminy Mieszkowice na prace lub roboty budowlane przy zabytku;

3) środkach publicznych - należy przez to rozumieć publiczne środki finansowe określone przepisami o finansach publicznych.

§ 2. Z budżetu Gminy Mieszkowice mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac lub robót budowlanych przy zabytku ruchomym lub nieruchomym, wpisanym indywidualnie do rejestru zabytków, jeżeli zabytek ten łącznie spełnia następujące kryteria:

1) znajduje się na stałe na obszarze Gminy Mieszkowice;

2) jest w złym stanie technicznym;

3) posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców Gminy Mieszkowice;

§ 3. O dotację może się ubiegać każdy podmiot będący właścicielem zabytku, a także podmiot, który do tego zabytku posiada tytuł prawny wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego z uwzględnieniem zapisu § 2 ust. 1.

§ 4. 1. Podmioty uprawnione do ubiegania się o przyznanie dotacji zobowiązane są do złożenia pisemnego wniosku o jej przyznanie do Burmistrza Mieszkowic.

2. Wniosek na planowane prace lub roboty budowlane składa się do 30 września roku poprzedzającego rok, w którym będą wykonane.

3. Termin, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotację na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku lub wynikające z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa korzystających z obiektu.

4. Wnioski o przyznanie dotacji w 2014 r. można składać do 30 kwietnia 2014 r.

5. Wnioski o dotacje złożone po terminie nie będą rozpatrywane.

§ 5. 1. Podmiot ubiegający się o przyznanie dotacji winien złożyć wniosek o dotację wraz z następującymi załącznikami:

1) decyzja o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty;

2) dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem;

3) harmonogram oraz kosztorys przewidywanych prac lub robót ze wskazaniem źródeł finansowania;

4) decyzja właściwego organu ochrony zabytków zezwalająca na przeprowadzenie prac lub robót budowlanych przy zabytku;

5) projekt i pozwolenie na budowę, gdy wniosek dotyczy prac lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym (jeżeli wynika to z przepisów prawa budowlanego) lub program prac, gdy wniosek dotyczy prac przy zabytku ruchomym;

6) informacja o środkach publicznych przyznanych z innych źródeł na te same prace lub roboty budowlane przy zabytku oraz informacja o wystąpieniu z wnioskiem o takie środki skierowanym do innych podmiotów;

7) wykaz prac lub robót wykonanych przy danym zabytku w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku, z podaniem łącznej wysokości nakładów, w tym wysokość dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych;

8) oświadczenie o wysokości środków własnych, przeznaczonych na wykonanie prac lub robót budowlanych;

9) dokumentacja fotograficzna zabytku;

2. Złożenie wniosku o dotację, o którym mowa w ust. 1, nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji, nie gwarantuje się również przyznania dotacji w wysokości oczekiwanej przez składającego wniosek.

§ 6. 1. Dotacje przyznaje Rada Miejska w Mieszkowicach w drodze uchwały określającej:

1) nazwę podmiotu otrzymującego dotację;

2) prace lub roboty budowlane przy obiekcie zabytkowym, na których wykonanie przyznano dotację;

3) kwotę dotacji do przekazania w roku budżetowym.

2. Przy ustalaniu wysokości przyznawanych dotacji Rada Miejska w Mieszkowicach uwzględnia kwotę zaplanowaną na ten cel w budżecie Gminy Mieszkowice.

§ 7. Burmistrz Mieszkowic niezwłocznie ogłasza uchwałę o przyznaniu dotacji na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego i w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 8. Wzory formularza wniosku o udzielenie dotacji oraz sprawozdania z realizacji zadania określi Burmistrz Mieszkowic w drodze zarządzenia.

§ 9. Traci moc uchwała Nr XXII/171/08 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 18 września 2008 r. w sprawie określenia zasad dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

§ 10. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Mieszkowic.

§ 11. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego.

Zarządzenie Nr 536/2013
Burmistrza Mieszkowic
z dnia 20 listopada 2013 r.

w sprawie określenia wzorów formularza wniosku o udzielenie dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice oraz formularza sprawozdania z wykorzystania dotacji.

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, 645), w związku z § 8 Uchwały Nr XXXI/244/2013 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 26 września 2013 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice, zarządzam co następuje:

§ 1. Określa się formularz wniosku o udzielenie z budżetu Gminy Mieszkowice dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice, stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Określa się formularz sprawozdania z wykorzystania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice, stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Załącznik nr 1
do Zarządzenia Nr 536/2013
Burmistrza Mieszkowic
z dnia 20 listopada 2013 r.

WNIOSEK

o udzielenie z budżetu Gminy Mieszkowice
dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice

I. WNIOSKODAWCA:
Nazwa wnioskodawcy
……
Forma organizacyjno-prawna
……
Adres wnioskodawcy
……
……
tel……
fax……
Nr NIP …… **oraz Regon** ……
Numer rachunku bankowego wnioskodawcy
……
Osoba uprawniona do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań finansowych
……

II. DANE O ZABYTKU
Nazwa zabytku
……
……
Dane o zabytku uwidocznione w rejestrze zabytków
……
……
Adres położenia zabytku
……
……
Tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem
……
……
Uzyskane pozwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wydane przez właściwy organ ochrony zabytków
……
……
Uzyskane pozwolenie na przeprowadzenie robót budowlanych przy zabytku wydane przez właściwy organ administracji architektoniczno-budowlanej
……
……

III. SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE O PRACACH KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBOTACH BUDOWLANYCH

1. Zakres rzeczowy prac lub robót planowanych do wykonania w …….. roku

……
……
……
……
……
……
……

2. Aktualny stan zachowania i zagrożenia zabytku

……
……

3. Uzasadnienie konieczności przeprowadzenia prac lub robót

……
……
……
……

4. Wykaz prac lub robót przeprowadzonych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wysokości poniesionych nakładów, w tym ze środków publicznych np. gminy, powiatu, województwa, budżetu państwa, „Funduszu Kościelnego", Unii Europejskiej:

Rok	Zakres przeprowadzonych prac	Wartość poniesionych nakładów	Dotacje ze środków publicznych (wysokość dotacji, źródło i wskazanie prac, na które zostały przeznaczone)

IV. KOSZTY I HARMONOGRAM REALIZACJI ZADANIA:

1. Przewidywane koszty realizacji zadania z wyszczególnieniem źródeł ich finansowania:

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	ŚRODKI FINANSOWE WEDŁUG PLANU	
	Kwoty (w złotych)	%
Ogółem		**100%**
Wnioskowana kwota dotacji celowej		

Środki własne deklarowane przez wnioskodawcę		
Inne źródła finansowania zadania: (należy wpisać na jakiej podstawie przyznano lub zapewniono środki finansowe)		
- z budżetu państwa		
- z budżetu jednostek samorządu terytorialnego		
- z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków		
- inne źródła (wymienić jakie)		

2. Informacja o wystąpieniu (lub planowaniu wystąpienia) o środki z innych źródeł:

Źródło planowanego dofinansowania	Wnioskowana kwota

3. Harmonogram prac i preliminarz całkowitych kosztów zadania:

Termin przeprowadzenia prac (w układzie chronologicznym)	**Rodzaj prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych** (rodzaj kosztów)	**Koszt ogółem (zł brutto)**	**Koszty (zł) z podziałem na źródła finansowania**		
			dotacja z budżetu Gminy Mieszkowice (brutto)	**środki własne (brutto)**	**inne źródła (brutto)**
Razem:					

4. Uzasadnienie dotyczące wysokości wnioskowanej dotacji, jeśli wnioskuje się o dotację w wysokości powyżej 50% nakładów koniecznych na wykonanie zadania:

……
……
……
……

5. Dodatkowe informacje mogące mieć znaczenie przy ocenie wniosku:

……
……
……
……
……

Wykaz załączników do wniosku:

1) decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków,
2) dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem, wydany nie wcześniej niż 3 miesiące przed datą złożenia wniosku,
3) dokumenty określające osobowość prawną wnioskodawcy,
4) kosztorys przewidywanych prac lub robót (w tym prac związanych z przygotowaniem dokumentacji konserwatorsko-technicznej),
5) zalecenia konserwatorskie wydane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków określające zakres i sposób realizacji planowanego zadania lub pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie prac lub robót budowlanych, które mają być przedmiotem dotacji,
6) projekt i pozwolenie na budowę, gdy wniosek dotyczy prac lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym (jeżeli wynika to z przepisów prawa budowlanego) lub program prac, gdy wniosek dotyczy prac przy zabytku ruchomym,
7) oświadczenie o wysokości środków własnych, przeznaczonych na wykonanie prac lub robót budowlanych przy zabytku objętym wnioskiem,
8) fotograficzna dokumentacja aktualnego stanu zachowania zabytku,
9) w przypadku kościelnych osób prawnych pisemna akceptacja planowanych działań, uzyskana od Kurii Biskupiej - dla parafii rzymskokatolickich

pieczęć wnioskodawcy

podpis osoby upoważnionej do składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy

Załącznik nr 2
do Zarządzenia Nr 536/2013
Burmistrza Mieszkowic
z dnia 20 listopada 2013 r.

SPRAWOZDANIE

z wykorzystania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze Gminy Mieszkowice

Niniejszym przedkładam sprawozdanie merytoryczne i finansowe z wykonania prac przy obiekcie zabytkowym w okresie od ..... do .....
objętych Umową dotacji z dnia .....

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

(opis wykonanych prac)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SPRAWOZDANIE FINANSOWE

1. Zestawienie kosztów uwzględniające źródła finansowania

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	ŚRODKI FINANSOWE WEDŁUG PLANU	
	kwoty (w złotych)	%
Koszt zadania ogółem		100%
Kwota otrzymanej dotacji z budżetu Gminy Mieszkowice		
Środki własne		
Inne źródła finansowania zadania:		
- z budżetu państwa		

- z budżetu innych jednostek samorządu terytorialnego		
- z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków		
- inne źródła (wymienić jakie):		

2. Zestawienie wykonanych prac i poniesionych kosztów:

Termin wykonania prac (w układzie chronologicznym)	**Rodzaj wykonanych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych (rodzaj kosztów)**	**Koszt ogółem (zł brutto)**	**Koszty (zł) z podziałem na źródła finansowania**		
			dotacja z budżetu Gminy Mieszkowice (zł brutto)	**środki własne (zł brutto)**	**inne źródła (zł brutto)**
Razem:					

3. Zestawienie faktur i rachunków opłaconych ze środków otrzymanej dotacji:

Lp.	Wystawca	Nazwa wydatku / rodzaj kosztów	Nr faktury/ rachunku	Data wyst. faktury /rachunku	Kwota wydatku (w zł)	z tego ze środków z dotacji (w zł)	Termin realizacji płatności
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1							
2							
3							
4							
5							
RAZEM WYDATKI			**x**	**x**			**x**

Załączniki:

1) *poświadczone za zgodność z oryginałem kserokopie faktur i rachunków, dokumentujących realizację zadania, opłaconych w całości lub w części ze środków otrzymanej dotacji, opatrzonych pieczęcią podmiotu oraz adnotacją: „Faktura w kwocie ..... zł opłacona została ze środków otrzymanej dotacji z Gminy Mieszkowice w ramach umowy z dnia ....., na realizację zadania pn .....”,*
2) *do każdej opłaconej faktury lub rachunku należy dołączyć dowód zapłaty,*
3) *poświadczone za zgodność z oryginałem kserokopie umów z wykonawcami prac przy zabytku, jeżeli takie zostały zawarte,*
4) *poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia protokołu odbioru prac, zatwierdzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,*
5) *poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia pozwolenia na użytkowanie lub zgłoszenie zakończenia robót*
6) *dokumentacja fotograficzna wykonanych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku*

Oświadczam /my, że:

1) wszystkie podane w niniejszym sprawozdaniu informacje, a także załączniki do sprawozdania są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym,
2) wykorzystanie środków z dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane nastąpiło zgodnie z ich przeznaczeniem, w sposób celowy, i oszczędny,
3) wszystkie kwoty wymienione w zestawieniu faktur i rachunków zostały faktycznie poniesione.

pieczęć Dotowanego	*data*	*podpisy wraz z pieczęciami imiennymi*

ZAŁĄCZNIK NR 3

ZARZĄDZENIE NR 1/2013
ZACHODNIOPOMORSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW
W SZCZECINIE
z dnia 24 stycznia 2013 r.

w sprawie wprowadzenia procedur trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

§ 1

1. Na podstawie § 7 ust. 6,7,8 oraz § 9 pkt 17 regulaminu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie, stanowiącego załącznik do zarządzenia Nr 583/2010 Wojewody Zachodniopomorskiego w Szczecinie z dnia 14 października 2010 r. w sprawie nadania regulaminu Wojewódzkiemu Urzędowi Ochrony Zabytków w Szczecinie, w związku z art. 74 pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), wprowadza się procedury w sprawie trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

2. Procedury stanowią załącznik do niniejszego zarządzenia Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

§ 2

Traci moc Zarządzenie Nr 4/2006 Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z dnia 02 kwietnia 2006 r. w sprawie wprowadzenia procedur dotyczących udzielania dotacji celowych ZWKZ na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz na zadania zlecone uprawnionym podmiotom tj. organizacjom pozarządowym.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Załącznik do zarządzenia ZWKZ nr 1/2013 z dnia 24.01.2013 r.

PROCEDURY
Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie
w sprawie trybu i zasad udzielania dotacji celowej przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego

na podstawie art. 74 pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 06 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 940 ze zm.)

Rozdział I
Zasady ogólne

§ 1.

Niniejsze Procedury określą zasady udzielania dotacji z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Zachodniopomorski, na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego, sposób jej rozliczania i kontroli wykorzystania przyznanych środków oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji.

§ 2.

1. Z budżetu państwa, z części będącej w dyspozycji Wojewody Zachodniopomorskiego, której dysponentem jest Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, zwany później ZWKZ, mogą być udzielane dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdującym się na obszarze województwa zachodniopomorskiego, zwane dalej „dotacje".
   Dotacje, o których mowa w ust. 1, mogą być przyznawane na dofinansowanie:

   1) nakładów koniecznych na planowane do wykonania prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku (prace planowane);

   2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji (refundacja poniesionych nakładów).

2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2 (jako refundacji poniesionych nakładów), wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3. O dotacje, o których mowa w ust. 1, może ubiegać się każdy podmiot (osoba fizyczna i prawna) posiadający tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.
4. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku może obejmować nakłady określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, ze zmianami) zwanej dalej „ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami" tj.:
   1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
   2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
   3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
   4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
   5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
   6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
   7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
   8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
   9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
   10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
   11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
   12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
   13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
   14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
   15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
   16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
   17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.
5. Dotacja na zadania wymienione w punktach 1-5 może być udzielona w ramach refundacji poniesionych nakładów na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, z zastrzeżeniem § 2 ust. 2, lub jako niezbędny element prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych planowanych do wykonania w jednym zadaniu.
6. Wysokość dotacji, jaka może być udzielona, określa art. 78 z zastrzeżeniem art. 82 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac.
7. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

8. Łączna wysokość dotacji udzielonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz organy stanowiące województwa, powiatu i gminy nie może przekraczać wysokości dofinansowania określonej powyżej.

§ 3.

1. Przyznana kwota dotacji może być niższa od wnioskowanej. Jeżeli wnioskodawca, po uzyskaniu informacji o proponowanej kwocie dotacji, podejmuje się realizacji zadania, jest on zobowiązany, przed podpisaniem umowy o dotację, do aktualizacji zakresu rzeczowo-finansowego zadania, tj. zakresu prac oraz kosztorysu prac lub robót budowlanych.
2. Wnioskodawca w przypadku określonym w ust. 1, zmniejszając zakres prac może zmniejszyć kwotę środków własnych proporcjonalnie do stopnia zmniejszenia dotacji ZWKZ w stosunku do informacji we wniosku, tj. utrzymując procentowy udział środków własnych i procentowy udział środków ZWKZ w koszcie realizacji zadania.
3. Dotacja nie może być przeznaczona na finansowanie kosztów stałych działalności podmiotu ubiegającego się o dotację, ani na zakupy i zadania inwestycyjne oraz prace remontowo-budowlane nie objęte wnioskiem oraz zawartą umową o udzieleniu dotacji.

Rozdział II
Zasady składania wniosków

§ 4.

Udzielenie dotacji może nastąpić na podstawie pisemnego wniosku, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 940).

1. Termin zakończenia prac planowanych do wykonania, określony we wniosku, nie powinien być dłuższy niż do 30 listopada roku, w którym jest planowana dotacja.

2. Do wniosku należy dołączyć na prace planowane:
   1) kopię decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków;
   2) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku, wydany nie wcześniej niż 3 miesiące przed datą złożenia wniosku lub którego aktualność została potwierdzona w tym okresie (np. odpis z księgi wieczystej, wypis z rejestru gruntów);
   3) zgodę wszystkich współwłaścicieli, jeżeli zabytek jest przedmiotem współwłasności, oraz zgodę właściciela, jeżeli o dotację zwraca się użytkownik zabytku;
   4) fotograficzną dokumentację aktualnego stanu zabytku, ze szczególnym uwzględnieniem części zabytku objętej wnioskiem o dofinansowanie, w ilości ok.4 zdjęć w wersji cyfrowej lub papierowej;
   5) pozwolenie Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji;
   6) pozwolenia na budowę, jeżeli prace wymagają takiego pozwolenia;
   7) kosztorys całkowitych kosztów prac lub robót lub kosztorys powykonawczy
   8) zgodę na przetwarzanie danych osobowych w zakresie niezbędnym do udzielenia dotacji;

9) oświadczenie o dysponowaniu zasobem rzeczowym i kadrowym zapewniającym prawidłową obsługę wykonywanych prac.

3. Do wniosku należy dołączyć na prace refundowane:
   1) kopię decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków;
   2) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku, wydany nie wcześniej niż 3 miesiące przed datą złożenia wniosku lub którego aktualność została potwierdzona w tym okresie (np. odpis z księgi wieczystej, wypis z rejestru gruntów);
   3) zgodę wszystkich współwłaścicieli, jeżeli zabytek jest przedmiotem współwłasności, oraz zgodę właściciela, jeżeli o dotację zwraca się użytkownik zabytku;
   4) fotograficzną dokumentację aktualnego stanu zabytku, ze szczególnym uwzględnieniem części zabytku objętej wnioskiem o dofinansowanie, w ilości ok.4 zdjęć w wersji cyfrowej lub papierowej;
   5) pozwolenie Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji;
   6) pozwolenia na budowę, jeżeli prace wymagają takiego pozwolenia;
   7) kosztorys powykonawczy
   8) oryginały rachunków i faktur za przeprowadzone prace
   9) zestawienie rachunków i faktur ze wskazaniem wystawcy, daty wystawienia i numeru rachunku lub faktury oraz z wyszczególnieniem przedmiotu i wysokości wydatków
   10) protokół odbioru przez ZWKZ wykonanych prac
   11) zgodę na przetwarzanie danych osobowych w zakresie niezbędnym do udzielenia dotacji ;
   12) oświadczenie o dysponowaniu zasobem rzeczowym i kadrowym zapewniającym prawidłową obsługę wykonywanych prac.
4. Wszystkie załączniki do wniosku będące kopiami dokumentów powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osobę upoważnioną do reprezentowania Wnioskodawcy lub wydający je urząd.
5. Opis wymaganych załączników do wniosku zawiera załącznik nr 3 do niniejszych procedur.

§ 5.

1. Złożenie wniosku nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji, ani z przyznaniem jej we wnioskowanej wysokości.
2. Wniosek złożony po obowiązującym terminie pozostawia się bez rozpatrzenia.
3. Jeżeli do wniosku nie zostaną załączone wymagane załączniki, lub będą one zawierały błędy, wnioskodawca zostanie wezwany do ich złożenia w terminie siedmiu dni. O zachowaniu terminu decyduje data wpływu do Urzędu pisma w sprawie. Po bezskutecznym upływie terminu, wniosek pozostawia się bez rozpatrzenia.

Rozdział III
Zasady naboru i rozpatrywania wniosków

§ 6.

1. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie ogłasza nabór wniosków o udzielenie dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy

zabytku wpisanym do rejestru zabytków w roku budżetowym, w którym zostanie ona udzielona, w terminie nie krótszym niż 30 dni przed datą zakończenie naboru wniosków, pod warunkiem uzyskania przez ZWKZ stosownego pełnomocnictwa. Terminy zakończenia naboru wniosków określa się na:

1) 28 lutego danego roku dla prac planowanych do wykonania;
2) 30 czerwca danego roku dla wniosków o refundację poniesionych nakładów.

2. Informacja o naborze wniosków jest podawana do publicznej wiadomości poprzez:
   1) informację w wersji skróconej umieszczoną na stronie internetowej WUOZ w Szczecinie
   2) informację w wersji pełnej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej WUOZ w Szczecinie
   3) ogłoszenie w prasie lokalnej o zasięgu wojewódzkim,
   4) ogłoszenie wywieszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie WUOZ w Szczecinie i Delegaturze w Koszalinie.
3. O dacie złożenia wniosku decyduje data złożenia do WUOZ w Szczecinie, Delegatury w Koszalinie lub data dzienna stempla pocztowego, w przypadku nadania wniosku droga pocztową.
4. Złożone wnioski o udzielenie dotacji rozpatruje się na zasadzie konkursu ofert.

§ 7.

1. Sprawy związane ze wstępną oceną wniosków pod względem formalnym, przygotowaniem umów i rozliczaniem dotacji prowadzi właściwa komórka merytoryczna w WUOZ w Szczecinie lub wyznaczeni przez ZWKZ pracownicy.
2. Wnioski o udzielenie dotacji są rozpatrywane przez Komisję powoływaną przez ZWKZ mocą zarządzenia, w której skład wchodzą wyznaczeni pracownicy - przedstawiciele wydziałów merytorycznych WUOZ w Szczecinie oraz przedstawiciel Delegatury w Koszalinie, w ilości 3-5 osób.
3. Do zadań Komisji, o której mowa w ust. 2, należy:
   1) dokonanie oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków;
   2) przygotowanie propozycji zadań, na które rekomenduje się udzielenie dotacji w danym roku, z podaniem wysokości kwot oraz przedstawienie jej ZWKZ.
4. Szczegółowe zasady i tryb pracy Komisji określa ZWKZ w regulaminie, stanowiącym załącznik do niniejszych procedur.
5. Przy formułowaniu opinii przez Komisję, jako podstawowe, zastosowanie mają następujące kryteria:
   1) znaczenie zabytku dla dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej, artystycznej, w tym uznanie zabytku za Pomnik Historii,
   2) stan zachowania w jakim znajduje się obiekt zabytkowy i zagrożenia wobec zabytku
   3) podjęte wcześniej prace, tj. kontynuacja prac przy obiekcie zabytkowym
   4) poprawność prowadzenia przez Wnioskodawcę wcześniejszych prac przy zabytku i rozliczania dotacji ZWKZ w poprzednich latach.

§ 8.

1. Decyzję o udzieleniu lub nie udzieleniu dotacji podejmuje ZWKZ, po zapoznaniu się z opinią i rekomendacją Komisji.
2. Od decyzji ZWKZ nie przysługuje tryb odwoławczy.

3. Dotacje udzielane są na podstawie umowy między ZWKZ a Wnioskodawcą.
4. Przy rozpatrywaniu wniosków o udzielenie dotacji nie mają zastosowania przepisy Kodeksu Postępowania Administracyjnego.

Rozdział IV
Zasady zawierania i rozliczania umów

§ 9.

1. Wnioskodawcy, którym została przyznana dotacja, zawiadamiani są pisemnie o decyzji ZWKZ. W piśmie Wnioskodawcy mogą być jednocześnie wzywani, w wyznaczonym terminie, do złożenia określonych dokumentów niezbędnych do podpisania umowy, np.:
   1) dokumentu, z którego wynika prawo do reprezentowania podmiotu, w którego władaniu znajduje się obiekt zabytkowy (np. nominację na proboszcza parafii czy powołanie na stanowisko dyrektora instytucji);
   2) kopii dokumentu tożsamości;
   3) deklaracji wykonania zadania i akceptacji proponowanej kwoty dotacji;
   4) zaktualizowanego zakresu rzeczowo-finansowego i kosztorysu;
   5) w razie potrzeb innego, wskazanego w piśmie WUOZ, niezbędnego do podpisania umowy, dokumentu.
2. Niezłożenie dokumentów, o których mowa w ust. 1 w wyznaczonym terminie skutkuje odmową zawarcia
   umowy o udzielenie dotacji i cofnięciem proponowanej dotacji.

§ 10.

1. Przekazanie dotacji następuje na podstawie pisemnej umowy, zawieranej pomiędzy ZWKZ a Wnioskodawcą.
2. Umowa, o której mowa w ust.1, określa szczegółowe warunki, sposób przekazania, rozliczenia i kontroli dotacji, m.in.:
   1) zakres planowanych prac lub robót oraz termin ich realizacji;
   2) wysokość przyznanej dotacji celowej oraz termin i tryb jej płatności;
   3) tryb kontroli wykonania umowy;
   4) sposób i termin rozliczenia przyznanej dotacji;
   5) warunki, sposób i termin zwrotu niewykorzystanej dotacji albo dotacji wykorzystanej niezgodnie
   z przeznaczeniem;
   6) zobowiązanie podmiotu dotowanego do wydatkowania środków w ramach przyznanej dotacji celowej
   z zastosowaniem zasad równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości;
   7) zobowiązanie podmiotu dotowanego do pisemnego zgłoszenia rozpoczęcia i zakończenia prac lub robót, na które została przyznana dotacja;
   8) zobowiązanie podmiotu dotowanego do umieszczenia na lub przy zabytku informacji o udzieleniu przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotacji na prace lub roboty przy zabytku, zarówno w trakcie ich prowadzenia jak i po ich zakończeniu przez okres 3 lat.

§ 11.

1. Rozliczenie wykorzystania dotacji następuje na warunkach określonych w umowie, o której mowa w § 10.
2. Dotacje ZWKZ wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem podlegają zwrotowi do budżetu Województwa Zachodniopomorskiego wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w terminie do 7 dni od daty otrzymania wezwania do zapłaty.
3. W przypadku niewykonania dotowanego zadania w całości bądź też niewykorzystania części przekazanych środków dotacji, środki te podlegają zwrotowi na zasadach określonych w umowie.
4. WUOZ zastrzega sobie prawo przeprowadzania kontroli na każdym etapie realizacji prac lub robót, na które została przyznana dotacja celowa, o której mowa w par. 2.
5. Wzór umowy stanowi załącznik nr 2 do niniejszych procedur.
6. Wykaz dokumentów niezbędnych do rozliczenia umowy stanowi załącznik nr 4 do niniejszych procedur.

§ 12.

WUOZ w Szczecinie prowadzi wykaz udzielonych dotacji oraz informuje inne organy uprawnione do udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków o dotacjach udzielonych ze swojego budżetu, tj. MKIDN, Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, właściwy miejscowo dla położenia zabytku organ stanowiący powiatu i gminy.

ZWKZ

Ewa Stanecka

Załącznik Nr 1 do Procedur WUOZ w Szczecinie
w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie (..)
z dnia 24 stycznia 2013 r.

Umowa nr ……
o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Zachodniopomorski
na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

W dniu…… w Szczecinie, pomiędzy: Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków …… Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie, ……,

a

……,

reprezentowanym przez

……

zwanym dalej *Beneficjentem*
została zawarta umowa o udzieleniu dotacji celowej z budżetu państwa na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku.

§1

1.*Beneficjent* w terminie do dnia …… przeprowadzi następujące prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane: …….. przy obiekcie ……. , położonym w ……. województwo zachodniopomorskie, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem ……., dla którego przedstawiono następujący dokument potwierdzający prawo dysponowania zabytkiem: …… Prace zakończone będą sporządzeniem przez przedstawiciela WUOZ w Szczecinie lub Delegaturę w Koszalinie protokołu odbioru prac lub robót przy zabytku.

2. Na przeprowadzenie prac lub robót, o których mowa w ust. 1, *Beneficjent* uzyskał pozwolenie Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, nr……..

3. *Beneficjent* oświadcza, iż jest stan prawny zabytku, o którym mowa w ust. 1. nie uległ zmianie.

4. *Beneficjent* oświadcza, że nie utracił prawa do ubiegania się o przyznanie dotacji na podstawie art. 169 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U.2009 r. nr 157 poz.1240 z późn. zm.)

§ 2

1. Nakłady konieczne na przeprowadzenie prac lub robót, o których mowa w § 1 ust. 1, na pokrycie których, została udzielona dotacja, określa się na: **…… zł***, słownie: ……,* na podstawie zweryfikowanego kosztorysu wstępnego.
2. Na dofinansowanie tych prac lub robót Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie przeznaczy z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Zachodniopomorski środki finansowe w wysokości: **…….. zł**, *słownie: ……..,* co stanowić będzie **…… %** wydatków określonych w ust.1.

§ 3

1. Dotacja zostanie przekazana na rachunek bankowy *Beneficjenta* nr **…… maksymalnie w dwóch ratach, w formie proporcjonalnej**, tj. zgodnej z procentem określonym w § 2 ust.2, refundacji poniesionych wydatków, po przedłożeniu rachunków za wykonane prace lub roboty przy zabytku oraz zakup materiałów do przeprowadzenia prac określonych w § 1 ust. 1.
2. *Beneficjent* jest zobowiązany do dostarczenia dowodu wpłaty za przedłożone rachunki i faktury w terminie **10 dni** od dnia otrzymania raty dotacji.
3. *Beneficjent* oświadcza, że jest jedynym posiadaczem wskazanego w ust. 1 rachunku bankowego i zobowiązuje się do utrzymania tego rachunku nie krócej, aniżeli do chwili dokonania z ZWKZ ostatecznych rozliczeń wynikających z umowy.
4. Termin przekazania dotacji lub jej raty uzależnia się od posiadania środków finansowych przeznaczonych na ten cel na rachunku Wojewody Zachodniopomorskiego, w ramach limitów określonych przez Ministra Finansów.

§ 4

1. W celu otrzymania ostatniej raty i rozliczenia dotacji, *Beneficjent* złoży w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Szczecinie następujące dokumenty:
   1) protokół: potwierdzający odbiór przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków prac lub robót, o których mowa w § 1 ust. 1,
   2) oryginały rachunków lub faktur za wykonane prace lub roboty przy zabytku oraz zakup materiałów niezbędnych do ich przeprowadzenia, wraz z dowodami wpłaty, jeżeli faktury zostały opłacone, które po sprawdzeniu zostaną zwrócone *Beneficjentowi*,
   3) wykaz rachunków lub faktur, z realizacji całego zadania, ze wskazaniem wystawcy, daty wystawienia i numeru rachunku lub faktury wraz z wyszczególnieniem przedmiotu i wysokości wydatków,
   4) kosztorys powykonawczy za wykonane prace lub roboty oraz zakup materiałów niezbędnych do ich przeprowadzenia,
   5) w przypadku prac, których wykonawca powinien być wyłoniony na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych, beneficjent po wyłonieniu wykonawcy tych prac jest obowiązany przekazać kopię najkorzystniejszej oferty w rozumieniu przepisów o zamówieniach publicznych, wybranej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, zawierającej wyodrębnienie ceny zakupów materiałów niezbędnych do wykonania prac.
2. *Beneficjent* jest zobowiązany przekazać Zachodniopomorskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w Szczecinie dokumenty, o których mowa w ust. 1,

w terminie **10 dni** od dnia sporządzenia protokołu odbioru prac lub robót przy zabytku, nie później niż do dnia …….**.**

3. *Beneficjent* dostarczy w ciągu **10 dni** od dnia otrzymania ostatniej raty dotacji brakujące dowody wpłaty.
4. W przypadku przyjęcia rozliczenia dotacji, dokumenty, o których mowa w ust. 1 pkt. 2, zostaną ostemplowane w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Szczecinie pieczęcią o treści: „*Sfinansowano ze środków budżetu państwa w kwocie ……..*"
5. Informację pisemną o przyjęciu rozliczenia *Beneficjent* otrzyma wraz ze zwrotem oryginałów faktur.

§ 5

W przypadku, gdy wydatki objęte dotacją, poniesione przez *Beneficjenta* na prace lub roboty, będą niższe niż wydatki określone w § 2 ust. 1, wysokość dotacji przekazanej *Beneficjentowi* stanowić będzie wskazany w § 2 ust. 2 procent poniesionych przez *Beneficjenta* wydatków, przyjętych przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie jako podstawa rozliczenia dotacji.

§ 6

Umowa może być rozwiązana ze skutkiem natychmiastowym w drodze jednostronnego oświadczenia Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie złożonego pisemnie *Beneficjentowi* w przypadku:

1) niedotrzymania przez *Beneficjenta* terminu zakończenia prac lub robót określonych w § 4 ust. 1,

2) niedotrzymania przez *Beneficjenta* terminu złożenia dokumentów, o których mowa w § 4 ust. 1

3) stwierdzenia w trakcie kontroli, o której mowa w § 11, nieprawidłowości w prowadzeniu prac lub robót.

4) stwierdzenia, że łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu przekracza 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 7

1. W przypadku rozwiązania umowy *Beneficjent* zobowiązany jest zwrócić otrzymaną część dotacji wraz z odsetkami, w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, naliczonymi od dnia przekazania środków w terminie 14 dni od otrzymania oświadczenia, o którym mowa w § 6, na konto: **……..**
2. W przypadku częściowego wykonania prac lub robót *Beneficjent* zobowiązany jest zwrócić niewykorzystaną otrzymaną część dotacji, wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, naliczonymi od dnia otrzymania dotacji w terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w § 4, ust. 5.
3. Wykorzystanie dotacji lub jej raty niezgodnie z przeznaczeniem wyklucza prawo *Beneficjenta*

do ubiegania się o dotację przez kolejne trzy lata.

§ 8

Beneficjent jest zobowiązany do umieszczania informacji o przyznaniu przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie dotacji na prace lub roboty przy zabytku na tabliczce informacyjnej przy zabytku oraz we wszelkich informacjach prasowych, radiowych, telewizyjnych, związanych z tym zabytkiem, w okresie 3 lat od zakończenia prac lub robót.

§ 9

Beneficjent zobowiązuje się do wykorzystania przekazanych środków finansowych zgodnie z celem, na jaki je uzyskał, i na warunkach określonych niniejszą umową. Dotyczy to także ewentualnych przychodów uzyskanych przy realizacji umowy, których nie można było przewidzieć przy kalkulowaniu wielkości dotacji, oraz odsetek bankowych od przekazanych z budżetu Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie środków, które należy wykorzystać wyłącznie na wykonanie zadania.

§ 10

1. W przypadku uzyskania zwrotu podatku VAT w związku z zakupem usług lub dostaw finansowanych ze środków ZWKZ *Beneficjent* zobowiązany jest do zwrotu równowartości otrzymanych środków na rachunek bankowy ZWKZ nr……., w terminie 14 dni od daty otrzymania zwróconego podatku.
2. O przekazaniu środków finansowych, o których mowa w pkt. 1 *Beneficjent* zobowiązany jest powiadomić ZWKZ na piśmie oraz przesłać potwierdzone za zgodność z oryginałem dokumenty poświadczające uregulowanie tychże należności.

§ 11

1. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie ma prawo do przeprowadzenia kontroli w zakresie zgodności prowadzonych prac lub robót z udzielonym zezwoleniem oraz kontroli dokumentów księgowych pod względem prawidłowości wykorzystania dotacji udzielonej na te prace lub roboty.
2. W ramach kontroli, o której mowa w ust. 1, upoważnieni pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie mogą: dokonać oględzin zabytku, badać dokumenty i inne nośniki informacji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla oceny prawidłowości wykonywania zadania, oraz żądać udzielenia ustnie lub na piśmie informacji dotyczących wykonania zadania. *Beneficjent* na żądanie kontrolującego jest zobowiązany dostarczyć lub udostępnić dokumenty i inne nośniki informacji oraz udzielić wyjaśnień i informacji w terminie określonym przez kontrolującego.
3. ZWKZ ma prawo do kontroli, o której mowa w ust.1 i 2 w czasie realizacji prac określonych w § 1 oraz w okresie 3 lat od ich zakończenia.
4. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości ZWKZ wyda zalecenia pokontrolne określające sposób i termin ich usunięcia.

§ 12

Beneficjent nie może przekazać praw wynikających z umowy na osobę trzecią.

§ 13

W sprawach nieuregulowanych w niniejszej umowie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Prawa budowlanego, Kodeksu cywilnego, ustawy o finansach publicznych, rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 06 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

§ 14

Wszelkie zmiany umowy powinny być, pod rygorem nieważności, sporządzone w formie pisemnej.

§ 15

Spory mogące wyniknąć pomiędzy stronami przy realizacji umowy będą rozstrzygane przez sąd właściwy miejscowo dla siedziby Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie.

§ 16

Integralną część umowy stanowi wniosek beneficjenta z dnia ……..

§ 17

Umowa została sporządzona w 2 egzemplarzach, które otrzymują:

1) *Beneficjent* -1 egzemplarz,
2) Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków – 1 egzemplarz,

……

……..

Podpis Beneficjenta podpis ZWKZ

Załącznik Nr 2 do Procedur WUOZ w Szczecinie
w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie (..)
z dnia 24 stycznia 2013 r.

REGULAMIN PRACY KOMISJI
opiniującej wnioski o udzielenie dotacji celowej
przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego

§ 1.

1. Podstawę pracy Komisji stanowią wnioski o udzielenie dotacji celowej przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zwanego dalej ZWKZ, złożone zgodnie z zapisami procedur w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego
2. Wnioski bez wymaganych dokumentów lub złożone po terminie określonym w procedurach, o których mowa w ust.1, nie podlegają rozpatrzeniu i ocenie komisji.

§ 2.

Do zadań komisji należy opiniowanie wniosków składanych do WUOZ w Szczecinie o przyznanie dotacji celowej na:

1) planowane do wykonania prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.

§ 3.

1. Komisja dokonuje oceny wniosków według następujących kryteriów:
   1) zgodność z ustawą ochronie zabytków i procedurami określonymi mowa w § 1. ust.1
   2) znaczenie zabytku dla dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej, artystycznej, w tym uznanie zabytku za Pomnik Historii;
   3) stan zachowania w jakim znajduje się obiekt zabytkowy i zagrożenia wobec zabytku;
   4) fakt podjęcia w poprzednich okresach prac przy obiekcie, tj. kontynuacja prac przy zabytku;
   5) wielkość wnioskowanej dotacji i możliwość wykonania zamierzonych prac;
   6) poprawność prowadzenia przez Wnioskodawcę wcześniejszych prac przy zabytku i rozliczania dotacji ZWKZ w poprzednich latach.

2. Komisja oceniając wnioski o udzielnie dotacji celowej w wysokości przekraczającej 50 % nakładów na konieczne prace lub roboty przy zabytku może opierać się na merytorycznej opinii specjalisty, pracownika WUOZ w Szczecinie lub Delegatury w Koszalinie, która określa wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową zabytku, albo konieczność przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym, koniecznych do wykonania prac lub robót oraz istniejące zagrożenia.

§ 4.

1. Komisję powołuje ZWKZ w drodze zarządzenia, określającego skład osobowy komisji.
2. Komisja składa się z Przewodniczącego i 2-4 członków komisji.
3. Posiedzenia komisji zwołuje jej Przewodniczący
4. Pierwsze posiedzenie komisji powinno zostać zwołane w terminie do 30 dni po upływie terminu określonego w przepisach naboru wniosków – odpowiednio na prace planowane i refundowane.
5. Kolejne posiedzenia komisji są zwoływane w razie potrzeb.

§ 5.

1. Komisja ocenia wnioski pod względem formalnym i merytorycznym.
2. Wnioski błędne formalnie – np. złożone po terminie, których zakres rzeczowy jest niezgodny z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i par. 2 ust. 4 procedur WUOZ, lub wnioskodawca jest nieuprawniony do składania wniosku – nie podlegają dalszej ocenie.
3. Komisja merytorycznie ocenia projekty, które pozytywnie przeszły etap oceny formalnej.
4. Każdy członek komisji, kierując się swoją wiedzą merytoryczną i doświadczeniem zawodowym, przyznaje każdemu wnioskowi określoną ilość punktów (od 0-100).
5. Punkty komisji dla każdego wniosku obliczane są na zasadzie średniej arytmetycznej, tj. są uśredniane.
6. Komisja na zasadzie consensusu ustala propozycje kwot dotacji, uwzględniając ilość środków budżetowych na dotacje na dany rok. W przypadku spornym głos decydujący ma Przewodniczący.

§ 6.

1. Komisja dokumentuje swoje działania za pomocą protokołów.
2. Komisja przedkłada ZWKZ protokoły z posiedzeń wraz z wykazem wszystkich złożonych wniosków i wykazem zawierającym pozytywnie przez nią zaopiniowane wnioski, na które może być udzielona dotacja celowa ZWKZ, wraz z propozycją kwot dotacji lub inne dokumenty, stosownie do ustaleń.
3. Protokoły z posiedzeń komisji oraz wykazy, o których mowa w ust. 2, podpisują członkowie Komisji biorący udział w danym posiedzeniu.

§ 7.

1. W przypadku pojawienia się nowych okoliczności, np. rezygnacji wnioskodawcy z przyjęcia dotacji, komisja ma prawo do wnioskowania do ZWKZ o dokonanie korekty proponowanych kwot, w ramach wcześniej pozytywnie ocenionych wniosków – przed podpisaniem umów z Wnioskodawcami.
2. Komisja przedkłada ZWKZ protokół z posiedzenia wraz z propozycją korekt finansowych.

§ 8.

Obsługę administracyjno – techniczną Komisji sprawuje właściwa komórka merytoryczna Urzędu lub wyznaczony pracownik WUOZ w Szczecinie.

Załącznik nr 3 do Procedur WUOZ w Szczecinie
w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie (..)
z dnia 24 stycznia 2013 r.

Wykaz załączników do wniosków składanych przez Wnioskodawcę dla zadań określonych w §2 ust. 1 pkt. 1 procedur (prace planowane)

	Nazwa załącznika	**Komentarz**
1.	Kopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków	Decyzja wraz z załącznikiem graficznym, jeśli decyzja taki posiada
2.	Pozwolenie ZWKZ na prowadzenie prac	Pozwolenie musi zawierać: 1.W przypadku prac konserwatorskich i restauratorskich: • imię, nazwisko i adres osoby prowadzącej prace konserwatorskie lub prace restauratorskie 2.W przypadku robót budowlanych: • imię, nazwisko i adres osoby kierującej robotami budowlanymi • imię, nazwisko i adres osoby wykonującej nadzór inwestorski
3.	Pozwolenie na budowę	O ile jest wymagane.
4.	Kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do nieruchomości	1. W przypadku właścicieli i użytkowników wieczystych : • odpis z Księgi Wieczystej (jeśli KW nie jest założona – wypis z rejestru gruntów); 2. Pozostali wnioskodawcy: • odpis z Księgi Wieczystej (jeśli KW nie jest założona – wypis z rejestru gruntów) oraz • wszystkie umowy, dotyczące przeniesienia prawa do dysponowania zabytkiem (np. umowa użyczenia, dzierżawy lub innego ograniczonego prawa własności); **w przypadku odpisu z Księgi Wieczystej lub wypisu z rejestru gruntów obowiązuje 3-miesięczny termin ważności**
5.	Dokument, poświadczający prawo osoby/osób,	Np. w przypadku; • parafii - dekret powołujący Proboszcza

	wskazanej/wskazanych we wniosku do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań finansowych	lub zaświadczenie z kurii; • dla spółek, stowarzyszeń, fundacji - odpis z KRS; • dla jednostek samorządu terytorialnego - wyciąg ze statutu w części dotyczącej osób reprezentujących jst; • dla wspólnot mieszkaniowych - uchwała powołująca zarząd; • osób, podpisujących dokumentację wniosku oraz umowę z upoważnienia - osób uprawnionych do reprezentowania wnioskodawcy **(np. w przypadku współwłasności małżeńskiej – gdy małżonków reprezentuje jeden z nich) -** pełnomocnictwo sporządzone notarialnie. • wspólnota mieszkaniowych - uchwała, wyrażająca zgodę członków wspólnoty na realizację zadania
6.	Kopia kosztorysu ofertowego z wyszczególnionymi kosztami realizacji (netto i brutto) zadania	1. Dla prac lub robót budowlanych: Kosztorys ofertowy musi zawierać cenę netto i brutto. Ofertowy kosztorys budowlany musi być szczegółowy i zawierać następujące elementy: stronę tytułową, przedmiar robót, kalkulację szczegółową zastosowanych cen jednostkowych, tabelę elementów scalonych oraz w załączniku – dla analiz indywidualnych i analogii – kalkulację szczegółową cen jednostkowych wraz z uzasadnieniem. Musi być zweryfikowany i zatwierdzony przez inspektora nadzoru inwestorskiego oraz przedstawiciela beneficjenta. **UWAGA! Podpis inspektora nadzoru inwestorskiego musi mieć następujące brzmienie:** ***Kosztorys zweryfikowano w zakresie zastosowanych cen, norm kosztorysowania i przedmiarów. Inspektor nadzoru. Imię i nazwisko. Pieczęć.*** 2. Dla prac konserwatorskich i restauratorskich: Kosztorys ofertowy musi zawierać cenę

		netto i brutto oraz być podpisany przez wykonawcę prac oraz inwestora.
7.	Program prac konserwatorskich	Dla zadań obejmujących konserwację zabytków ruchomych lub inne prace konserwatorskie „manualne”.
8.	Pisemna opinia Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów	Dla zadań dotyczących zakupu i montażu instalacji sygnalizacji włamania i napadu.
9.	Aktualny numer rachunku bankowego	
10.	Fotografie aktualnego stanu obiektu	Ok. 4 fotografii dokumentujących aktualny stan obiektu, w wersji papierowej lub cyfrowej na nośniku cd\/dvd
11.	Oświadczenie autora zdjęć dołączonych do wniosku	Oświadczenie o wyrażeniu zgody na niekomercyjne wykorzystanie fotografii w materiałach WUOZ .

Wykaz załączników do wniosków składanych przez Wnioskodawcę dla zadań określonych w §2 ust.1 pkt. 2 regulaminu (prace refundowane):

	Nazwa załącznika	**Komentarz**
1.	Kopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków	Decyzja wraz z załącznikiem graficznym, jeśli decyzja taki posiada.
2.	Kopia pozwolenia ZWKZ, na podstawie którego prowadzone były prace.	Decyzja łącznie z decyzjami zmieniającymi, jeśli takie wydano.
3.	Kopia protokołu odbioru prac przez ZWKZ, stwierdzającego wykonanie wszystkich prac zgodnie z wydanym pozwoleniem.	
4.	Pozwolenie na budowę	O ile było wymagane.
5.	Kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do nieruchomości	3. W przypadku właścicieli i użytkowników wieczystych : • odpis z Księgi Wieczystej (jeśli KW nie jest założona – wypis z rejestru gruntów); 4. Pozostali wnioskodawcy: • odpis z Księgi Wieczystej (jeśli KW nie jest założona – wypis z rejestru

		gruntów) oraz • wszystkie umowy, dotyczące przeniesienia prawa do dysponowania zabytkiem (np. umowa użyczenia, dzierżawy lub innego ograniczonego prawa własności); **w przypadku odpisu z Księgi Wieczystej lub wypisu z rejestru gruntów obowiązuje 3-miesięczny termin ważności**
6.	Dokument, poświadczający prawo osoby/osób, wskazanej/wskazanych we wniosku do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań finansowych	Np. w przypadku; • parafii - dekret powołujący Proboszcza lub zaświadczenie z kurii; • dla spółek, stowarzyszeń, fundacji - odpis z KRS; • dla jednostek samorządu terytorialnego - wyciąg ze statutu w części dotyczącej osób reprezentujących jst; • dla wspólnot mieszkaniowych - uchwała powołująca zarząd; • osób, podpisujących dokumentację wniosku oraz umowę z upoważnienia - osób uprawnionych do reprezentowania wnioskodawcy **(np. w przypadku współwłasności małżeńskiej – gdy małżonków reprezentuje jeden z nich) -** pełnomocnictwo sporządzone notarialnie. • wspólnota mieszkaniowych - uchwała, wyrażająca zgodę członków wspólnoty na realizację zadania
7.	Kopia kosztorysu powykonawczego z wyszczególnionymi kosztami realizacji (netto i brutto) zadania	1. Dla prac lub robót budowlanych: powykonawczy kosztorys budowlany musi być szczegółowy i zawierać następujące elementy: stronę tytułową, obmiar robót, kalkulację szczegółową zastosowanych cen jednostkowych, tabelę elementów scalonych oraz w załączniku – dla analiz indywidualnych i analogii – kalkulację szczegółową cen jednostkowych wraz z uzasadnieniem. Musi być zweryfikowany przez inspektora nadzoru inwestorskiego (w zakresie zastosowanych cen, norm kosztorysowania i przedmiarów) oraz

		podpisany przez inwestora. **UWAGA! Podpis inspektora nadzoru inwestorskiego musi mie**ć **nast**ę**puj**ą**ce brzmienie:** ***Kosztorys zweryfikowano w zakresie zastosowanych cen, norm kosztorysowania i przedmiarów. Inspektor nadzoru. Imi***ę ***i nazwisko. Piecz***ęć 2. Dla prac konserwatorskich i restauratorskich kosztorys powykonawczy musi zawierać cenę netto i brutto oraz być podpisany przez wykonawcę prac oraz inwestora.
8.	Program prac konserwatorskich.	Dla zadań obejmujących konserwację zabytków ruchomych lub inne prace konserwatorskie „manualne”.
9.	Kopie rachunków lub faktur dotyczących przeprowadzonych prac lub robót	Kopie niezbędne na etapie składania wniosków. Rachunki muszą zawierać opis dotyczący rodzaju prac i obiektu przy jakim wykonano prace. Oryginały rachunków będą konieczne do okazania do wglądu i opieczętowania pieczęcią „sfinansowano z budżetu państwa w części będącej w dyspozycji wojewody w wysokości…”
10.	Chronologicznie ułożony wykaz rachunków lub faktur, dotyczących przeprowadzonych prac lub robót,	Wykaz ze wskazaniem: wystawcy, daty wystawienia i numerów dokumentów, z wyszczególnieniem przedmiotu i wysokości wydatków oraz zawierający ich podsumowanie.
11.	Aktualny nr rachunku bankowego	
12.	Fotografie aktualnego stanu obiektu	Ok. 4 fotografii dokumentujących aktualny stan obiektu, w wersji papierowej lub cyfrowej na nośniku cd\/dvd
13.	Oświadczenie autora zdjęć dołączonych do wniosku	Oświadczenie autora o wyrażeniu zgody na niekomercyjne wykorzystanie fotografii w materiałach WUOZ

Załącznik nr 4 do Procedur WUOZ w Szczecinie
w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie (..)
z dnia24 stycznia 2013 r.

Wykaz materiałów merytorycznych niezbędnych dla rozliczenia dotacji ZWKZ dla zadań określonych w §2 ust.1 pkt. 1 procedur (prace planowane):

	Nazwa załącznika	**Komentarz**
1.	Protokół potwierdzający odbiór zadania przez ZWKZ	Protokół potwierdzający odbiór zadania przez ZWKZ, stwierdzający wykonanie prac objętych umową o dotację zgodnie z wydanym pozwoleniem.
2.	Kopie rachunków i faktur za wykonane prace lub roboty oraz za zakup materiałów niezbędnych do ich przeprowadzenia	Potwierdzone za zgodność z oryginałem obustronne kopie rachunków i faktur za wykonane prace lub roboty oraz za zakup materiałów niezbędnych do ich przeprowadzenia. Rachunki musza zwierać opis dotyczący rodzaju prac i obiektu przy jakim wykonano prace. Opis musi być sporządzony na oryginale rachunków lub faktur.
3.	Chronologicznie ułożone zestawienie - wykaz rachunków lub faktur, dotyczących przeprowadzonych prac lub robót	Wykaz ze wskazaniem: wystawcy, daty wystawienia i numerów dokumentów, z wyszczególnieniem przedmiotu i wysokości wydatków oraz zawierający ich podsumowanie.
4.	Kosztorys powykonawczy za wykonane prace lub roboty wraz z ich obmiarem	1. Dla prac lub robót budowlanych: Kosztorys powykonawczy musi zawierać cenę netto i brutto . Kosztorys powykonawczy za wykonane prace lub roboty wraz z ich obmiarem, musi być zweryfikowany przez inspektora nadzoru inwestorskiego w zakresie zastosowanych cen, norm kosztorysowania i obmiarów oraz podpisany przez kierownika robót i inwestora (Beneficjenta) **UWAGA! Podpis inspektora nadzoru inwestorskiego musi mieć następujące brzmienie:** ***Kosztorys zweryfikowano w zakresie zastosowanych cen, norm kosztorysowania i przedmiarów. Inspektor nadzoru. Imię i nazwisko.***

		Pieczęć. 2. Dla prac konserwatorskich i restauratorskich: Kosztorys powykonawczy musi zawierać cenę netto i brutto oraz być podpisany przez wykonawcę prac oraz inwestora (Beneficjenta).
5.	Powykonawcza dokumentacja fotograficzna	Powykonawcza dokumentacja fotograficzna przeprowadzonych prac, na płycie CD lub w wersji papierowej, zawierająca m. in. zdjęcie tablicy informującej o współfinansowaniu prac z dotacji ZWKZ.
6.	Oświadczenie autora zdjęć	Oświadczenie autora o wyrażeniu zgody na niekomercyjne wykorzystanie fotografii w materiałach WUOZ .

ZAŁĄCZNIK NR 4

UCHWAŁA Nr XII/143/11
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO
z dnia 20 grudnia 2011 r.
w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego
(Szczecin, dnia 7 marca 2012 r.)

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zm.) w związku z art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.) Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Niniejsza uchwała określa zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego, sposób jej rozliczania i kontroli oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji.

§ 2. 1. Z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego mogą być udzielane dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdującym się na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

2. O dotacje, o których mowa w ust 1, może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

3. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku może obejmować nakłady określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, ze zmianami) zwanej dalej "ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami".

4. Wysokość dotacji, jaka może być udzielona, określa art. 78 z zastrzeżeniem art. 82 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

5. Dotacja na przeprowadzenie wszelkiego rodzaju prac związanych z opracowaniem dokumentacji może być udzielona wyłącznie na prace wynikające z zaleceń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

6. Dotacja powinna być przeznaczona na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane unikatowych zabytków województwa zachodniopomorskiego, w pierwszej kolejności:

1) uznanych za pomnik historii;
2) włączonych do parku kulturowego;
3) najcenniejszych obiektów w skali kraju i regionu spośród wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków;
4) znajdujących się w złym stanie technicznym.

§ 3. 1. Przyznana kwota dotacji może być niższa od wnioskowanej. Jeżeli wnioskodawca w takim wypadku podejmuje się realizacji zadania, jest on zobowiązany przed podpisaniem umowy do aktualizacji zakresu oraz kosztorysu prac lub robót budowlanych.

2. Wnioskodawca w przypadku określonym w ust. 1, może zmniejszyć kwotę środków własnych proporcjonalnie do stopnia zmniejszenia dotacji z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego.

3. Dotacja nie może być przeznaczona na finansowanie kosztów stałych działalności podmiotu ubiegającego się o dotację, ani na zakupy i zadania inwestycyjne oraz prace remontowo-budowlane nie objęte wnioskiem oraz zawartą umową o udzieleniu dotacji.

§ 4. 1. Udzielenie dotacji może nastąpić na podstawie pisemnego wniosku, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

2. Wniosek o udzielenie dotacji składa się osobno na każdy zabytek, na który ma być udzielona dotacja.

3. Do wniosku należy dołączyć:

1) kopię decyzji o wpisie zabytku do rejestru zabytków;
2) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku wydany nie wcześniej niż 3 miesiące przed datą złożenia wniosku lub którego aktualność została potwierdzona w tym okresie (np. odpis z księgi wieczystej, wypis z rejestru gruntów);
3) zgodę wszystkich współwłaścicieli, jeżeli zabytek jest przedmiotem współwłasności, zgodę właściciela, jeżeli o dotację zwraca się użytkownik zabytku;
4) aktualną fotograficzną dokumentację stanu istniejącego zabytku ze szczególnym uwzględnieniem części zabytku objętej wnioskiem o dofinansowanie;
5) zalecenia konserwatorskie wydane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków określające zakres i sposób prowadzenia planowanych przy zabytku prac lub pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji;
6) kosztorys przewidywanych prac lub robót.

4. Wszystkie załączniki do wniosku będące kopiami dokumentów powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osobę upoważnioną do reprezentowania Wnioskodawcy.

5. Złożenie wniosku nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji, ani z przyznaniem jej we wnioskowanej wysokości.

6. Wniosek złożony po terminie pozostawiony będzie bez rozpatrzenia.

7. Jeżeli do wniosku nie zostaną załączone wymagane oświadczenia lub dokumenty, lub nie zostanie dołączone pełnomocnictwo, albo złożone oświadczenia lub dokumenty zawierać będą błędy, lub zostanie dołączone wadliwe pełnomocnictwo, wnioskodawca zostanie wezwany do ich złożenia w terminie siedmiu dni. O zachowaniu terminu decyduje data wpływu do Urzędu Marszałkowskiego. Po bezskutecznym upływie terminu, wniosek pozostawia się bez rozpatrzenia.

8. Na zasadach określonych w niniejszej uchwale, wnioskodawca może wystąpić z kilkoma wnioskami o dotacje dla prac lub robót budowlanych przy więcej niż jednym zabytku.

§ 5. 1. Sprawy związane z przyjmowaniem wniosków, ich wstępną oceną pod względem formalnym i przyznawaniem dotacji prowadzi właściwa komórka merytoryczna w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego.

2. Wnioski o udzielenie dotacji są rozpatrywane przez Komisję powoływaną przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, w której skład wchodzą przedstawiciele właściwej komórki merytorycznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz zaproszeni pracownicy Biura Dokumentacji Zabytków w Szczecinie.

3. Do zadań Komisji, o której mowa w ust. 2, należy:

1) dokonanie oceny formalnej i merytorycznej złożonych wniosków;
2) przygotowanie propozycji podmiotów, którym rekomenduje się udzielenie dotacji z podaniem wysokości kwot dotacji dla poszczególnych zadań, i przedstawienie jej Zarządowi Województwa.

4. Zasady i tryb pracy Komisji określi Marszałek w drodze zarządzenia.

5. Przy formułowaniu opinii przez Komisję zastosowanie mają następujące kryteria:

1) znaczenie zabytku dla dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej, artystycznej dla regionu,
2) stan zagrożenia, w jakim znajduje się obiekt wymagający zabiegów konserwatorskich,

6. Komisja ma prawo zwracać się o opinię w sprawie złożonych wniosków do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

7. Obsługę Komisji prowadzi właściwa komórka merytoryczna Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

§ 6. 1. Zarząd Województwa ogłasza nabór wniosków o udzielenie dotacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków w roku budżetowym, w którym zostanie ona udzielona lub w roku poprzedzającym jej udzielenie.

2. Zarząd Województwa, jeśli pozwalają na to środki przewidziane w budżecie, może ogłaszać nabór wniosków częściej niż raz w roku.

3. Informacja o naborze wniosków będzie podawana do publicznej wiadomości poprzez:

1) informację w wersji skróconej umieszczoną na stronie internetowej właściwej komórki merytorycznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego;
2) informację w wersji pełnej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Województwa Zachodniopomorskiego.

4. Wnioski o udzielenie dotacji należy składać w terminie nie krótszym niż do 30 dni od dnia podania informacji o naborze wniosków; przez dzień podania informacji rozumie się dzień, w którym informacja ukazała się w Biuletynie Informacji Publicznej Województwa Zachodniopomorskiego.

5. O dacie złożenia wniosku decyduje data wpływu do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego

6. Złożone wnioski o udzielenie dotacji rozpatruje się na zasadzie otwartego konkursu ofert, rozumianych jako projekty prac lub robót budowlanych przy zabytku.

7. Decyzję o udzieleniu lub nie udzieleniu dotacji podejmuje Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w drodze uchwały na wniosek Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego.

8. Od decyzji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nie przysługuje tryb odwoławczy.

9. W uchwale, o której mowa w ust. 7, Sejmik upoważnia Zarząd Województwa do zawarcia umowy, o której mowa w § 7 ust. 3.

§ 7. 1. Wnioskodawcy, którym decyzją Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego, została przyznana dotacja, zobowiązani są, w wyznaczonym terminie do złożenia następujących dokumentów:

1) pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie planowanych prac, jeżeli prace wymagają takiego pozwolenia;
2) pozwolenia na budowę, jeżeli prace wymagają takiego pozwolenia;
3) dokumentu, z którego wynika prawo do reprezentowania podmiotu, w którego władaniu znajduje się obiekt zabytkowy, (np. nominację na proboszcza parafii czy powołanie na stanowisko dyrektora instytucji);

2. Niezłożenie dokumentów, o których mowa w ust. 1 w wyznaczonym terminie skutkuje odmową podpisania umowy o udzielenie dotacji i cofnięciem dotacji.

3. Przekazanie dotacji następuje na podstawie pisemnej umowy, zawieranej na czas realizacji prac, jednak nie dłuższy niż do 30 listopada roku budżetowego.

4. Umowa, o której mowa w ust. 3, określi szczegółowe warunki, sposób przekazania, rozliczenia i kontroli dotacji.

5. Rozliczenie wykorzystania dotacji następuje na warunkach określonych w umowie, o której mowa w ust. 3, według wzoru sprawozdania stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

6. (stwierdzono nieważność).

7. (stwierdzono nieważność).

§ 8. Urząd Marszałkowski prowadzi zestawienie danych o udzielonych dotacjach oraz informuje inne organy uprawnione do udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków o dotacjach udzielonych z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego.

§ 9. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Zachodniopomorskiego.

§ 10. Traci moc uchwała Nr XXXIV/402/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 grudnia 2009 roku w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

§ 11. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XII/143/11
Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego
z dnia 20 grudnia 2011 r.

……
Data złożenia wniosek
(wypełnia Urząd Marszałkowski)

……
(pieczęć wnioskodawcy,
nie dotyczy osób fizycznych)

WNIOSEK

o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego

w kwocie……

I. Nazwa zadania *(nazwa zabytku, miejsce jego położenia oraz rodzaj prac)***:**

……

…… *Miejscowość:* *Gmina:*

Powiat:

II. Rodzaj zadania *(określony w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, ze zmianami)):*

……

……

III. **Informacje o wnioskodawcy:**

1. Pełna nazwa wnioskodawcy *(imię, nazwisko lub nazwa jednostki organizacyjnej będącej wnioskodawcą)*:
   ……
2. Forma organizacyjno – prawna: ……
3. Adres wnioskodawcy (*miejscowość, kod pocztowy, ulica, nr telefonu, fax'u, e-mail*):
   ……
   ……
4. Nr NIP – *obowiązkowo* oraz nr Regon:
   …… .....
   (Nr NIP) *(Nr Regon)*
5. Numer rachunku bankowego:

6. a/ Osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania w jego imieniu zobowiązań finansowych (*nr telefonu, fax'u i e-mail*):
   - ……
   - ……

   b/ Osoba odpowiedzialna za przygotowanie wniosku i kontakty z Urzędem Marszałkowskim (*nr telefonu, fax'u i e-mail*):
   - ……

IV. Zakres zadania i jego charakterystyka:

1. Termin realizacji zadania:
   ……
2. Opis i zasięg zadania, w tym znaczenie zabytku dla społeczności lokalnej:
   ……
   ……
   ……

Szczegółowy opis planowanych prac przy zabytku:

Lp.	Zakres planowanych prac / robót budowlanych

3. Aktualny stan zachowania i zagrożenia zabytku:

……
……
……

4. Dane o zabytku, dla którego wnioskuje się o dotację:

Określenie zabytku *(wg decyzji o wpisie do rejestru zabytków)*:

.....

Obiekt został wpisany w księdze rejestru *(A lub B)*:……. pod numerem ……..

Dokładny adres zabytku (kod pocztowy, miejscowość, nr / ulica nr):

……..

Nieruchomość ujawniona w księdze wieczystej KW nr ……..

w Sądzie Rejonowym w ……..

5. Tytuł prawny do władania zabytkiem (podaj rodzaj podstawy prawnej)……
6. Wykaz prac przeprowadzonych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wysokości poniesionych nakładów, w tym ze środków publicznych:[1]

Rok	Zakres przeprowadzonych prac	Wartość poniesionych nakładów	Dotacje ze środków publicznych (wysokość dotacji, źródło i wskazanie prac, na które zostały przeznaczone)

V. Koszty i harmonogram realizacji zadania:

1. Przewidywane koszty realizacji zadania z wyszczególnieniem źródeł ich finansowania:

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	ŚRODKI FINANSOWE WEDŁUG PLANU	
	kwoty (w złotych)	**%** (z dokładnością do 2 miejsc po przecinku)
Ogółem		**100%**
Wnioskowana kwota dotacji celowej		

[1] Jeśli nie przeprowadzano żadnych prac, należy wpisać „*nie dotyczy”.*
Środki publiczne to środki np. gminy, powiatu, województwa, budżetu państwa, „Funduszu kościelnego”, Unii Europejskiej.

Środki własne deklarowane przez wnioskodawcę		
Inne źródła finansowania zadania: *(należy wpisać na jakiej podstawie przyznano lub zapewniono środki finansowe)*		
- z budżetu państwa		
- z budżetu jednostek samorządu terytorialnego		
- z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków		
- od sponsorów lub innych podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych		
- inne źródła *(wymienić jakie)*		

2. Informacja o wystąpieniu (lub planowaniu wystąpienia) o środki z innych źródeł:

Źródło planowanego dofinansowania	**Wnioskowana kwota**

3. Harmonogram prac i preliminarz całkowitych kosztów zadania:

Termin przeprowadzenia prac (*w układzie chronologicznym*)	**Rodzaj prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych** *(rodzaj kosztów)*	**Koszt ogółem (zł brutto)**	**Koszty (zł) z podziałem na źródła finansowania**		
			dotacja z budżetu Województwa (brutto)	**środki własne (brutto)**	**inne źródła (brutto)**
Razem:					

VI. Uzasadnienie dotyczące wysokości wnioskowanej dotacji, jeśli wnioskuje się o dotację w wysokości powyżej 50% nakładów koniecznych na wykonanie zadania:

……

……

……
……

VII. Obowiązkowe załączniki:

Kopie dokumentów powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem.

Nr załącznika	Treść załącznika	Ilość załączników
1.	Decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków	
2.	Dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku wydany nie wcześniej niż 3 miesiące przed datą złożenia wniosku lub którego aktualność została potwierdzona w tym okresie np. odpis z księgi wieczystej, wypis z rejestru gruntów, akt notarialny	
3.	Zgoda właściciela zabytku na prowadzenie prac, jeżeli o dotację zwraca się użytkownik **lub** zgoda wszystkich współwłaścicieli zabytku, jeżeli zabytek jest w posiadaniu kilku właścicieli	
4.	Zalecenia konserwatorskie wydane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków określające zakres i sposób realizacji planowanego zadania **lub** pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji	
5.	Kosztorys przewidywanych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych *(w tym prac związanych z przygotowaniem dokumentacji konserwatorsko – technicznej)*	
6.	Fotograficzna dokumentacja aktualnego stanu zachowania zabytku	

VIII. Oświadczenia wnioskodawcy.

1. Oświadczam, iż posiadam zasoby rzeczowe i kadrowe niezbędne do prawidłowej obsługi realizacji zadania.
2. Oświadczam, iż nie zalegam z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych.
3. Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych w zakresie niezbędnym dla oceny i rozpatrzenia wniosku, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych* (Dz. U. Nr 133, poz. 883 ze zm.).
4. Oświadczam, że wszystkie podane we wniosku dane są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.

Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	Pieczęć imienna	Podpis

Wniosek podpisują osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy, składania oświadczeń woli i zaciągania zobowiązań finansowych, wymienione w pkt III ppkt. 6a wniosku, potwierdzając tym samych prawdziwość danych zawartych we wniosku.

***UWAGA!* W przypadku stwierdzenia, że we wniosku podano nieprawdziwe informacje, Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego zastrzega sobie prawo do odrzucenia wniosku lub do anulowania podjętej decyzji o dofinansowaniu.**

Załącznik Nr 2
do uchwały Nr XII/143/11
Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego
z dnia 20 grudnia 2011 r.

.....
Pieczęć Dotowanego
(nie dotyczy osób fizycznych)

SPRAWOZDANIE

z wykorzystania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego
na realizację zadania pn.

……..
(nazwa zadania)

wykonanego w okresie od…… do …….
określonego w umowie nr……..,
zawartej w dniu …….. pomiędzy
Województwem Zachodniopomorskim a ……
(nazwa podmiotu)

Data złożenia sprawozdania

(wypełnia Urząd Marszałkowski)

CZĘŚĆ I. SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

(opis wykonania zadania z wyszczególnieniem poszczególnych działań;
oceną w jakim stopniu planowane prace zostały zrealizowane; ewentualne przyczyny jego niewykonania)

CZĘŚĆ II. SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Całkowity koszt zadania (w zł) **……..**
Całkowita kwota przyznanej dotacji (w zł) **……**

Środki własne (w zł) …….. Środki z innych źródeł …….. ……

1. Kosztorys ze względu na źródło finansowania

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	ŚRODKI FINANSOWE WEDŁUG PLANU	
	kwoty (w złotych)	% (z dokładnością do 2 miejsc po przecinku)
Koszt zadania ogółem		**100%**
Kwota otrzymanej dotacji z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego		
Środki własne		
Inne źródła finansowania zadania:		
- z budżetu państwa		
- z budżetu jednostek samorządu terytorialnego		
- z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków		
- od sponsorów lub innych podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych		
- inne źródła *(wymienić jakie)*		

2. Kosztorys według rodzaju poniesionych kosztów

Szczegółowy zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych *(rodzaj kosztów)*	**Koszt pokryty ze środków otrzymanej dotacji** *(w zł)*	**Koszt pokryty z innych źródeł, w tym ze środków własnych** *(w zł)*
Razem:		

3. Zestawienie faktur i rachunków opłaconych ze środków otrzymanej dotacji:

Lp.	Wystawca	Nazwa wydatku (rodzaj prac / kosztów)	Nr faktury/ rachunku	Data wyst. faktury/ rachunku	Kwota wydatku (w zł)	z tego ze środków z dotacji (w zł)	Termin realizacji płatności
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1							
2							

3							
4							
5							
6							
RAZEM WYDATKI			**x**	**x**			**x**

Załączniki:

1. Poświadczone za zgodność z oryginałem kserokopie faktur i rachunków dokumentujących realizację zadania, opłaconych w całości lub w części ze środków otrzymanej dotacji, opatrzonych pieczęcią podmiotu oraz adnotacją: *„Faktura w kwocie …… zł opłacona została ze środków otrzymanej dotacji z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego w ramach umowy nr…… z dnia …… na realizację zadania pn…… ……”.*
2. Do każdej opłaconej faktury lub rachunku należy dołączyć dowód zapłaty.
3. Poświadczone za zgodność z oryginałem kserokopie umów z wykonawcami prac przy zabytku, jeżeli takie zostały zawarte.
4. Poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia protokołu odbioru prac wydanego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w przypadku gdy zadanie polega na wykonaniu prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.
5. Poświadczona za zgodność z oryginałem kopia pisma potwierdzającego akceptację przez Biuro Dokumentacji Zabytków wykonanej dokumentacji pod względem jej zgodności z zakresem rzeczowym przedstawionym w załączniku nr 1 do umowy, w przypadku gdy zadanie polega na wykonaniu dokumentacji.
6. Dokumentacja fotograficzna wykonanych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

Oświadczam / my, że:

1. od daty zawarcia umowy nie zmienił się status prawny podmiotu,
2. wszystkie podane w niniejszym sprawozdaniu informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym,
3. zamówienia na dostawy, usługi lub roboty budowlane opłacone ze środków finansowych pochodzących z dotacji zostały dokonane zgodnie z przepisami ustawy o zamówieniach publicznych.

Pieczęć Dotowanego | Data | Podpisy wraz z pieczęciami imiennymi

ZAŁĄCZNIK NR 5

UCHWAŁA Nr V/35/2011
RADY POWIATU W GRYFINIE

z dnia 14 kwietnia 2011 r.

w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze Powiatu Gryfińskiego.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 Nr 142, poz. 1592; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz. 1806, Nr 153, poz. 1271; z 2003 r. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055; z 2007 r. Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 92, poz. 753, Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390; z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875; z 2007 Nr 192, poz. 1394; z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804; z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871) Rada Powiatu w Gryfinie uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze Powiatu Gryfińskiego, stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Gryfinie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Załącznik
do uchwały Nr V/35/2011
Rady Powiatu w Gryfinie
z dnia 14.04.2011 r.

Zasady udzielania dotacji
na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane
przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze
Powiatu Gryfińskiego

§ 1. Ilekroć w dalszej części jest mowa o:
1) pracach lub robotach budowlanych przy zabytku – należy przez to rozumieć prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
2) beneficjencie – należy przez to rozumieć podmiot, któremu na zasadach określonych w dalszej części, przyznano dotację z budżetu Powiatu Gryfińskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku;
3) środkach publicznych – należy przez to rozumieć publiczne środki finansowe określone przepisami ustawy o finansach publicznych;
4) Radzie należy przez to rozumieć Radę Powiatu w Gryfinie;
5) Zarządzie – należy przez to rozumieć Zarząd Powiatu w Gryfinie.

§ 2. 1. Dotacja może zostać udzielona na przedsięwzięcia dotyczące zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków i zlokalizowanych na terenie powiatu gryfińskiego, w tym:
1) zabytków nieruchomych będących, w szczególności:
   a) dziełami architektury i budownictwa,
   b) dziełami budownictwa obronnego,
   c) obiektami techniki,
   d) cmentarzami,
   e) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
   f) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
2) zabytków ruchomych będących, w szczególności:
   a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
   b) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi,
   c) wytworami techniki;
3) zabytków archeologicznych będących, w szczególności:
   a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
   b) cmentarzyskami,
   c) kurhanami.

2. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:
1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;

6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach kraj obrazowych;
15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

§ 3. 1. O dotację może ubiegać się każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, jeśli posiadanie oparte jest o tytuł prawny wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

2. Dotacja na wykonanie prac przy zabytku może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

3. Jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 2. posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 4. 1. Wysokość dotacji jest uzależniona od wysokości środków finansowych na ochronę zabytków w danym roku określonych przez Radę w uchwale budżetowej.

2. Podstawą udzielenia dotacji jest wniosek o udzielenie dotacji, złożony przez podmiot określony w § 3 ust. 1. Wzór wniosku stanowi załącznik do zasad udzielania dotacji.

3. Do wniosku należy dołączyć:
1) dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do nieruchomości,
2) decyzję w sprawie wpisania zabytku do rejestru zabytków,
3) decyzję właściwego organu ochrony zabytków zezwalającą na przeprowadzenie prac lub robót budowlanych przy zabytku oraz projekt i pozwolenie na budowę, gdy wniosek dotyczy prac lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym lub program prac konserwatorskich lub restauratorskich, gdy wniosek dotyczy prac przy zabytku ruchomym;

4) harmonogram i kosztorys przewidywanych prac lub robót budowlanych ze wskazaniem źródeł ich finansowania,
5) informację o środkach publicznych przyznanych z innych źródeł na te same prace lub roboty budowlane przy zabytku oraz informację o wystąpieniu o takie środki złożone do innych podmiotów;
6) wykaz prac wykonywanych przy danym zabytku w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku z podaniem łącznej wysokości nakładów, w tym wysokości źródeł dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych.

4. W przypadku, gdy wnioskodawcą jest przedsiębiorca do wniosku o udzielenie dotacji winien załączyć informację o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku – sporządzoną wg zasad określonych w przepisach o pomocy publicznej.

§ 5. 1. Wnioski o dotację kieruje się do Zarządu Powiatu w Gryfinie za pośrednictwem wydziału odpowiedzialnego za ochronę zabytków.

2. Wnioski o dotację na kolejny rok budżetowy należy składać w terminie, ustalonym zgodnie z procedurą budżetową, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Termin, o którym mowa w ust. 2 nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotację na prace i roboty budowlane konieczne ze względu na zagrożenie zabytku.

4. Wnioski o przyznanie dotacji w roku 2011 składa się do dnia 30 czerwca.

5. Przy ustalaniu listy zadań do ujęcia w budżecie zastosowanie mają następujące kryteria:
1) znaczenie zabytku w kontekście dziedzictwa kulturowego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem jego wartości historycznej, naukowej lub artystycznej oraz dostępności dla społeczeństwa – maksymalnie 5 punktów;
2) stan techniczny, w jakim znajduje się zabytek – maksymalnie 2 punkty;
3) uzasadnienie kosztów realizacji planowanych prac oraz zaangażowanie finansowe podmiotu występującego o dotację, a także wskazanie innych źródeł finansowania prac lub robót budowlanych przy zabytku – maksymalnie 3 punkty.

6. Odpowiedzialny za ochronę zabytków wydział, opracowuje listę wniosków o dotację na prace lub roboty budowlane przy zabytkach, która po zatwierdzeniu przez Zarząd, stanie się podstawą do przyznania dotacji.

§ 6. Zasady udzielania dotacji określone uchwałą, wykaz zadań i podmiotów oraz wysokość przyznanych dotacji podawane są do publicznej wiadomości, m.in. poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Gryfinie, na stronie internetowej Powiatu Gryfińskiego.

§ 7. Beneficjenci, którym udzielono dotacji z budżetu Powiatu Gryfińskiego zobowiązani są do zamieszczania we wszystkich materiałach informacyjnych, promocyjnych i wydawnictwach oraz w kontaktach z mediami informacji o otrzymanej dotacji.

§ 8. 1. Umowa o udzielenie dotacji określa w szczególności:
1) opis dotacji, polegający na precyzyjnym określeniu wysokości dotacji;
2) cel lub opis zakresu rzeczowego zadania, na którego realizację środki dotacji są przekazywane;
3) termin wykorzystania dotacji;

4) termin i sposób rozliczania udzielonej dotacji oraz termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji;
5) sposób przeprowadzenia kontroli wykonywania zadań przez beneficjenta;
6) sposób ewentualnego rozwiązania umowy lub wprowadzenia do niej zmian.

Załącznik
do zasad udzielania dotacji
Uchwała Nr V/35/2011
Rady Powiatu w Gryfinie
z dnia 14.04.2011

.....
(pieczęć wnioskodawcy)

WNIOSEK

o udzielenie w roku …… dotacji
na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na obszarze powiatu gryfińskiego

……..
(nazwa zadania)

Wnioskowana kwota dotacji …… zł

I. Dane wnioskodawcy

1) imię i nazwisko lub nazwa wnioskodawcy:
.....
2) forma prawna:
( ) osoba fizyczna ( ) osoba prawna
( ) kościelna osoba prawna ( ) kościelna jednostka organizacyjna
( ) inna ……..
3) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym lub w innym rejestrze lub ewidencji:
.....
4) data wpisu, rejestracji lub utworzenia: .....
5) nr NIP: ..... nr REGON: .....
6) adres:
miejscowość: ..... ul.: .....
gmina: ..... powiat: .....
województwo: .....
kod pocztowy: ..... poczta: .....
7) tel.: ..... faks: .....
e-mail: ..... http:// .....
8) numer rachunku bankowego: .....
nazwa banku: .....
9) nazwiska i imiona osób upoważnionych do reprezentowania wnioskodawcy:
a) .....
b) .....
c) .....
10) osoba upoważniona do składania wyjaśnień dotyczących oferty (imię i nazwisko oraz nr telefonu kontaktowego)
.....

II. Opis zadania

1. Nazwa zadania

2. Dane zabytku wpisanego do rejestru

3. Szczegółowy zakres prac lub robót budowlanych przy zabytku, które mają być objęte dotacją

4. Cel zadania oraz zakładane rezultaty

5. Harmonogram prac lub robót budowlanych przy zabytku wraz z przewidywanym terminem realizacji zadania

Poszczególne działania w zakresie realizowanego zadania	Terminy realizacji poszczególnych działań

6. Wykaz prac lub robót budowlanych wykonanych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wielkości nakładów finansowych oraz źródeł dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych

III. Kalkulacja przewidywanych kosztów prac lub robót budowlanych

Całkowity koszt prac (w zł) [……]

w tym wnioskowana wielkość dotacji (w zł) [……]
w tym wielkość środków własnych (w zł) [……]
proponowany termin przekazania dotacji [……]

Kosztorys za względu na rodzaj kosztów

Lp.	Rodzaj kosztów i sposób ich kalkulacji	Koszt całkowity (w zł)	w tym z wnioskowanej dotacji (w zł)	w tym ze środków własnych (w zł)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
Ogółem				

Kosztorys za względu na źródło finansowania

Wnioskowana kwota dotacji	..... zł	..... %
Środki finansowe własne	..... zł	..... %
Ogółem	..... zł	..... %

Finansowe środki z innych źródeł

Środki publiczne (podać nazwę organu) Sponsorzy prywatni (podać nazwę)	Kwota środków (w zł)
Ogółem	

Dodatkowe uwagi lub informacje wnioskodawcy:
.....
.....

Oświadczam(-y), że:
wszystkie podane we wniosku informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.

.....
(podpis osoby upoważnionej lub podpisy osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy)

Data .....

Adnotacje urzędowe
